

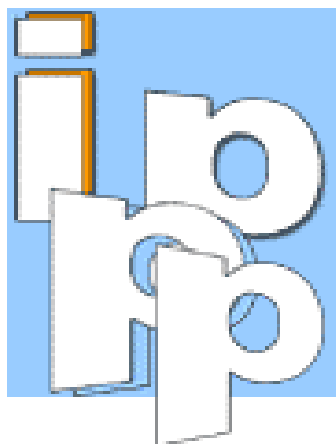
**PORADENSKÉ SLUŽBY, VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A ŽÁKŮ
S PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA**

INSTITUT PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVÍ ČR

PRAHA 2006

PORADENSKÉ SLUŽBY, VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A ŽÁKŮ S PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Hana Šmejkalová a kol.

Kolektiv: PhDr. Marta Teplá (zpracování kapitoly 3.6 a kapitoly 5.); krajsí koordinátoři (zpracování příspěvků v kapitole 7.); příspěvky krajských koordinátorů zkompletovala Mgr. Markéta Jirásková; tabulky a grafy v kap. č. 4. připravila Mgr. Jana Brandejsová

Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, Praha 2006

OBSAH

1. Zdůvodnění potřeby zajištění systému péče o děti a žáky s poruchami autistického spektra v oblasti poradenství, výchovy a vzdělávání.....	5
2. Obsah, cíl a úkoly projektu k zajištění systému poradenských služeb.....	6
3. Realizace aktivit v rámci projektu.....	7
3.1 Zajištění systému poradenských služeb pro klienty s poruchami autistického spektra.....	7
3.2 Analýza systému poradenských služeb pro klienty s poruchami autistického spektra.....	8
3.3 Aktuální adresář zařízení a institucí.....	8
3.4 Realizace vzdělávacích programů v IPPP ČR.....	8
3.5 Metodické, didaktické, diagnostické materiály a pomůcky	8
3.6 Podpora komplexnosti služeb – meziresortní spolupráce (PhDr. Marta Teplá).....	9
3.7 Legislativní úpravy v oblasti poradenských služeb, výchovy a vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra.....	11
3.8 Odborné činnosti krajského koordinátora	11
3.9 Celostátní seminář	12
4. Současná situace v poskytování poradenských služeb, ve výchově a vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra	13
4.1 Počty klientů s poruchami autistického spektra v péči SPC s krajským koordinátorem.....	13
4.1.1 Počty klientů s poruchami autistického spektra v SPC s koordinátorem dle věku v roce 2006.....	16
4.2 Vzdělávání ve speciálních třídách pro žáky s poruchami autistického spektra v ČR.....	19
4.2.1 Speciální třídy pro žáky s poruchami autistického spektra v ČR podle typu a stupně školy v roce 2006.....	20
4.3 Integrované vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra	21
4.3.1 Počet integrovaných žáků s poruchami autistického spektra v jednotlivých krajích podle typu a stupně škol	23
4.3.2 Zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb integrovaných žáků s poruchami autistického spektra.....	24
4.4 Jiné formy vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra	24
4.5 Vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra s podporou asistenta pedagoga	25
4.6 Zajištění služeb krajských koordinátorů	28
4.7 Poznámky k poskytování služeb krajskými koordinátory	30
5. Školská legislativa k podpoře žáků s poruchami autistického spektra (PhDr. Marta Teplá)	32
5.1 Proč legislativní změny?	32
5.2 Evropská unie	32

5.3	Stručná bilance i koncepce.....	33
5.4.	Legislativa	34
5.5	Asistence	36
6.	Shrnutí, doporučení a náměty pro následné aktivity v oblasti poradenské péče a podpory klientů s poruchami autistického spektra.....	40
7.	Současná situace v poskytování poradenských služeb, ve výchově a vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra v krajích ČR.....	44
7.1	Kraj PRAHA	44
7.2	Kraj STŘEDOČESKÝ	49
7.3	Kraj JIHOČESKÝ	55
7.4	Kraj PLZEŇSKÝ	58
7.5	Kraj KARLOVARSKÝ	62
7.5	Kraj KARLOVARSKÝ	62
7.6	Kraj ÚSTECKÝ.....	65
7.7	Kraj LIBERECKÝ.....	75
7.8	Kraj KRÁLOVÉHRADECKÝ.....	78
7.9	Kraj PARDUBICKÝ	82
7.10	Kraj VYSOČINA.....	86
7.11	Kraj JIHOMORAVSKÝ	89
7.12	Kraj OLOMOUCKÝ	91
7.13	Kraj MORAVSKOSLEZSKÝ.....	95
7.14	Kraj ZLÍNSKÝ	102
	Přílohy.....	106
	Příloha 1.....	106
	Příloha 2.....	107

1. Zdůvodnění potřeby zajištění systému péče o děti a žáky s poruchami autistického spektra v oblasti poradenství, výchovy a vzdělávání

Dle světových statistik se uvádí 15-20 osob s autismem na 10 tisíc narozených. V současné době není u nás přesnější údaj o počtu osob s autismem k dispozici, není prováděna důsledná a systematická evidence. Dle kvalifikovaného odhadu na základě statistiky by v ČR mělo být asi 20 tisíc osob s poruchami autistického spektra (v širším měřítku i s hraničními případy). Lze předpokládat, že převážná většina těchto osob s autismem může být potenciaálními klienty a mít prospěch z poradenských a dalších služeb zajišťovaných v rámci dále uvedeného projektu.

Nutnost zajištění fungujícího systému, zaručujícího kvalitu poradenských služeb a vzdělávání klientů s poruchami autistického spektra (dále PAS) je aktuální. V České republice vcelku uspokojivě funguje systém speciálně pedagogických center (dále SPC), která poskytují poradenské služby pro klienty s různými druhy zdravotního postižení. Klientům s PAS, vzhledem ke specifickým problémům, které toto postižení přináší, nebyla v potřebném rozsahu zajišťována systematická poradenská péče, na rozdíl od jiných druhů zdravotního postižení. Poradenská péče o tyto klienty byla před realizací projektu nabízena spíše nahodile v některých SPC pro mentálně postižené a dalších zařízeních státních i nestátních. Kvalita těchto služeb nebyla většinou sledována ani systematicky metodicky podporována.

Poradenské služby pro klienty s PAS bylo nutno řešit v součinnosti s potřebami rodin klientů, což vyžadovalo splnit základní požadavek – místní dostupnost poradenských služeb a jejich propojení na vzdělávání a další související a následnou podporu v oblasti zdravotní a sociální.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy schválilo dne 24. června 2003 pod č. j. 15 987/03-24 projekt Poradenské služby pro klienty s autismem a poruchami autistického spektra. Schválený projekt je uveden ve Věstníku MŠMT č. 8/2003. Projekt byl zahájen již 1. září 2001 jako pokusné ověřování Systému poradenských služeb pro klienty s autismem a poruchami autistického spektra v ČR (č. j. 16 651/2001-24). Zadavatelem bylo MŠMT, odbor 24, odpovědným pracovníkem za tento odbor je PhDr. Marta Teplá. Odborným garantem projektu byl IPPP ČR a odpovědným pracovníkem PaedDr. Hana Šmejkalová. Realizací projektu byla (po konzultaci s ředitelem školy) pověřena vybraná SPC, v každém kraji vždy jedno s krajským koordinátorem poradenských služeb pro klienty s autismem. Aktuální adresář krajských koordinátorů je uveden dále v Příloze č. 1. Před zahájením pokusného ověřování byl vyžádán souhlas u všech zřizovatelů pověřených SPC v jednotlivých krajích. Pokusné ověřování a projekt byly realizovány v průběhu 5 let od roku 2001 až do 2006.

2. Obsah, cíl a úkoly projektu k zajištění systému poradenských služeb

Obsahem projektu bylo postupné zavádění efektivního systému poradenských služeb v oblasti vzdělávání pro děti, žáky, mladistvé a dospělé s autismem, pro jejich zákonné zástupce, pro pedagogické pracovníky a další odborníky, průběžné vyhodnocování fungování tohoto systému a navrhování potřebných kroků a postupů ke zkvalitnění poradenských služeb a jejich realizace.

Cílem projektu bylo zajištění kvalitních, odborných, specializovaných, bezplatných a místně dostupných poradenských služeb v souvislosti s výchovou a vzděláváním pro osoby s poruchami autistického spektra, jejich rodiny a pedagogy ve všech 14 krajích na území České republiky.

Na základě cíle byly stanoveny následující úkoly:

- **Jmenování krajských koordinátorů pro problematiku autismu, posílení personálního obsazení speciálně pedagogických center krajských koordinátorů** o úvazek odborného pracovníka s ekonomickým zabezpečením. Podpora ředitele školy a příslušného SPC při vytváření podmínek pro práci krajského koordinátora.
- **V systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků** – zajišťování speciální odbornosti poradenských a pedagogických pracovníků pro práci s klienty s PAS (základní kurzy, rozšiřující kurzy, stáže, pracovní setkání a konzultace, průběžné předávání aktuálních a nových poznatků v oblasti poradenských služeb, metod, technik ve vzdělávání a diagnostice klientů s PAS apod.).
- **Příprava metodické podpory** (pracovní a metodická setkání koordinátorů z krajů, operativní konzultace a podpora při řešení těžších problémů, krizových situací v jednotlivých krajích).
- **Příprava a vydávání metodických, studijních a diagnostických materiálů** k doplnění kurzů v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a pro podporu práce pedagogických pracovníků s dětmi a žáky s PAS. **Zajištění základní nabídky diagnostických, metodických a didaktických materiálů a pomůcek**, průběžné rozšiřování a aktualizace.
- V poskytování poradenských služeb **vytvoření systému, který respektuje dostupnost a soběstačnost služeb v kraji** jako základní požadavek rodičů dětí s PAS a pedagogů. Zajištění účelného místního rozložení odborně erudovaných speciálních pedagogů a psychologů v problematice poskytování poradenských služeb klientům s PAS se základem stálých, bezplatných služeb v síti SPC (zejména v síti SPC pro mentálně postižené). Snažit se o možné **propojení se zařízeními** (státními i nestátními), která poskytují vzdělávání, poradenské a další služby klientům s PAS.

- **Zajištění odbornosti a kvality služeb jednak účelným systémem metodické podpory prostřednictvím krajských koordinátorů a jednak zajištěním kvalitního základního i stálého průběžného vzdělávání odborných pracovníků s možností seznamování s aktuálními zahraničními trendy v podpoře klientů s autismem.**
- **Rozšiřování poradenských služeb a možností vzdělávání s respektováním potřeb klientů s PAS bez mentálního postižení (Aspergerův syndrom a vysocefunkční autismus).**
- **Podpora komplexnosti služeb spoluprací institucí a odborných pracovníků resortu školství, zdravotnictví a sociální péče.**

3. Realizace aktivit v rámci projektu

3.1 Zajištění systému poradenských služeb pro klienty s poruchami autistického spektra

Proběhly aktivity naplánované v rámci přípravné etapy. Byla ustavena pracovní skupina krajských koordinátorů, která se scházela na odborných seminářích pořádaných odb. 24 MŠMT a na pravidelných pracovních setkáních v IPPP ČR, proběhla i další třídenní pracovní jednání ve Vzdělávacím a konferenčním centru MŠMT v Telči. **Byly řešeny otázky metodické podpory a průběžně byly realizovány i koordinační činnosti** (operativní konzultace při řešení těžších problémů, krizových situací v jednotlivých krajích, podpora ze strany MŠMT odb. 24 a IPPP ČR). V poskytování poradenských služeb ve školství byl **vytvořen systém krajských koordinátorů, který respektuje dostupnost a soběstačnost služeb v kraji** jako základní požadavek rodičů dětí s autismem a pedagogů. V souvislosti s tím se podařilo zajistit **posílení personálního obsazení speciálně pedagogických center krajských koordinátorek** o 0,5-1 celý úvazek odborného pracovníka s ekonomickým zabezpečením. Aktuální situace v obsazení míst je uvedena dále v textu v části 4.6 Zajištění služeb krajských koordinátorů, tabulka č. 8. **Ve spolupráci s odb. 24 MŠMT byla iniciována jednání se zástupci OŠ KÚ a rodičů**, v oblastech, kde se vyskytují problémy v poskytování služeb. Cílem byla podpora služeb poskytovaných v rámci kraje (kraj Středočeský a kraj Vysočina). Prostřednictvím krajských koordinátorů bylo posilováno **propojení a provázanost péče v kraji s institucemi a zařízeními** (státními i nestátními), která poskytují vzdělávání, poradenské a další služby klientům s autismem. **Odbornost a kvalita služeb byla průběžně podporována jednak vytvářením diagnostických a metodických pomůcek** (viz příloha č.2) a jednak zajištěním kvalitního základního i stálého průběžného **vzdělávání odborných pracovníků** s možností seznamování s aktuálními zahraničními trendy v podpoře klientů s autismem, ve spolupráci s občanským sdružením Autistik, APLA a odb. 24 MŠMT. Situace v oblasti poradenských služeb, výchovy a vzdělávání dětí a žáků s PAS je podrobně rozpracována ve 4. kapitole.

3.2 Analýza systému poradenských služeb pro klienty s poruchami autistického spektra

V roce 2004 IPPP ČR ve spolupráci s krajskými koordinátory a dalšími odbornými pracovníky provedl podrobnou analýzu a zhodnocení současného stavu péče o klienty s PAS v jednotlivých krajích, byla doporučena i opatření na zlepšení stavu v jednotlivých krajích. Z provedené analýzy byl zpracován celorepublikový přehled – souhrnný materiál „PORADENSKÉ SLUŽBY PRO KLIENTY S AUTISMEM A PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA V ČESKÉ REPUBLICE – ANALÝZA SYSTÉMU PORADENSKÝCH A DALŠÍCH SLUŽEB PRO KLIENTY S AUTISMEM A PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA“, IPPP ČR, PRAHA 2004. Uvedený materiál byl předložen gremiální poradě sk. 2 MŠMT, následně byl zveřejněn na webových stránkách MŠMT, a předán zřizovatelům pověřených SPC v krajích. Je k dispozici pro zájemce v elektronické podobě v IPPP ČR.

3.3 Aktuální adresář zařízení a institucí

Byl zpracován celorepublikový ADRESÁŘ – ZAŘÍZENÍ A INSTITUCE V KRAJÍCH, POSKYTUJÍCÍ PORADENSKÉ SLUŽBY A VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮM S PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA. Adresář byl průběžně aktualizován, konečná verze je k dispozici u všech krajských koordinátorek, v IPPP ČR a na odb. 24 MŠMT. Aktuální adresář je vyvěšen na webových stránkách IPPP ČR.

3.4 Realizace vzdělávacích programů v IPPP ČR

V systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků byly v IPPP ČR průběžně připravovány a realizovány akreditované vzdělávací programy pro pedagogické pracovníky – s tematikou podpory klientů s PAS (základní kurzy, rozšiřující, nové poznatky v oblasti poradenských služeb, metod, technik ve vzdělávání a diagnostice klientů apod.). Vzdělávací programy byly nabízeny prostřednictvím webových stránek IPPP ČR a prostřednictvím informací v periodiku Zpravodaj pedagogicko-psychologické poradenství. Další vzdělávací akce – semináře, stáže, metodická a pracovní setkání byla realizována jednotlivými krajskými koordinátory dle potřeby v kraji a dle jejich zkušeností a možností (podrobněji v části Současná situace v krajích ČR).

3.5 Metodické, didaktické, diagnostické materiály a pomůcky

V průběhu pěti let byla připravena a vydána řada metodických, didaktických a diagnostických materiálů a pomůcek k doplnění kurzů v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a k podpoře pedagogů při výchově a vzdělávání žáků s PAS. Materiály byly připravovány ve spolupráci s krajskými koordinátory, někteří z nich jsou autory odborných metodických a diagnostických materiálů, téměř všichni koordinátoři se podíleli na ověřování materiálů v praxi a materiály připomínkovali. (*Příloha č. 2*)

3.6 Podpora komplexnosti služeb – meziresortní spolupráce (PhDr. Marta Teplá)

Úspěšná realizace projektu „Poradenské služby pro klienty s autismem a poruchami autistického spektra č. j. 15 987/2003-24“ ze dne 24. 6. 2003 předpokládala ze strany MŠMT i nezbytnou meziresortní spolupráci. V úvodní části projektu, v kapitole Zdůvodnění potřeby realizace, bylo uvedeno: „Poradenské služby pro klienty s autismem je nutno řešit v součinnosti s potřebami rodin klientů s autismem, což vyžaduje splnit základní požadavek – místní dostupnost poradenských služeb, jejich propojení na vzdělávání a následnou podporu v oblasti zdravotní a sociální.“ Z uvedených důvodů navázalo MŠMT v dané záležitosti kontakt s partnerskými resorty – Ministerstvem zdravotnictví (MZd) a Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Cílem společných jednání bylo zajistit koordinaci služeb pro klienty s autismem v České republice.

První společná pracovní porada za účasti zástupce MŠMT (ředitel odboru speciálního vzdělávání a institucionální výchovy PaedDr. Jiří Pilař), zástupce MZd (ředitelka odboru péče o zdravotně postižené PhDr. Ludmila Vostřáková, z odboru zdravotně sociálních programů Mgr. Monika Mužáková) a zástupce MPSV (ředitel odboru sociálních služeb Mgr. Martin Žárský, Mgr. Eva Pogodová a Mgr. Kristýna Čermáková) se uskutečnila na MŠMT dne 24. 11. 2004. Na jednání byly ze strany řešitelů projektu (zástupce IPPP ČR PaedDr. Hana Šmejkalová) a zástupce občanského sdružení Autistik (předsedkyně Ing. Miroslava Jelínková, CSc.) konstatovány problémy při zajišťování poradenských služeb a komplexní péče o klienty s autismem především ve spolupráci s MPSV (sociální dávky, doprava...) a MZd (lékařská diagnostika, léčba, dietní režim.....).

Ministerstvem školství byla podána informace o cíli pracovní porady, který spočíval v hledání možností zajistit účelnou koordinaci služeb pro klienty s autismem v ČR, podmiňujících jejich úspěšné vzdělávání.

Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR prezentoval projekt „Poradenské služby pro klienty s autismem a poruchami autistického spektra č. j. 15 987/2003-24“, zveřejněný ve Věstníku MŠMT č. 8/2003. Účastníci obdrželi průběžný výstupní materiál z 1. etapy projektu „Analýza systému poradenských a dalších služeb pro klienty s autismem“ s množstvím významných dat z dané oblasti, využitelných pro další meziresortní koordinované služby.

Zástupci Ministerstva zdravotnictví řešili diskusí možnou spolupráci krajských koordinátorů pro oblast autismu resortu školství s krajskými zdravotními radami resortu zdravotnictví. U klientů s autismem, kteří jsou vzděláváni v některé z vhodných vzdělávacích forem (integrace v běžné škole, ve speciální třídě běžné školy, ve speciální škole), nejsou zajišťovány v plném rozsahu nezbytné lékařské služby, což často narušuje či znemožňuje efekt výchovně vzdělávacího procesu. Přislíbeno bylo zajištění kontaktu na kompetentního pracovníka odboru zdravotní péče, v jehož gesci je problematika psychiatrie, dětských lékařů psychiatrů, pedopsychiatrů. MZd podporuje projekty, týkající se problematiky klientů s autismem, např. projekt NEMO (Nemocnice Motol) prof. V. Komárka.

Vystoupení zástupců MPSV se týkalo především péče o dospělé občany s autismem, absolventy základních i středních škol. Ing. Miroslava Jelínková, CSc. informovala o projektu „Podporované zaměstnání“, Mgr. Eva Pogodová o projektu „Odstraňování restriktivních opatření...“. Mgr. Eva Pogodová slíbila zajistit možnost zakomponovat do již schváleného Edičního plánu MPSV na rok 2005 vydání publikace „Psychoedukační profil pro adolescenty a dospělé (AAPEP) – Individualizované hodnocení a terapie dětí s autismem a dětí vývojově

postižených, svazek IV“. Publikace byla vydána v roce 2006 a náklad ve výši 700 ks rozdělen mezi krajské koordinátory pro oblast autismu k dalšímu využití v odborných pracovištích jednotlivých krajů.

V závěru jednání byly diskutovány příspěvky, týkající se respitní péče o klienty s artismem, krajských plánů vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením, ministerstva pro místní rozvoj – sociálních bytů, bezbariérového prostředí...(projekt Saši Vobořilové) aj.

Druhé společné jednání se uskutečnilo ve stejném složení opět na MŠMT dne 18. 2. 2005. Přítomným hostům z partnerských resortů byly rozdány informační materiály, týkající se problematiky poradenských služeb pro klienty s autismem, které připravil především IPPP ČR a o. s. Autistik: Seznam doporučené literatury s tématem autismus, obsahující 24 aktuálních titulů, aktualizovaný seznam krajských koordinátorů pro oblast autismu (seznam 14 pověřených pracovníků SPC ve 14 krajích), seznam činností krajského koordinátora – poradce pro klienty s poruchami autistického spektra, Charta práv osob s autismem, informační leták občanského sdružení Autistik, Výroční zpráva o. s. Autistik za rok 2004 aj.

Zpráva zástupce MZd spočívala ve sdělení, které se týkalo činnosti krajských úřadů, konkrétně krajských zdravotních radů, kteří koordinují činnost lékařů a zdravotnických pracovníků v jednotlivých krajích. Konstatován byl výrazný nedostatek odborníků v oblasti pedopsychiatrie včetně problémů v dětských psychiatrických léčebnách a dětských psychiatrických odděleních nemocnic. Problematika medikace dětí s autismem a její moderní aspekty byla přednesena na podzimní konferenci AUTISMUS 2005 předními českými odborníky v dané oblasti doc. MUDr. M. Hrdličkou a doc. MUDr. V. Komárkem.

Za velmi vstřícnou lze považovat spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví. MZd velmi podporuje všechny činnosti, které vedou k integraci a zlepšení kvality života dětí i dospělých osob s autismem, stejně jako se od počátku devadesátých let významně podílí na rozvoji úlohy nestátních neziskových organizací při tomto procesu. Např. občanskému sdružení Autistik poskytuje každoročně, a to od počátku jeho vzniku, v rámci několika dotačních programů finanční prostředky na nejrůznější aktivity, které ve svých důsledcích vedou ke změně společenského postavení lidí s tímto závažným zdravotním postižením.

Ministerstvo zdravotnictví poskytlo např. v roce 2003 finanční prostředky na uspořádání mezinárodní konference Nové metody péče o děti s autismem. V roce 2005 následovala finanční podpora odborného programu Mezinárodní konference k týdnu na podporu práv osob s autismem. Dlouholetou tradicí je také podpora rekondičních pobytů osob s autismem a jejich rodin, které na tyto kurzy přijíždějí z celé republiky. Odborný program zajišťují odborníci pomáhajících profesí a získané znalosti z těchto rehabilitačních pobytů předávají účastníci dalším rodičům takto postižených dětí.

Ministerstvo zdravotnictví dotuje projekty zaměřené na osvětu široké veřejnosti v oblasti práv lidí s autismem, včetně jejich práva na vzdělání a lidskou důstojnost, např. informační a edukační materiály – audiokazety „Aut není ven“, různé videokazety a DVD, např. Bludný kořen I. a II. díl, předplatné a překlady odborných zahraničních materiálů, metodické příručky pro pečovatele i odborníky aj.

V roce 2003 byla za mimořádnou práci ve prospěch lidí s autismem oceněna výroční cenou ministryně zdravotnictví předsedkyně občanského sdružení AUTISTIK paní Ing. Miroslava Jelínková, CSc.

V roce 2005 Ministerstvo zdravotnictví podpořilo projekt nového občanského sdružení APLA na vydání knihy „Poruchy autistického spektra“ v nákladu 1500 výtisků.

Ministerstvo zdravotnictví se bude s ostatními zainteresovanými rezorty v budoucnu nadále zasazovat o kvalitnější zdravotní péči pro osoby s autismem, zejména o zajištění včasné diagnostiky pedopsychiatrie.

Jako významný projev spolupráce MŠMT a MZd lze uvést i **společně organizované akce**. Za velmi zdařilý lze např. považovat odborný seminář „Autismus a legislativa“ lektorů doc. MUDr. Michala Hrdličky, CSc., přednosty dětské psychiatrie FN Praha-Motol, a PhDr. Marty Teplé z odboru speciálního vzdělávání MŠMT. Seminář se uskutečnil dne 3. 3. 2004 pod záštitou paní Viktorie Špidlové v Senátu České republiky za velké účasti odborné i rodičovské veřejnosti. Cílem semináře bylo upozornit na zákony diskriminující občany s autismem a pokusit se nalézt řešení v podobě návrhů na legislativní změny.

Závěrem lze konstatovat, že meziresortní spolupráce probíhala v letech trvání projektu na velmi dobré pracovní úrovni. Společným záměrem je pokračovat v nastolené formě spolupráce. Uvedený požadavek stanoví i vládní usnesení č. 1004/2005 ze dne 17. 8. 2005 Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období let 2006-2009. V kapitole č. 1 Vzdělávání a školství uvádí bod 1.14 úkol: „Nadále rozvíjet vzdělávací podmínky dětí s autismem především optimalizací sítě tříd pro tyto děti, žáky a studenty, pokračováním v zavádění systémových poradenských služeb pro klienty s autismem ve všech krajích České republiky.“ Společným úkolem tudíž zůstává dosáhnout pro občany s autismem takový stupeň vyrovnání příležitostí, který zabezpečí odstranění diskriminačních překážek, a tím odpovídající kvalitu života těchto našich spoluobčanů.

3.7 Legislativní úpravy v oblasti poradenských služeb, výchovy a vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra

Ve spolupráci s krajskými koordinátory byly navrženy a zpracovány **Standardy poskytování služeb SPC** pro klienty s poruchami autistického spektra (jsou zařazeny v příloze č. 2, vyhlášky č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních). Úpravy v oblasti školské legislativy byly připravovány na odb. 24 MŠMT, řada z nich byla konzultována a připomínkována krajskými koordinátory. Školská legislativa k podpoře žáků s PAS je uvedena v samostatné 5. kapitole materiálu, tuto kapitolu zpracovala PhDr. Marta Teplá.

3.8 Odborné činnosti krajského koordinátora

- Monitoruje potřeby v kraji, spolupracuje s příslušnými odbory KÚ a podle možností se spolupodílí na tvorbě koncepce poradenského systému v kraji a na jeho realizaci tak, aby se péče o klienty s poruchami autistického spektra stala jeho nedílnou součástí.
- Koordinuje poradenské a další služby pro klienty v územní působnosti kraje tak, aby byla zajištěna dostupnost a kvalita.

- Vede a průběžně aktualizuje adresář institucí a odborníků (název a sídlo organizace, kontaktní osoba, spojení), které poskytují péči klientům (zařízení školská, sociální, zdravotnická i nestátní neziskové organizace).
- Zprostředkovává potřebné kontakty, přenos nových poznatků, podílí se na osvětových a informačních činnostech pro veřejnost, odborníky a instituce k aktuální nabídce poradenských a dalších služeb pro klienty v územní působnosti kraje.
- Průběžně zajišťuje a doplňuje odbornou literaturu, diagnostické nástroje, didaktické materiály a další potřebné materiály a pomůcky a doporučuje jejich využívání odborným pracovníkům a rodičům, event. zajišťuje jejich zapůjčování.
- Přípravuje a realizuje odborné přednášky, semináře, pracovní a informační schůzky a setkání odborných pracovníků v kraji, zákonných zástupců klientů a dalších zájemců o danou problematiku.
- Průběžně spolupracuje s IPPP ČR a odborem 24 MŠMT.
- Poskytuje konzultace a individuální metodickou podporu odborným pracovníkům ve školách a zařízeních v kraji, kde jsou zařazeni klienti s poruchami autistického spektra.
- Poskytuje poradenské služby a konzultace rodinám (zákonným zástupcům) klientů.
- Monitoruje potřeby v oblasti DVPP a ve spolupráci s IPPP ČR se podílí na jejich zajištění.
- Činnosti krajského koordinátora plní pracovník jako součást úvazku v pověřeném SPC v kraji. Je současně odborným pracovníkem SPC – speciálním pedagogem, psychologem, který plní běžné činnosti vyplývající z jeho pracovního zařazení. Podíl činností koordinačních a činností odborných v rámci úvazku krajského koordinátora v SPC je určen individuálně, po dohodě s ředitelem zařízení, dle aktuálních potřeb a specifik v kraji.

3.9 Celostátní seminář

Po realizaci projektu v říjnu 2006 byl uspořádán na MŠMT celostátní seminář s prezentací výsledků projektu. Pozváni byli ředitelé škol a SPC s krajským koordinátorem, zástupci zřizovatelů škol a SPC, zástupci rodičovských aktivit, zástupci ministerstev školství, zdravotnictví a ministerstva práce a sociálních věcí. Samotný projekt a informace k realizaci aktivit byla uvedena pracovníkem IPPP ČR. Jednotliví krajszí koordinátoři pak přednesli informace týkající se situace v jejich krajích. Příspěvky krajských koordinátorů k aktuální situaci v oblasti

poradenských služeb, výchovy a vzdělávání jsou i součástí tohoto materiálu (*kapitola č.7*). Byly uvedeny závěry, doporučení, náměty na pokračování aktivit, které jsou součástí i tohoto materiálu.

4. Současná situace v poskytování poradenských služeb, ve výchově a vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra

Současná situace je popsána na základě dotazníkového šetření. Dotazníky byly sestaveny ve spolupráci s krajskými koordinátory, kteří zajistili i sběr dat ve svém kraji a jejich následné vyplnění. Dotazníky postihly situaci v jednotlivých krajích k 30. 6. 2006. Byla provedena podrobná analýza výsledků dotazníkového šetření, výsledky jsou uvedeny v sumářích, tabulkách a grafech a jsou doplněny komentářem. Na základě zpracování dotazníků byly vyvozeny závěry, ty byly, na podkladě dalších konzultací s krajskými koordinátory, doplněny o doporučení a náměty pro další následné aktivity v této oblasti podpory (*kapitola č.6*).

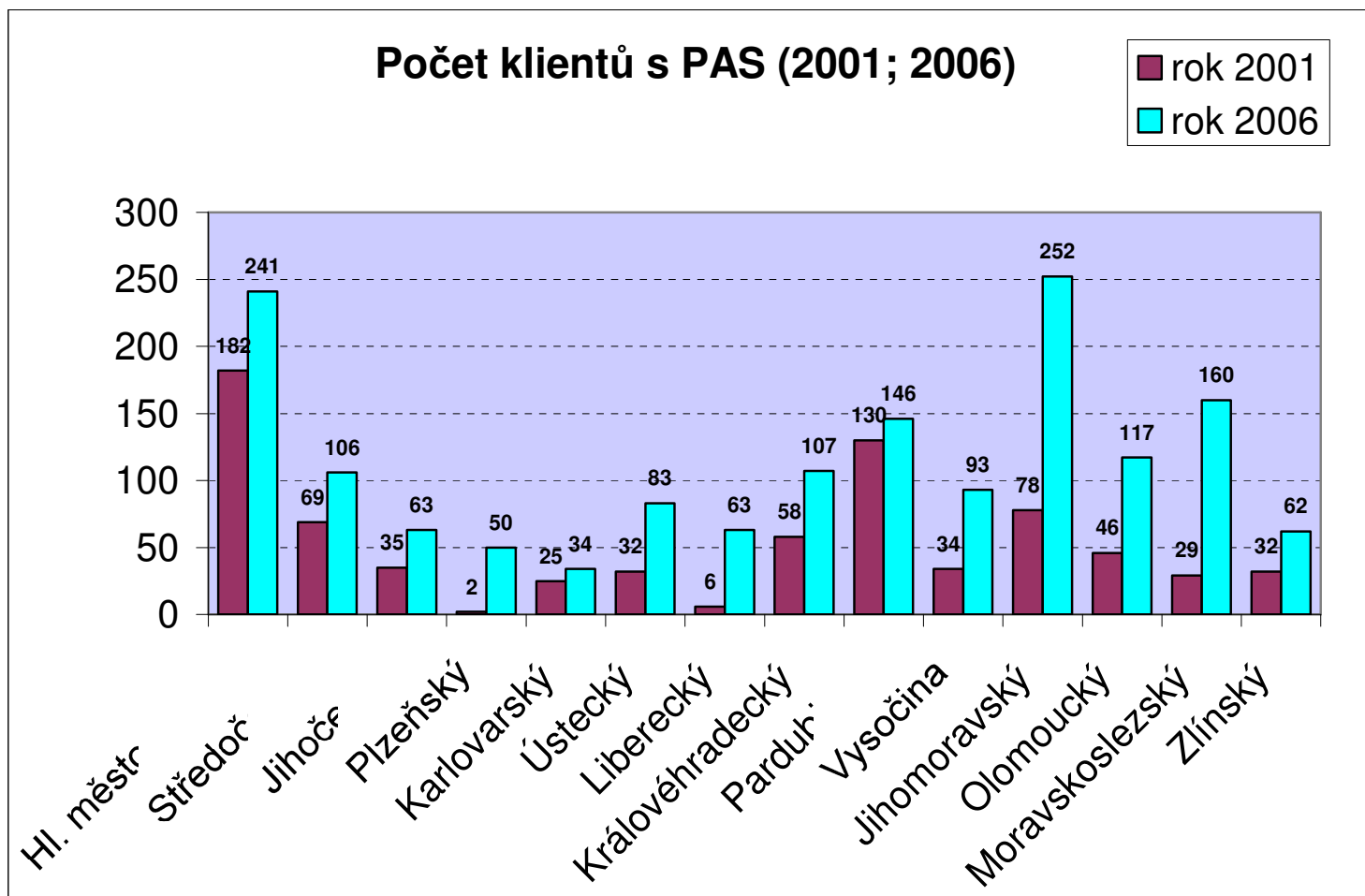
4.1 Počty klientů s poruchami autistického spektra v péči SPC s krajským koordinátorem

Počty klientů jsou uvedeny pro srovnání v roce 2001, kdy byl zahájen projekt, a pak na závěr projektu v roce 2006. V tabulce č. 1 a v grafu č. 1 jsou znázorněny údaje v jednotlivých krajích. Nejvyšší nárůst počtu klientů byl zaznamenán v krajích Jihomoravském (nárůst o 174 klientů) a Moravskoslezském (nárůst o 131 klientů). Tato skutečnost jistě souvisí i s tím, že zde bylo posíleno personální obsazení SPC odbornými pracovníky. V kraji Jihomoravském o 2 pracovníky, v kraji Moravskoslezském o 1 pracovníka, kromě krajského koordinátora. Procentuální nárůst pak je nejvyšší v kraji Plzeňském (2400% – z 2 klientů nárůst na 50) a v kraji Libereckém (950% – z 6 klientů na 63). Celkově vzrostl počet klientů ve všech krajích ČR v průběhu minulých pěti let o 819 (ze 758 na 1577) tj. průměrný nárůst o 108%.

Tabulka č. 1

Počet klientů s PAS v péči jednotlivých SPC				
Kraj	rok 2001	rok 2006	nárůst	nárůst (%)
Hl. město Praha	182	241	59	32
Středočeský	69	106	37	54
Jihočeský	35	63	28	80
Plzeňský	2	50	48	2400
Karlovarský	25	34	9	36
Ústecký	32	83	51	159
Liberecký	6	63	57	950
Královéhradecký	58	107	49	84
Pardubický	130	146	16	12
Vysočina	34	93	59	174
Jihomoravský	78	252	174	223
Olomoucký	46	117	71	154
Moravskoslezský	29	160	131	452
Zlínský	32	62	30	94
Celkem klientů	758	1577	819	108

Graf č. 1

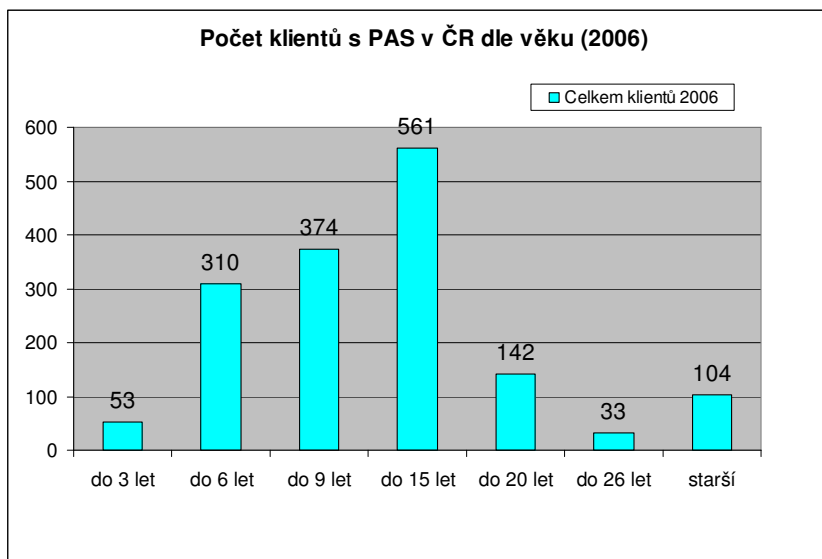

4.1.1 Počty klientů s poruchami autistického spektra v SPC s koordinátorem dle věku v roce 2006

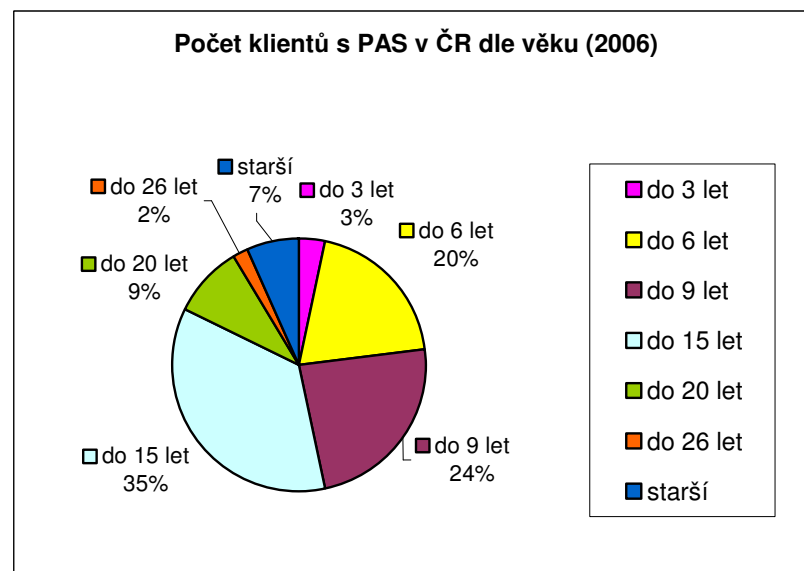
Tabulka č. 2

Počet klientů s PAS v SPC s koordinátorem podle věku (v roce 2006)								
Kraj	do 3 let	do 6 let	do 9 let	do 15 let	do 20 let	do 26 let	starší	Celkem
Hl. město Praha	31	57	42	73	20	9	9	241
Středočeský	2	23	27	46	6	2	0	106
Jihočeský	0	13	11	27	8	4	0	63
Plzeňský	4	21	12	6	4	1	2	50
Karlovarský	0	8	8	12	6	0	0	34
Ústecký	1	19	27	24	7	4	1	83
Liberecký	0	3	18	25	13	2	2	63
Královéhradecký	2	10	35	53	5	1	1	107
Pardubický	0	10	21	29	0	0	86	146
Vysočina	0	24	15	47	7	0	0	93
Jihomoravský	3	60	69	79	34	5	2	252
Olomoucký	2	22	24	52	14	2	1	117
Moravskoslezský	8	36	46	60	10	0	0	160
Zlínský	0	4	19	28	8	3	0	62
Celkem klientů	53	310	374	561	142	33	104	1577

Graf č. 2

Graf č. 3

Koordinátoři sledovali i věkové složení klientů SPC (tabulka č. 2, grafy č. 2 a 3). V tabulce č. 2 jsou údaje z jednotlivých SPC podle krajů, v grafech pak jsou údaje sumárně z celé ČR uvedeny v celkovém počtu (graf č. 2) a v procentech (graf č. 3). Mezi klienty se objevuje už i věková kategorie do tří let (53 klientů), což lze přičítat postupnému zlepšování podmínek k časné diagnostice. Nejvyšší počet klientů této věkové kategorie je v hl. m. Praze, kde jsou dostupné možnosti časné diagnostiky ve vazbě na specializovaná pracoviště fakulturních nemocnic (zejména FN Motol a Thomayerova nemocnice).

Nejvyšší počty klientů SPC jsou ve věkových skupinách od tří do šesti let (310 klientů), do devíti let (374 klientů). Nižší počet klientů ve věkové skupině do šesti let v kraji Zlínském (4) a Libereckém (3) napovídá, že zde bude třeba věnovat zvýšenou pozornost depistáži a zajištění včasné diagnostiky. Ve věkové skupině do patnácti let je uvedeno 561 klientů. Zde již je většinou přesně stanovena diagnóza, s dítětem/žákem, s jeho zástupci a pedagogy se průběžně a dlouhodobě pracuje v rámci služeb, které poskytují SPC s krajským koordinátorem. **Nejvyšší počet klientů je jednoznačně ve věkové skupině od devíti do patnácti let, z toho vyplývá, že v nejbližší době bude velice aktuální problém k řešení v rámci**

krajů – zajistit návaznost – možnosti vzdělávání a přípravy na pracovní uplatnění pro absolventy povinné školní docházky. Bude třeba hledat možnosti zajištění nabídky středního vzdělávání, zajištění dostatečného počtu chráněných dílen a po té i chráněného bydlení pro tyto osoby.

Ve věkových kategoriích starších klientů se již počty snižují, významný je ještě počet klientů do 20 let (142 klientů), v péči některých SPC jsou ještě i klienti do 26 let (33 klientů). Klienti starší 26 let se již vyskytují jen u poloviny SPC, vysoký počet (86 klientů) je v SPC v Pardubickém kraji – dle sdělení koordinátora SPC pracuje s výchovnými skupinami klientů s autismem, kteří jsou umístěni v ÚSP Slatiňany.

4.2 Vzdělávání ve speciálních třídách pro žáky s poruchami autistického spektra v ČR

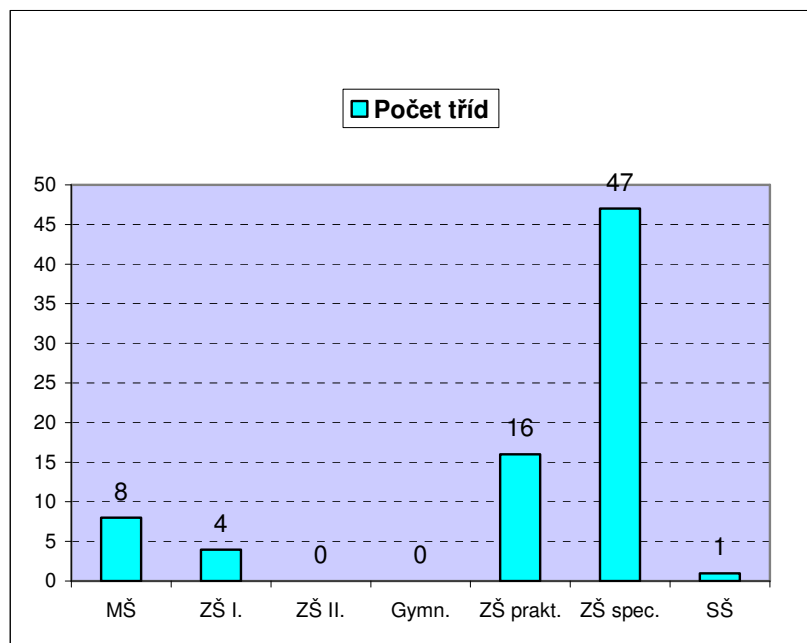
Tabulka č. 3

Počet speciálních tříd pro žáky s PAS v ČR				
Kraj	rok 2001	rok 2006	nárůst	nárůst (%)
Hl. město Praha	5	10	5	100
Středočeský	4	5	1	25
Jihočeský	3	6	3	100
Plzeňský	1	1	0	0
Karlovarský	0	0	0	0
Ústecký	2	4	2	100
Liberecký	2	4	2	100
Královéhradecký	1	3	2	200
Pardubický	0	5	5	
Vysočina	3	4	1	33
Jihomoravský	2	14	12	600
Olomoucký	0	7	7	
Moravskoslezský	2	13	11	550
Zlínský	0	0	0	0
Celkem tříd	25	76	51	204

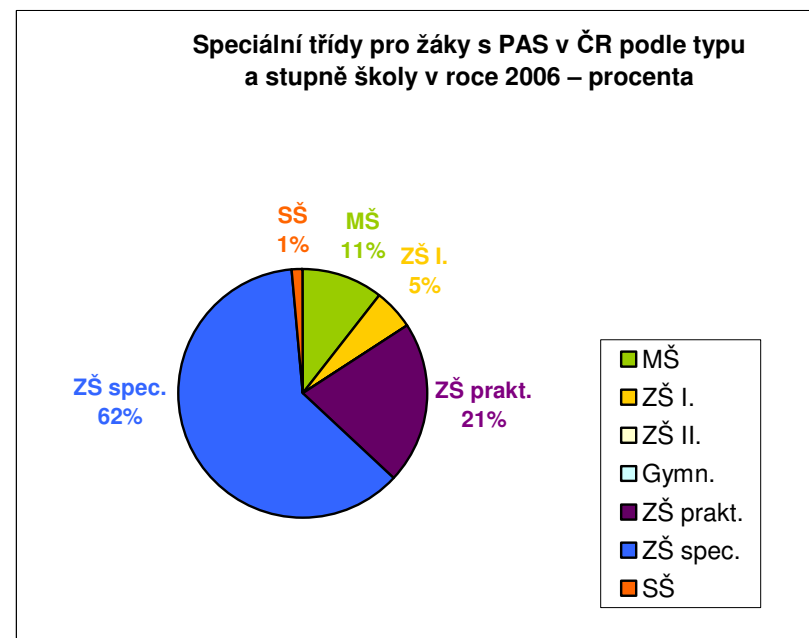
V tabulce č. 3 je uvedeno srovnání počtu speciálních tříd pro žáky s PAS v roce 2001 a v roce 2006 v jednotlivých krajích ČR. Celkový počet speciálních tříd vzrostl z 25 tříd v roce 2001 na 76 tříd v roce 2006, tj. nárůst o 51 tříd, průměrný procentuální nárůst o 204 %. Speciální třída v době šetření nebyla zřízena v kraji Karlovarském a Zlínském. Nevyšší nárůst počtu speciálních tříd je zaznamenán v kraji Jihomoravském (ze 2 tříd na 14) a v kraji Moravskoslezském (ze 2 tříd na 13). Je zde patrná souvislost s podporou ze strany zřizovatele, v obou krajích bylo zřízeno, kromě koordinátora i další místo odborného pracovníka v SPC pro problematiku autismu (viz tabulka č. 8 Kvalifikace a úvazek krajského koordinátora).

4.2.1 Speciální třídy pro žáky s poruchami autistického spektra v ČR podle typu a stupně školy v roce 2006

Graf č. 4

Graf č. 5

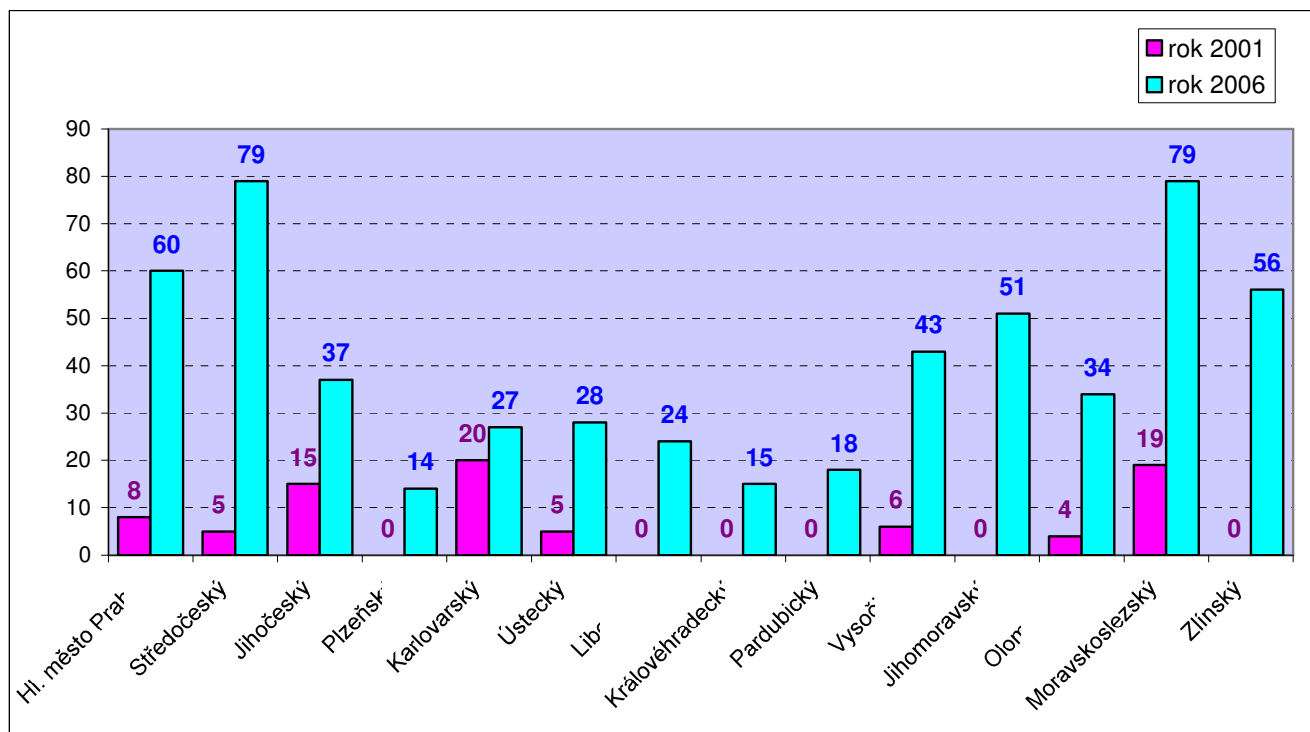
Počty speciálních tříd pro žáky s PAS rozdělené podle typu a stupně školy jsou uvedeny v grafech č. 4 a 5. Nejvyšší počet – 47 speciálních tříd pro žáky s PAS je zřízen v základních školách speciálních (62%), dále pak v základních školách praktických 16 tříd (21%). U těchto žáků s PAS je diagnostikováno i mentální postižení různého stupně. V ČR bylo zřízeno i 8 speciálních tříd při mateřských školách (11%) a 4 speciální třídy zatím jen na 1. stupni základní školy (5%), kde jsou zařazeni žáci s Aspergerovým syndromem a vysocefunkčním autismem. Speciální třída střední školy je zatím zřízena jen jedna, je to Praktická škola v Praze 10, Chotounská ul.

4.3 Integrované vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra

Tabulka č. 4

Počet integrovaných žáků s PAS				
Kraj	2001	2006	nárůst	nárůst (%)
Hl. město Praha	8	60	52	650
Středočeský	5	79	74	1480
Jihočeský	15	37	22	147
Plzeňský	0	14	14	
Karlovarský	20	27	7	35
Ústecký	5	28	23	460
Liberecký	0	24	24	
Královéhradecký	0	15	15	
Pardubický	0	18	18	
Vysočina	6	43	37	617
Jihomoravský	0	51	51	
Olomoucký	4	34	30	750
Moravskoslezský	19	79	60	316
Zlínský	0	56	56	
Celkem žáků	82	565	483	589

Graf č. 6

Značný je i nárůst počtu integrovaných žáků s PAS (tabulka č. 4, graf č. 6). Významnou roli zde hraje celkové zvýšení počtu žáků s PAS ve věku povinné školní docházky, dále hraje roli i možnost vzdělávání žáků s podporou pedagogické asistence a jistě i **zkvalitnění, rozšíření a dostupnost poradenských služeb, které jsou při přípravě a realizaci integrovaného vzdělávání podstatné.** Počet integrovaných žáků v jednotlivých krajích je závislý i na možnostech zařazení do speciálních tříd. Tam, kde není zřízena speciální třída nebo je pro rodinu v odlehlejších místech, musí být většinou žák integrován do základní školy, do základní školy praktické nebo speciální. A to na základě komplexního vyšetření v SPC, se souhlasem zákonných zástupců, s poradenskou a odbornou metodickou podporou SPC.

4.3.1 Počet integrovaných žáků s poruchami autistického spektra v jednotlivých krajích podle typu a stupně škol

Tabulka č. 5

Počet individuálně integrovaných žáků s PAS podle typu školy - rok 2006								
Kraj/Typ školy	MŠ	ZŠ I.	ZŠ II.	Gymn.	ZŠ prakt.	ZŠ spec.	SŠ	Celkem
Hl. město Praha	20	15	0	0	12	4	9	60
Středočeský	14	26	8	1	11	16	3	79
Jihočeský	18	5	4	0	3	5	2	37
Plzeňský	4	6	2	0	0	2	0	14
Karlovarský	4	2	5	0	3	12	1	27
Ústecký	8	2	1	2	7	8	0	28
Liberecký	1	3	2	0	2	16	0	24
Královéhradecký	4	5	2	0	0	4	0	15
Pardubický	7	6	0	0	1	4	0	18
Vysočina	24	6	3	1	6	3	0	43
Jihomoravský	13	21	11	2	2	0	2	51
Olomoucký	10	6	4	0	4	10	0	34
Moravskoslezský	29	12	3	0	11	15	9	79
Zlínský	11	10	5	1	9	18	2	56
Celkem klientů	167	125	50	7	71	117	28	565

Počty individuálně integrovaných žáků s PAS podle stupně a typu školy jsou v tabulce č. 5. Vysoký počet integrovaných zaznamenávají mateřské školy (celkem 167 dětí). Zde jsou celkově příznivější podmínky k integraci než pak dále v základních školách při plnění povinné školní docházky. Integrace se daří i na 1. stupni ZŠ, kde je umístěno celkově 125 žáků s PAS. **Problémy s integrací na 2. stupni základní školy jsou spojené se změnou podmínek ve výuce – náročnější učivo a organizace vyučování, působí tu více učitelů, problémy s respektováním individuálních potřeb žáka ad. Vzhledem k tomu je počet integrovaných žáků na 2. stupni poměrně nízký – celkem 50 žáků. Téměř u všech těchto integrovaných žáků (u 47) je nutná podpora ze strany asistenta pedagoga (viz dále kapitola 4.5).**

4.3.2 Zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb integrovaných žáků s poruchami autistického spektra

Jako nejčastější problémy koordinátoři uvádějí: vysoký počet žáků ve třídě s integrovaným žákem – omezená možnost individuální péče, nedostatečná prostorová uspořádanost třídy a učebního prostoru žáka, nedostatek vhodných pomůcek a didaktických materiálů, problémy při získání a financování kvalifikovaných asistentů pedagoga, nepochopení ze strany pedagogů (neznalost problematiky, neochota či obava pracovat s integrovaným žákem), **zejména je problematický přestup z 1. na 2. stupeň ZŠ, problematické je i respektování IVP žáka s PAS.** Koordinátoři upozorňují, že obecně jsou problémy závažnější na běžných školách, zejména na 2. stupni, problémy se téměř nevyskytují v mateřských školách s integrovaným dítětem s PAS a v základních školách praktických a speciálních.

Návrhy na řešení problémů: snažit se o snižování počtu žáků ve třídě s integrovaným žákem s PAS, rozšiřovat informace o problematice vzdělávání žáků s PAS mezi pedagogickou veřejností běžných škol – rozšířit nabídku témat v rámci DVPP, kvalifikační studium pro asistenty pedagoga doplnit i problematikou specifik výchovy a vzdělávání žáků s PAS, **zajistit poradenskou podporu při tvorbě a realizaci IVP pro žáky s PAS, vysvětlovat nutnost pedagogické asistence u žáků s PAS a ze strany odborných poradenských pracovníků podporovat jasné vymezení kompetencí a činností asistenta pedagoga v práci se žákem.**

Integrace žáků s PAS je výrazně závislá na zajištění pedagogické asistence při jejich vzdělávání (viz dále kapitola 4.5).

4.4 Jiné formy vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra

Dle údajů krajských koordinátorů je u 20 žáků zajištěna jiná forma vzdělávání – individuální vzdělávání. Je to zejména u žáků s těžkou formou mentálního postižení, vzdělávání probíhá v rodině, v ÚSP, v zařízeních Diakonie ve spolupráci a s metodickým vedením odborníků SPC (Praha – 3 žáci, kraj Jihočeský – 1 žák, kraj Karlovarský – 3 žáci, kraj Ústecký – 4 žáci, kraj Liberecký – 1 žák, kraj Vysočina – 7 žáků, kraj Olomoucký 1 žák).

4.5 Vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra s podporou asistenta pedagoga

Tabulka č. 6

Počet asistentů pedagoga pro žáky s PAS				
Kraj	2001	2006	nárůst	nárůst (%)
Hl. město Praha	5	13	8	160
Středočeský	0	52	52	
Jihočeský	11	21	10	91
Plzeňský	0	8	8	
Karlovarský	0	18	18	
Ústecký	3	14	11	367
Liberecký	0	1	1	
Královéhradecký	2	8	6	300
Pardubický	0	15	15	
Vysočina	2	32	30	1500
Jihomoravský	0	32	32	
Olomoucký	4	34	30	750
Moravskoslezský	0	45	45	
Zlínský	0	9	9	
Celkem asistentů	27	302	275	1019

Tabulka č. 7

Počet asistentů pedagoga pro žáky s PAS dle typu a stupně školy (rok 2006)								
Kraj/Typ školy	MŠ	ZŠ I.	ZŠ II.	Gymn.	ZŠ prakt.	ZŠ spec.	SŠ	Celkem
Hl. město Praha	4	2	2	0	2	2	1	13
Středočeský	8	18	13	0	8	5	0	52
Jihočeský	8	4	3	0	3	2	1	21
Plzeňský	2	4	2	0	0	0	0	8
Karlovarský	7	2	5	0	0	4	0	18
Ústecký	4	0	1	1	1	7	0	14
Liberecký	0	0	1	0	0	0	0	1
Královéhradecký	0	4	0	0	0	4	0	8
Pardubický	5	5	0	0	1	4	0	15
Vysočina	7	4	1	0	3	17	0	32
Jihomoravský	8	13	9	1	0	0	1	32
Olomoucký	10	6	4	0	4	10	0	34
Moravskoslezský	19	5	6	0	6	2	7	45
Zlínský	2	5	0	0	0	2	0	9
Celkem	84	72	47	2	28	59	10	302

Pedagogická asistence u žáků s PAS počtem převyšuje asistenci u žáků s jiným druhem zdravotního postižení. V tabulce č. 6 je uvedeno srovnání počtu asistentů pedagoga u žáků s PAS v roce 2001 a v roce 2006. Celkový počet asistentů se výrazně zvýšil z počtu 27 v roce 2001 na počet 302 v roce 2006, tj. o 275 asistentů více (zvýšení o 1019%). V osmi krajích ČR asistenti v roce 2001 nepracovali vůbec (kraje Středočeský, Plzeňský, Karlovarský, Liberecký, Pardubický, Jihomoravský, Moravskoslezský a Zlínský). **Velký nárůst počtu asistentů pedagoga podpořily legislativní úpravy, které vytvořily podmínky k rozšíření těchto služeb a k podpoře vzdělávání žáků se zdravotním postižením.** Určitou roli zde jistě sehrál i nastavený systém poradenské péče o žáky s PAS, zavedené poradenské služby a podpora ze strany krajských koordinátorů.

V tabulce č. 7 jsou přehledně zpracovány počty asistentů pedagoga u žáků s PAS v jednotlivých krajích podle typu a stupně školy. Nebylo rozlišováno, zda jde o asistenci u jednotlivých žáků, kteří jsou integrováni nebo o práci asistenta pedagoga ve speciální třídě či ve třídě základní školy praktické a speciální. **Na 2. stupni základní školy, kde zatím není v ČR zřízena speciální třída pro žáky s PAS, je nutná asistence u 47 žáků z 50 integrovaných. To potvrzuje fakt, že podmínky k integrovanému vzdělávání žáků s PAS na 2. stupni jsou složitější a není téměř možno realizovat tuto integraci bez přítomnosti asistenta pedagoga.**

Problémy v zajišťování asistentů pedagoga pro žáky s PAS

Vyhledání a přijetí asistenta pedagoga většinou řeší rodiče, ředitel školy a třídní učitel v koordinaci se zřizovatelem – KÚ. Je doporučena spolupráce s úřady práce, nestátními neziskovými organizacemi. **Úkolem odborných pracovníků SPC je přesně a kvalifikovaně popsat potřeby žáka v oblasti podpory při vzdělávání, z nichž pak vyplývají činnosti asistenta. Je třeba konkrétně zdůvodnit potřebnost a nezbytnost aktivit asistenta při vzdělávání žáka s PAS.** Nejčastěji uváděným problémem je problém finančního zajištění asistentů pedagoga. Dalším problémem je stanovení výše úvazku asistenta ve škole, často jsou úvazky snižovány z možných až 40 hodin týdně. Koordinátoři doporučují i více se věnovat problematice PAS v rámci přípravy a realizace různých vzdělávacích programů pro asistenty pedagoga, asistenti jsou připravováni v obecné rovině, bez poznání specifik žáků s PAS.

Metodické vedení asistentů pedagoga

Metodické vedení prostřednictvím krajských koordinátorů se soustředí zejména na začátek působení asistenta ve škole. Je realizováno formou přímého vedení, náslechlů, hospitací ve školách, individuálních konzultací, pracovních setkání asistentů. Většina krajských koordinátorů průběžně konzultuje s asistentem, navštěvuje třídu, kde asistent pracuje, nadále je metodicky vede – provádí instruktáže využívání pomůcek, metodických materiálů, doporučuje vhodnou odbornou literaturu, spolupracuje při tvorbě IVP pro žáka s PAS, někteří koordinátoři sami proškolují asistenty v potřebných oblastech (realizují přednášky, praktická cvičení, kazuistické semináře).

Nejčastější činnosti asistenta pedagoga u žáka s PAS

Podle krajských koordinátorů podpora žáka s PAS ze strany asistenta spočívá zejména v těchto činnostech: individuální práce se žákem dle instrukcí učitele, pomoc při adaptaci žáka – rozvíjení sociálních dovedností, pomoc při orientaci v prostoru, v čase, v sociálních situacích, zprostředkovává komunikaci, dopomáhá v komunikaci a navazování sociálních kontaktů, nacvičuje a rozvíjí komunikaci, podílí se na vytváření pracovních a hygienických návyků, zajištění bezpečnosti žáka, pomoc při přípravě pomůcek a materiálů pro žáka – procesuální schémata, vizualizovaný denní režim, strukturalizace pracovního prostředí a úkolů pro žáka, spolupráce a komunikace s rodiči a pedagogy žáka, spolupráce při tvorbě IVP, pozoruje a usměrňuje problémové chování žáka. Náplň práce asistenta pedagoga ve škole stanovuje ředitel podle potřeb konkrétního žáka na základě doporučení SPC.

4.6 Zajištění služeb krajských koordinátorů

Místo krajského koordinátora bylo oficiálně zřízeno a služby jsou zajišťovány v 13 krajích ČR (*tabulka č. 8*). V kraji Libereckém a Pardubickém byl zřízen poloviční úvazek. V ostatních krajích pracuje koordinátor na celý úvazek. V kraji Karlovarském jsou podle informace koordinátora zajišťovány služby neoficiálně v rozsahu 2 hodin týdně (vyjádřeno v tabulce 0,05 úvazku).

Krajští koordinátoři mají převážně kvalifikaci speciálního pedagoga (v 11 krajích), krajský koordinátor s kvalifikací psychologa je ve 3 krajích. Činnost krajského koordinátora plní pracovník jako součást úvazku v pověřeném SPC. Je současně odborným pracovníkem SPC – speciálním pedagogem, psychologem, který plní činnosti vyplývající z jeho pracovního zařazení. Podíl činností koordinačních a činností odborných v rámci svého úvazku krajského koordinátora je individuálně vymezen, po dohodě se zřizovatelem a ředitelem zařízení, podle aktuálních potřeb klientů a specifik v kraji.

V kraji Jihomoravském kromě místa krajského koordinátora byla zřízena ještě další dvě místa odborných pracovníků a vzniklo samostatné SPC pro klienty s PAS, v kraji Moravskoslezském bylo při SPC s krajským koordinátorem zřízeno také další jedno místo. Obě tato SPC vykazují také nejvyšší nárůst počtu klientů ze všech krajů ČR (viz *tabulka č. 1*), stejně tak i nejvyšší nárůst počtu speciálních tříd pro žáky s PAS (viz *tabulka č. 3*).

Aktuální seznam a kontakty na krajské koordinátory jsou uvedeny v *Příloze č. 1*

Tabulka č. 8

Kraj	Kvalifikace a pracovní úvazek krajského koordinátora		
	rok 2001	rok 2006	kvalifikace
Hl. město Praha	0,0	1,0	psycholog
Středočeský	0,0	1,0	spec. pedagog
Jihočeský	0,0	1,0	spec. pedagog
Plzeňský	0,0	1,0	spec. pedagog
Karlovarský	0,0	0,05	spec. pedagog
Ústecký	0,0	1,0	spec. pedagog
Liberecký	0,0	0,5	psycholog
Královéhradecký	0,0	1,0	spec. pedagog
Pardubický	0,0	0,5	spec. pedagog
Vysočina	0,0	1,0	spec. pedagog
Jihomoravský	0,0	1,0 (+2)	spec. pedagog
Olomoucký	0,0	1,0	psycholog
Moravskoslezský	0,0	1,0 (+1)	spec. pedagog
Zlínský	0,0	1,0	spec. pedagog
Úvazků celkem	0,00	12,05	

4.7 Poznámky k poskytování služeb krajskými koordinátory

V rámci zajišťování depistáže koordinátoři realizují následující aktivity: návštěvy škol a školských zařízení, spolupráce s pediatry, klinickými logopedy, s odbornými lékaři, s dalšími speciálně pedagogickými centry a pedagogicko-psychologickými poradnami, se zařízeními zdravotnickými a sociálními v rámci kraje, telefonické a osobní kontakty a konzultace, tvorba a rozšiřování informačních letáků o službách SPC, poskytování informací do informačních materiálů OŠ KÚ, spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi a rodičovskými aktivitami, informace na webových stránkách, realizace přednášek, seminářů a dalších akcí pro různé cílové skupiny.

Při stanovení včasné diagnózy je většinou rozhodující vyšetření a diagnostika lékaře, nejčastěji pedopsychiatra nebo neurologa. Častý je i diagnostický pobyt dítěte např. ve FN Motol, FTN Praha, FN – DN Brno. Včasnou péči a diagnostiku v souvislosti se stimulací dítěte a se vzděláváním pak v plné míře zajišťují již SPC, zejména ta s krajským koordinátorem. Značnou část služeb v oblasti rané péče a diagnostiky v ČR zajišťuje i APLA (Asociace pomáhající lidem s autismem), která má své zastoupení v různých krajích ČR.

V oblasti spolupráce krajských koordinátorů s lékaři došlo v poslední době ke značnému posunu. Většině koordinátorů se podařilo navázat konkrétní kontakty s pediatry a s odbornými lékaři, kteří jsou již dobře informováni o problematice autismu. Jedná se nejen o neurology, psychiatry a klinické psychology, ale i o stomatology, oftalmology, chirurgy, zdravotní personál dětských oddělení nemocnic. Situace v oblasti spolupráce ovšem není ideální ve všech krajích. Méně problémová se jeví ve velkých městech (Praha, Brno, Plzeň ...) kde jsou odborníci soustředěni ve větších centrech – odborných pracovištích, jsou však uváděny dlouhé objednávací lhůty – služeb využívají i klienti z krajů republiky, kde odborná specializovaná diagnostická a další odborná péče není zajištěna.

Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními v rámci kraje je koordinátory většinou hodnocena jako dobrá a kooperativní. Je zajištěna dostatečná informovanost o službách SPC a krajského koordinátora.

Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi je realizována ve všech krajích kromě Karlovarského. Koordinátoři uvádějí např. tyto organizace: o. s. Volno, APLA, Autistik, Ledovec, Mesada, Koník, Sdružení zdravotně postižených, Vsobě – rodičovská aktivita rodičů, Spolu – středisko pro podporu integrace, Skok do života, Život 90, Stonožka, Rainman, o. s. Proso, Maltézská pomoc a další. Koordinátoři uvádějí i častou spolupráci se zařízeními ČCE – Diakonií, Diecézní charitou zejména v péči o klienty s těžkým postižením.

Metodická činnost koordinátorů je zaměřena zejména na:

- přípravu pedagogů na přijetí žáka s PAS – vstupní zaškolení a následné metodické vedení, hospitace ve škole – zavádění režimů a strukturované výuky a úprava prostředí ve škole, podpora při tvorbě strukturovaných úloh a zavádění procesuálních schémat,

nácviky komunikace a sociálního chování, posouzení problémového chování žáků, konzultace k postupu a metodám práce pedagoga a asistenta, metodická doporučení a podpora při vypracování, realizaci a hodnocení IVP žáka, odborné a kazuistické semináře;

- podporu rodiny – návštěvy v rodinách, individuální práce s dítětem, konzultace a konkrétní doporučení a instruktáže pro rodiče ke stimulaci dítěte, k metodám a postupům práce s dítětem v domácím prostředí i při vzdělávání žáka, semináře pro rodiče, sociálně právní poradenství.

Většina krajských koordinátorů sama zajišťuje nebo i realizuje různé kurzy, semináře, pravidelné schůzky a další aktivity pro rodiče a pedagogy s cílem zvýšit jejich informovanost v oblasti vzdělávání, zdravotní a sociální péče o klienty s PAS.

Ke zvýšení informovanosti veřejnosti o poskytovaných službách v rámci krajů koordinátoři prezentují své aktivity v médiích – vystoupili v rozhlasových relacích, zpracovávají informace do místních novin a další články k publikaci, pořádají přednášky a vystupují s informacemi na různých akcích pro odbornou i laickou veřejnost, participují na dnech otevřených dveří v SPC, vytvořili informační letáky, někteří informují i na webových stránkách.

Diagnostické a metodické materiály, které byly připraveny ve spolupráci s koordinátory a vydány IPPP ČR jsou hodnoceny kladně, dle názoru koordinátorů jsou přínosem pro práci poradenských pracovníků i pedagogů, kteří vzdělávají žáky s PAS. V další etapě bude třeba zaměřit se na vytvoření didaktických pomůcek a materiálů – speciálních učebnic a pracovních sešitů, úplně chybí materiál pro rodinnou a sexuální výchovu. Dále koordinátoři doporučují zaměřit se na zvládání problémového chování u žáků s PAS, poskytnout kompletní TECCH program, doplnit diagnostické nástroje o ADOS, ADI-R.

Doporučení krajských koordinátorů ke zlepšení služeb na období do roku 2009 v rámci krajů se týkají problémů se zařazováním žáků s PAS po ukončení povinné školní docházky. Většina jich konstatuje, že v kraji chybí návaznost péče v oblasti sociální, event. zdravotnické. Do popředí se dostává otázka „co po škole?“, a to zejména u klientů s těžším a kombinovaným postižením. Pozornost je třeba více zaměřit i na ranou péči a včasnou diagnostiku, na možnosti zajištění asistentů pedagoga a osobních asistentů pro klienty s autismem, na rozšíření sítě realitní péče, chráněných dílen a bydlení. I nadále je třeba hledat možnosti zkvalitnění lékařské diagnostiky a následné péče u různých odborných lékařů a dalšího zdravotnického personálu. **V oblasti poradenských služeb a vzdělávání je třeba dále zajišťovat a zlepšovat dostupnost a kvalitu služeb – rozšířením služeb pro klienty s PAS i na další poradenská pracoviště v kraji (detašovaná pracoviště), rozšířením služeb ze současného jednoho odborného pracovníka – krajského koordinátora na týmovou spolupráci a kooperaci v rámci kraje.**

V oblasti legislativních úprav uvádějí koordinátoři potřebu zohlednit ztížené společensko-pracovní uplatnění klientů s PAS, což je nutné pro přiznávání sociálních výhod a služeb. Je nezbytné zařadit diagnózu autismus mezi závažná zdravotní postižení a tím umožnit rodinám přístup k odpovídající sociální podpoře a přiznání mimořádných sociálních výhod (TZP, TZP/P, pomoc osobě blízké, příspěvek na pořízení motorového vozidla ...). V současné době je přiznání sociálních výhod vázáno zejména na posouzení výše IQ, což je pro případy klientů s PAS naprosto

nevypovídající. Je třeba také zohlednit potřebu celoživotního vzdělávání klientů s PAS a podporovat návaznost péče sociální a zdravotní na vzdělávání. Pozornost je třeba zaměřit i na včasnou diagnostiku a ranou péči.

Podrobněji a adresně jsou, tyto zde stručně popsané aktivity, uvedeny v rámci jednotlivých prezentací krajských koordinátorů v 7. kapitole tohoto textu.

5. Školská legislativa k podpoře žáků s poruchami autistického spektra (PhDr. Marta Teplá)

5.1 Proč legislativní změny?

Školství v České republice prochází v současné době procesem transformace. Cílem změn je vytvoření demokratické a humánní školy, která by poskytovala všem členům společnosti stejné možnosti na dosažení odpovídajícího stupně vzdělání a zajišťovala každému občanovi uplatnění práva na rozvoj svých individuálních předpokladů.

Nejzásadnější koncepční změnou, k níž naše školství dospělo, je skutečnost, že výchova a vzdělávání zdravotně postižených dětí, žáků a studentů přestává být doménou speciálního školství a v souvislosti s integračními trendy ve vzdělávání se postupně stává záležitostí všech typů škol a školských zařízení. Integrované vzdělávání je významným krokem k humanitnímu přístupu ve školství, ve vytváření otevřených komunit a v rozvoji společnosti.

Významný posun zaznamenala i samotná speciální pedagogika. Registrován je postupný odklon od akcentu na postižení, ústup od medicínského pojetí, a začíná se upřednostňovat princip individuality každého jedince s respektováním zdravotních, sociálních a kulturních odlišností občanů. Speciální pedagogika se pokouší přibližovat filosofickému pojetí „člověka s jinakostí“. Člověk je považován za nejvyšší hodnotu – s vlastní osobitostí, jedinečnou schopností, individuální krásou a posvátností života, která není ovlivněna postižením, etnickým původem či sociálním postavením. V praxi to znamená upřednostnit integrované vzdělávání všem dětem, pro které je tato forma přínosem, speciální vzdělávání nabídnout potom dětem s těžším či kombinovaným postižením, jejichž kvalita života je podmíněna vytvořením nezbytných podpůrných a ochranných podmínek.

5.2 Evropská unie

Po vstupu České republiky do Evropské unie 1. 5. 2004 máme své odborné zastoupení v **Evropské agentuře pro speciální vzdělávání** (European Agency for Development in Special Needs Education). Naším odborníkům z oblasti speciálního vzdělávání jsou tak zajištěny kontakty a aktivní účast na současném dění v dané oblasti. I v českém jazyce začíná vycházet časopis EuroNews, k dispozici jsou překlady nejruznějších publikací z oblasti speciální pedagogiky, např.:

„Integrace v Evropě“ – MŠMT 2002

„Podpora učitelů, kteří pracují se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v hlavním vzdělávacím proudu“ – MŠMT 2003

„Informační a komunikační technologie ve speciálním vzdělávání“ – MŠMT 2003

„Inklusivní vzdělávání a praxe ve třídách 2. stupně základních škol“ – MŠMT 2005

„Raná péče – analýza situace v Evropě – klíčové aspekty a doporučení“ – MŠMT 2005.

5.3 Stručná bilance i koncepce

Základním znakem vzdělávací politiky vůči žákům se speciálními vzdělávacími potřebami včetně žáků s autismem je uplatňování principu spravedlnosti v uspokojování vzdělávacích potřeb uvedené skupiny žáků, a to ve všech variantních organizačních formách vzdělávání.

Formulování strategie vzdělávání této skupiny žáků respektuje mezinárodní dokumenty k ochraně práv osob se zdravotním postižením a usnesení Vlády ČR k Národnímu plánu vyrovnání příležitostí pro občany se zdravotním postižením.

Důraz je kladen na zvyšování kvality vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami s využíváním podpůrných pedagogicko organizačních opatření a na vytváření podmínek pro zvyšování počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami individuálně integrovaných v hlavním vzdělávacím proudu s cílem posilovat sociální soudržnost společnosti.

K podpoře efektivity vzdělávání ve třídě, ve které se vzdělává žák nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, je využívána možnost zřízení funkce asistenta pedagoga.

Jako prioritní záležitost lze uvést zavádění nové kurikulární reformy. Ministerstvo školství výrazně podporuje školy včetně speciálních při zpracovávání školních vzdělávacích programů. Ve stadiu dopracování je Rámcový vzdělávací program pro vzdělávání v základní škole speciální.

Školy samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením rozšiřují svou úlohu v poskytování metodické pomoci při zajišťování vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v podmínkách integrace těchto žáků do škol hlavního vzdělávacího proudu.

Ustanovením školských rad je posílena účast rodičů v ovlivňování vzdělávacího procesu školy.

S dotační podporou ministerstva je realizováno vydávání učebnic přizpůsobených pro potřeby vzdělávání žáků se zdravotním postižením, školy a školská zařízení využily možnosti získat informační a komunikační technologie z prostředků dotačního programu MŠMT.

Ze zdrojů Evropského sociálního fondu jsou realizovány projekty zaměřené na posílení kompetencí žáků se speciálními vzdělávacími potřebami rozšiřující jejich možnosti uplatnění na trhu práce.

Byla zahájena jednání s vysokými školami připravujícími učitele o potřebě reflektovat nové trendy ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci akreditovaných studijních programů příslušných fakult.

Koncepční činnost ministerstva školství vychází převážně z těchto materiálů:

- Národní program rozvoje vzdělávání v české republice – Bílá kniha (Praha 2001)
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky (Praha 2002)
- nařízení vlády č. 689 ze dne 22. 12. 2004 o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání
- vládní usnesení č. 605 ze dne 16. 6. 2004 – Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením
- **vládní usnesení č. 1004 ze dne 17. 8. 2005 – Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006-2009, vycházející z cílů a úkolů Střednědobé koncepce.**

5.4. Legislativa

Zákony:

- **Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění dalších předpisů**

Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, vytvořil právní prostor pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami včetně žáků s autismem ve školách hlavního vzdělávacího proudu, pokud rodiče žáka nezvolili školu jinou. Tato nová situace klade zvýšené nároky na práci škol hlavního vzdělávacího proudu a vyžaduje systémová opatření zaměřená jednak na vzdělávání pedagogických pracovníků ve smyslu rozšiřování jejich znalostí o koncepci „školy pro všechny“, prohlubování jejich znalostí o konceptu inkluzivního vzdělávání, prohlubování jejich znalostí v oblasti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a znalosti týkající se praktického uplatňování principů individualizace vzdělávacího procesu a vnitřní diferenciací v rámci výuky podle školních vzdělávacích programů, jednak opatření zaměřená na zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáků školskými poradenskými zařízeními a v neposlední řadě opatření zaměřená na prohloubení úzké spolupráce mezi školami hlavního proudu vzdělávání, školami samostatně zřízenými pro žáky se zdravotním postižením a školskými poradenskými zařízeními.

Za jeden z nejvýznamnějších přínosů pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami včetně žáků s autismem je vyřešený problém integrace a inkluze:

§ 36 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb.

„Žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí nebo svazkem obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má žák místo trvalého pobytu (dále jen „spádová škola“), pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka jinou než spádovou školu.....“

Za další pozitivní krok lze považovat nově zavedenou terminologii při označování žáků se zdravotním postižením a zdravotním nebo sociálním oslabením. Uplatněn je termín **dítě, žák, student se speciálními vzdělávacími potřebami** – § 16 odst. 1 až 9 zákona č. 561/2004 Sb.

- **novela školského zákona – zákon č. 158/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., ve znění zákona č. 383/2005 Sb. (pokračování v základním vzdělávání do 26 let věku).**

Dne 1. července 2006 nabyl účinnosti zákon č. **158/2006 Sb.**, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tímto zákonem dochází ke změně ustanovení § 55 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., jehož text nově zní: „*Žákovi se zdravotním postižením může ředitel školy ve výjimečných případech povolit pokračování v základním vzdělávání do konce školního roku, v němž žák dosáhne dvacátého roku věku, v případě žáků vzdělávajících se podle § 16 odst. 8 věty druhé a § 48 pak se souhlasem zřizovatele do dvacátého šestého roku věku. V uvedených případech, pokud jde o přípravu na výkon povolání nebo pracovní činnosti, spolupracuje ředitel školy s příslušným úřadem práce.*“

Kompetence ředitele školy povolit pokračování v základním vzdělávání nejpozději do konce školního roku, v němž žák dovrší 26 let věku, se tedy týká pouze žáků s těžkým mentálním postižením, s více vadami nebo autismem, kteří buď **mají právo** se vzdělávat v základní škole speciální (§ 16 odst. 8 věta druhá zákona č. 561/2004 Sb.) nebo se v této škole skutečně v souladu s § 48 zákona č. 561/2004 Sb. vzdělávají.

K rozhodnutí ředitele školy o povolení pokračování v základním vzdělávání je třeba **souhlas** zřizovatele školy.

Ředitelé škol zřizovaných státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí rozhodují o povolení pokračování v základním vzdělávání ve správním řízení (§ 165 odst. 2 písm. e) zákona č. 561/2004 Sb.), přičemž souhlas zřizovatele je nezbytné posuzovat jako závazné stanovisko ve smyslu § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

- **Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona**
- **Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů**

Vyhlášky:

- Vyhláška MŠMT č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška MŠMT č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška MŠMT č. 492/2005 Sb., o krajských normativních
- **Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních**

Uvedený předpis řeší systémovým způsobem zajištění poradenských služeb v České republice. Mezi školská poradenská zařízení jsou zahrnuta speciálně pedagogická centra (SPC), která zásadním způsobem koordinují vzdělávání žáků s autismem. Činnost SPC je pregnantně popsána v příloze č. 2 vyhlášky Standardní činnosti center. V oddílu II. Standardní činnosti speciální, v kapitole č. 6, jsou vypsány činnosti centra poskytujícího služby žákům s poruchami autistického spektra, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením vzdělávajícím tyto žáky. Popsané činnosti tvoří dominantní náplň práce krajských koordinátorů pro oblast autismu.

- **Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných** (v současnosti je připravena její novela)

V tomto zásadním předpisu pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami jsou žáci s diagnózou autismus považováni za žáky s těžkým zdravotním postižením. V § 1 odst. 4 se uvádí: „*Za žáky s těžkým zdravotním postižením se pro účely této vyhlášky považují žáci s těžkým zrakovým postižením, těžkým sluchovým postižením, těžkou poruchou dorozumívacích schopností, hluchoslepí, se souběžným postižením více vadami, s autismem, s těžkým tělesným nebo těžkým či hlubokým mentálním postižením. Těmto žákům s ohledem na rozsah speciálních vzdělávacích potřeb náleží nejvyšší míra podpůrných opatření.*“

- Vyhláška MŠMT č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání
- Vyhláška MŠMT č. 107/2005 Sb., o školním stravování
- Vyhláška MŠMT č. 108/2005 Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních

Informace MŠMT:

- Informace MŠMT k organizaci **kurzu** k získání základů vzdělání č.j. 18 965/2005-24 (Věstník MŠMT č. 9/2005)
- Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami **s podporou asistence** č. j. 14 453/2005-24 (Věstník MŠMT č. 10/2005)

Sdělení MŠMT:

- Sdělení MŠMT č. j. 8225/2006-24 k prodloužení základního vzdělávání žáků se zdravotním postižením na deset ročníků

Všechny výše uvedené dokumenty lze nalézt na **www.msmt.cz**.

5.5 Asistence

Od 1. 1. 2005 vešel v platnost systém nové školské legislativy prezentovaný celým souborem legislativních předpisů. Jednalo se především o 3 nové školské zákony a doprovodné prováděcí předpisy, resortní vyhlášky. Do uvedených předpisů byla cíleně zakomponována funkce „asistenta pedagoga“ jako podpůrná služba pro žáky především s těžším zdravotním postižením. Podařilo se prosadit následující:

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

§ 2 odst. 2

„Přímou pedagogickou činnost vykonává:

- a) učitel,
- b) vychovatel,
- c) speciální pedagog,
- d) psycholog,
- e) pedagog volného času,

- f) **asistent pedagoga,**
- g) trenér,
- h) vedoucí pedagogický pracovník.“

§ 20 – Asistent pedagoga

„Asistent pedagoga získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,
- b) vyšším odborným vzděláním získaným studiem v akreditovaném vzdělávacím programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku,
- c) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů,
- d) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělání a studiem pedagogiky, nebo
- e) základním vzděláním a absolvováním akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného zařízeními dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.“

§ 22 odst. 1 písm. b/

- „a) Studiem pedagogiky se rozumí vzdělání získané studiem v akreditovaném vzdělávacím programu v oblasti pedagogických věd uskutečňovaném zařízeními dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků
- b) pro vychovatele, pedagoga volného času a **asistenta pedagoga** v rozsahu nejméně 80 hodin s obsahovým zaměřením na pedagogiku a psychologii.“

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) § 16 odst. 9

„Ředitel mateřské školy, základní školy, základní školy speciální, střední školy a vyšší odborné školy může se souhlasem krajského úřadu ve třídě nebo studijní skupině, ve které se vzdělává dítě, žák nebo student se speciálními vzdělávacími potřebami, zřídit funkci **asistenta pedagoga**. V případě dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení.“

Zákon č. 179/2006 Sb., podle ustanovení § 8 odst. 3 bod 6 **jsou žádosti o zřízení funkce asistenta pedagoga škol zřizovaných MŠMT a škol církevních zřizovatelů předávány MŠMT.**

Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, § 7 Asistent pedagoga „1) Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou pomoc žákům při přizpůsobení se školnímu prostředí, pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky, při spolupráci se zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází. 2) Žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga obsahuje název a sídlo právnické osoby, která vykonává činnost školy, počet žáků a tříd celkem, počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, dosažené vzdělání

asistenta pedagoga, předpokládanou výši platu nebo mzdy, zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce ve škole dosáhnout, a náplň práce asistenta pedagoga.“

§ 8 odst. 6

„Ve třídách, odděleních a studijních skupinách určených pro žáka s těžkým zdravotním postižením mohou zabezpečovat výchovně vzdělávací činnost souběžně 3 pedagogičtí pracovníci, z nichž 1 je **asistent pedagoga**.“

§ 8 odst. 7

„Ve třídách, odděleních a studijních skupinách, ve kterých se vzdělává žák se zdravotním postižením, může se souhlasem ředitele školy a zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka působit **osobní asistent**, který není zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy.“

Informace MŠMT k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence č. j. 14 453/2005-24 (Věstník MŠMT č. 10/2005)

Z výše uvedených legislativních předpisů vyplývá, že podpůrná asistenční služba může být v současnosti v ČR zajišťována prostřednictvím mnoha variant, odpovídajících variabilním potřebám žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáky s autismem nevyjímaje:

1. resort školství

asistent pedagoga – podpůrná služba při vzdělávání

- pro žáky se zdravotním postižením
- integrované v běžných mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách
- s těžkým zdravotním postižením ve speciálních školách
- pro žáky se sociálním znevýhodněním (především romský asistent)
- v přípravných třídách běžných i speciálních škol
- v běžných i speciálních školách

2. resort práce a sociálních věcí

osobní asistent – sociální služba.

Udělování souhlasu se zřízením funkce asistenta pedagoga a třídy, oddělení nebo studijní skupiny pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením

Dne 5. května 2006 nabyla účinnosti většina ustanovení části třetí zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), kterou se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V této souvislosti došlo rovněž ke změně ustanovení § 16 zákona č. 561/2004 Sb., kterým je upraveno vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

V souladu s předchozím zněním tohoto ustanovení byly třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením zřizovány **vždy pouze se souhlasem krajského úřadu** (odstavec 8). Souhlas krajského úřadu byl nutný rovněž v případě zřizování funkce asistenta pedagoga (odstavec 9).

Důvodem nezbytnosti souhlasu krajského úřadu je zejména zvýšená finanční náročnost uvedených opatření. Tento postup je opodstatněný v případě škol, jejichž zřizovatelem je kraj, obec či svazek obcí, kterým jsou finanční prostředky ze státního rozpočtu na jejich činnost rozepisovány a poskytovány v souladu s ustanovením § 161 odst. 6 písm. a) zákona č. 561/2004 Sb. krajským úřadem, a dále rovněž v případě škol, kterým jsou finanční prostředky ze státního rozpočtu na jejich činnost poskytovány krajským úřadem v souladu s ustanovením § 162 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb.

Udělování uvedeného souhlasu však bylo ve výlučné kompetenci krajského úřadu rovněž v případě škol zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) a registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, a to přestože v případě těchto škol rozepisování a poskytování finančních prostředků ze státního rozpočtu není v kompetenci krajského úřadu, ale ministerstva.

Postup, kdy byly školám zřizovaným ministerstvem či registrovanou církví nebo náboženskou společností finanční prostředky na jejich činnost ze státního rozpočtu rozepisovány a poskytovány ministerstvem, přičemž udělování souhlasu se zřízením funkce asistenta pedagoga či zřízením jednotlivé třídy, oddělení či studijní skupiny s upraveným vzdělávacím programem pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením, bylo v kompetenci krajského úřadu, **se jevil nesystémovým**.

Výše uvedené skutečnosti byly důvodem změny § 16 zákona č. 561/2004 Sb. spočívající jednak ve vypuštění slov „*se souhlasem krajského úřadu*“ v odstavcích 8 a 9, jednak v doplnění nového odstavce 10, který zní: „*Ke zřízení jednotlivé třídy, oddělení, nebo studijní skupiny s upravenými vzdělávacími programy v rámci školy podle odstavce 8 a ke zřízení funkce asistenta pedagoga podle odstavce 9 je v případě škol zřizovaných ministerstvem či registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi, kterým bylo přiznáno oprávnění k výkonu zvláštního práva zřizovat církevní školy, nezbytný souhlas ministerstva, v případě škol zřizovaných ostatními zřizovateli souhlas krajského úřadu.*“

V souladu s touto právní úpravou tedy v případě škol zřizovaných ministerstvem a registrovanou církví a náboženskou společností nebude napříště (s účinností od 5. května 2006) pro účely zřízení třídy, oddělení či studijní skupiny s upraveným vzdělávacím programem pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením a funkce asistenta pedagoga vyžadován souhlas krajského úřadu, ale **ministerstva**.

Souhlasy udělené krajským úřadem do dne nabytí účinnosti zákona č. 179/2006 Sb. však **zůstávají nedotčeny**.

MŠMT každoročně zajišťuje především v rámci dotačních programů pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami včetně žáků s autismem speciální učebnice a speciální učební texty. V roce 2006 se jednalo o rozesílku učebnic:

„*Strukturované učení pro žáky s autismem*“, nakladatelství Septima, Praha

„*Učím se I – náměty pro výuku dětí a autismem*“, nakladatelství Modrý klíč, Praha.

Ve spolupráci a MPSV bylo připraveno vydání odborné publikace „*Psychoedukační profil pro adolescenty a dospělé (AAPEP)*“.

Postupně se daří měnit postoj k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami včetně žáků s autismem ve smyslu odklonu od negativního popisu jejich neschopností směrem ke zdůrazňování jejich možností.

Model humanistického pojetí vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je v České republice legislativně nastaven. Představuje velkou výzvu nám všem. Neboť, jak pravila Matka Tereza, „*Jsme si vědomy, že to, co děláme, je jen kapkou v oceánu. Ale kdyby jí nebylo, chyběla by v něm*“.

6. Shrnutí, doporučení a náměty pro následné aktivity v oblasti poradenské péče a podpory klientů s poruchami autistického spektra

Z popisu situace v poskytování poradenských služeb, ve výchově a vzdělávání žáků s PAS, jak je uvedena v kapitole č. 4, je zřejmý značný pokrok. Místo krajského koordinátora bylo oficiálně zřízeno a služby jsou zajišťovány v 13 krajích ČR (*tabulka č. 8*). V kraji Libereckém a Pardubickém byl zřízen poloviční úvazek. V ostatních krajích pracuje koordinátor na celý úvazek. V kraji Karlovarském jsou podle informace koordinátora zajišťovány služby neoficiálně v rozsahu 2 hodin týdně.

Zajišťování poradenských služeb pro klienty s poruchami autistického spektra vychází ze standardní činnosti speciálně pedagogických center. Jedná se standardní činnosti společné (příloha č. 2 k vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních) a standardní činnosti speciální (příloha č. 2 odstavec 6) vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních). Tyto standardní poradenské služby jsou doplněny o odborné činnosti krajských koordinátorů, které byly společně stanoveny při pracovních jednáních v IPPP ČR. Krajský koordinátor v rámci svých kompetencí realizuje následující aktivity:

- monitoruje potřeby v kraji, spolupracuje s příslušnými odbory KÚ a podle možností se spolupodílí na tvorbě koncepce poradenského systému v kraji a na jeho realizaci tak, aby se péče o klienty s poruchami autistického spektra stala jeho nedílnou součástí,
- koordinuje poradenské a další služby pro klienty v územní působnosti kraje tak, aby byla zajištěna dostupnost a kvalita,
- vede a průběžně aktualizuje adresář institucí a odborníků (název a sídlo organizace, kontaktní osoba, spojení), které poskytují péči klientům (zařízení školská, sociální, zdravotnická i nestátní neziskové organizace, rodičovské aktivity), dle potřeby spolupracuje s výše uvedenými subjekty,
- zprostředkovává potřebné kontakty, přenos nových poznatků, podílí se na osvětových a informačních činnostech pro veřejnost, odborníky a instituce k aktuální nabídce poradenských a dalších služeb pro klienty v územní působnosti kraje,
- průběžně zajišťuje a doplňuje odbornou literaturu, diagnostické nástroje, didaktické materiály, další potřebné materiály a pomůcky a doporučuje jejich využívání odborným pracovníkům a rodičům, event. zajišťuje jejich zapůjčování,

- připravuje a realizuje odborné přednášky, semináře, pracovní a informační schůzky a setkání odborných pracovníků v kraji, zákonných zástupců klientů a dalších zájemců o danou problematiku,
- průběžně spolupracuje s IPPP ČR a odborem 24 MŠMT a účastní se společných pracovních jednání,
- poskytuje konzultace a individuální metodickou podporu odborným pracovníkům ve školách a zařízeních v kraji, kde jsou zařazeni klienti s poruchami autistického spektra,
- poskytuje poradenské služby a konzultace rodinám (zákonným zástupcům) klientů s poruchami autistického spektra,
- monitoruje potřeby v oblasti DVPP a ve spolupráci s IPPP ČR se podílí na zajištění a realizaci vzdělávacích programů.

Krajští koordinátoři mají převážně kvalifikaci speciálního pedagoga (v 11 krajích), krajský koordinátor s kvalifikací psychologa je ve 3 krajích. Činnost krajského koordinátora plní pracovník jako součást úvazku v pověřeném SPC. Je současně odborným pracovníkem SPC – speciálním pedagogem, psychologem, který plní činnosti vyplývající z jeho pracovního zařazení. Podíl činností koordináčních a činností odborných v rámci svého úvazku krajského koordinátora je individuálně vymezen, po dohodě se zřizovatelem a ředitelem zařízení, podle aktuálních potřeb klientů a specifik v kraji.

V kraji Jihomoravském kromě místa krajského koordinátora byla zřízena ještě další dvě místa odborných pracovníků a vzniklo samostatné SPC pro klienty s PAS, v kraji Moravskoslezském bylo při SPC s krajským koordinátorem zřízeno také další jedno místo. Obě tato SPC vykazují nejvyšší nárůst počtu klientů ze všech krajů ČR, stejně tak i nejvyšší nárůst počtu speciálních tříd pro žáky s PAS.

V rámci celé republiky došlo k velkému nárůstu klientů ve speciálně pedagogických centrech s krajským koordinátorem (od roku 2001 do roku 2006 v průměru o 108%). Počty klientů v těchto SPC dále narůstají. V SPC se objevují už i klienti ve věkové hranici do 3 let (53 klientů), což svědčí o postupném zlepšování podmínek časně diagnostiky a rané péče. Nejvyšší počet klientů SPC je ve věkové skupině od 9 do 15 let (561 klientů) a zde je třeba upozornit na aktuální potřebu – zajistit návaznost – možnosti vzdělávání a přípravy na pracovní uplatnění pro absolventy povinné školní docházky.

Došlo i ke zvýšení počtu speciálních tříd pro žáky s PAS, v současné době jich je v ČR zřízeno 76. Nejvyšší počet speciálních tříd je zřízen při základních školách speciálních (47), pokrokem je i zřízení 4 tříd na 1. stupni základní školy – pro žáky s vysocefunkčním autismem a Aspergerovým syndromem. S podporou krajských koordinátorů se daří zajišťovat i integrované vzdělávání žáků s PAS. Počet integrovaných žáků vzrostl během pěti let z 82 na 565. Nejvyšší počet individuálně integrovaných je v mateřských školách a na 1. stupni základní školy. Stále zůstává problém s integrací v souvislosti s přechodem žáka na 2. stupeň základní školy, zde počet integrovaných žáků klesá a téměř všichni integrovaní žáci na 2. stupni základní školy jsou vzděláváni s podporou asistenta pedagoga.

V průběhu pěti let byl zaznamenán i velký nárůst počtu asistentů pedagoga u žáků s PAS (z 27 v roce 2001 na 302 asistentů v roce 2006). Pedagogická asistence u žáků s PAS výrazně počtem převyšuje asistenci u žáků s jinými druhy zdravotního postižení. Velký nárůst počtu

asistentů pedagoga příznivě podpořily legislativní úpravy, které vytvořily podmínky k rozšíření těchto podpůrných služeb při vzdělávání žáků se zdravotním postižením. Určitou roli zde jistě sehrál i nastavený systém poradenské péče o žáky s PAS a podpora ze strany krajských koordinátorů.

Krajští koordinátoři v rámci svých služeb zajišťují depistáž klientů v rámci kraje, podílí se na stanovení včasné diagnózy a na zajištění včasné péče, rozvíjí spolupráci s pediatry a s dalšími odbornými lékaři v rámci kraje, spolupracují se školami, školskými zařízeními, poradenskými institucemi, s rodičovskými aktivitami a s dalšími subjekty v kraji, které poskytují služby klientům s PAS.

Koordinátoři zajišťují také metodické vedení a konzultační činnosti pro pedagogy, zákonné zástupce dětí s PAS, spolupracují s rodinou klienta, informují širokou veřejnost o službách SPC. Většina koordinátorů sama zajišťuje nebo realizuje různé kurzy, semináře, pravidelné schůzky a další aktivity pro rodiče a pedagogy s cílem zvýšit jejich informovanost v oblasti stimulace dítěte s PAS, jeho vzdělávání a usměrňování problémového chování, rodičům předávají i informace z oblasti možností využití sociálních výhod.

V průběhu pěti let byla v IPPP ČR připravena, ve spolupráci s krajskými koordinátory, řada diagnostických a metodických materiálů (seznam v příloze č.2). Tyto materiály jsou určeny pro potřeby samotných koordinátorů, ale také je mohou využívat speciální pedagogové, psychologové a další pedagogičtí pracovníci, kteří participují na výchově a vzdělávání žáků s PAS.

DOPORUČENÍ A NÁMĚTY K REALIZACI V NÁSLEDUJÍCÍM OBDOBÍ

- Rozšiřovat možnosti zajištění asistentů pedagoga a osobních asistentů pro klienty s autismem.
- Zaměřit se na vytvoření didaktických pomůcek a materiálů – speciálních učebnic a pracovních sešitů, úplně chybí materiál s tematikou rodinné a sexuální výchovy.
- Zaměřit se na téma problémového chování a jeho ovlivňování u klientů s PAS, na problematiku vzdělávání klientů s Aspergerovým syndromem a vysocefunkčním autismem, na specifika individuální integrace do běžných škol.
- Řešit možnosti zařazování žáků s PAS po ukončení povinné školní docházky. Podporovat návaznost péče v oblasti sociální, event. zdravotnické. Do popředí se dostává otázka „co po škole“? a to zejména u klientů s těžším a kombinovaným postižením (rozšíření sítě respitní péče, chráněných dílen a bydlení).
- Je třeba také zohlednit potřebu celoživotního vzdělávání klientů s PAS.

- Postupně zlepšovat pracovní podmínky krajských koordinátorů – (dostatek prostoru pro práci s klienty s PAS v rámci služeb poskytovaných v SPC pro klienty s mentálním postižením, v přímé práci koordinátora zatím převažují činnosti diagnostické – vytvořit prostor pro rozšíření činností intervenčních, poradenských a konzultačních, účelně rozdělovat práci koordinátora na přímou práci s klienty s PAS a na koordinační činnosti v rámci kraje).
- **V oblasti poradenských služeb a vzdělávání je třeba dále zajišťovat a zlepšovat dostupnost a kvalitu služeb – rozšířením služeb pro klienty s PAS i na další poradenská pracoviště v kraji (detašovaná pracoviště), rozšířením služeb ze současného jednoho odborného pracovníka – krajského koordinátora na týmovou spolupráci a kooperaci v rámci kraje.**
- Problematiku PAS zařadit do dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků i pro cílovou skupinu pracovníků v PPP a běžných škol (doposud byla zaměřena převážně na pracovníky SPC a speciální pedagogy).
- Potřeba zohlednění koncepčních poradenských služeb a rozšiřování možností vzdělávání klientů s PAS i v dlouhodobých záměrech krajů.
- Je nezbytné zařadit diagnózu autismus mezi závažná zdravotní postižení a tím umožnit rodinám přístup k odpovídající sociální podpoře a přiznání mimořádných sociálních výhod (TZP, TZP/P, pomoc osobě blízké, příspěvek na pořízení motorového vozidla ...). V současné době je přiznání sociálních výhod vázáno zejména na posouzení výše IQ, což je pro případy klientů s PAS naprosto nevypovídající.
- Pozornost je třeba dále zaměřit i na ranou péči a včasnou diagnostiku.
- I nadále je třeba hledat možnosti zkvalitnění lékařské diagnostiky a následné péče u různých odborných lékařů a dalšího zdravotnického personálu.

Systém poradenských služeb a podpory vzdělávání žáků s PAS by měl být nadále rozvíjen i ve smyslu dokumentu „**Rozpis gesce úkolů vyplývajících z vládního usnesení č.1004/2005 Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006 – 2009**“, č.j. 35916/2005-24, úkol č. 1.14.

7. Současná situace v poskytování poradenských služeb, ve výchově a vzdělávání žáků s poruchami autistického spektra v krajích ČR

7.1 Kraj PRAHA

Krajský koordinátor: PhDr.Olga OPEKAROVÁ, Ph.D.,

tel.: 274 772 945; e-mail: Olga.Opekarova@volny.cz

Vážení přátelé,

většina seminářů a bilancujících konferencí bývá spojena s napětím a nervozitou, jak bude dodržena odborná úroveň a úspěšnost celé akce, tedy jak to vše dopadne. Doufám, že mohu za všechny konstatovat, že jsme v tomto okamžiku klidní, spokojeni a veselí, protože již na samém začátku dnešního odborného semináře víme, že *už to dobře dopadlo*.

Proto prosím všechny vážené a seriosní účastníky dnešního shromáždění o jistou toleranci a shovívavost k mému poněkud alternativnímu přístupu k bilancování věcí velmi vážných a složitých. A přeji si dále velmi upřímně, aby všichni účastníci ze způsobu mé presentace postřehli, že nám převeliký pracovní zápfah přinesl také prostou radost a potěšení z dobře vykonané práce. Toto se domnívám lze v některých případech zodpovědně projevit i s lehkou nadsázkou a zdravým humorem.

Proto vás jako koordinátorka péče o autisty na celém území hlavního města Prahy spolu s našimi klienty vítáme v našem regionu, ať jste již dorazili autobusem, vlakem, metrem, tramvají, letadlem, lanovkou, lodí či potrubím.

1. Pracoviště koordinátora

SPECIÁLNĚ PEDAGOGICKÉ CENTRUM při Střední, Základní a Mateřské škole v Praze 10-Malešicích, Chotouňská 476, tel: 274772945, e-mail: specchotounska@volny.cz.

2. Naši klienti

- Děti s mentální retardací různých stupňů
- Děti s pervazivními vývojovými poruchami
- Rodiče dětí s mentální retardací a pervazivními vývojovými poruchami
- Pedagogové a jiní pracovníci, kteří s těmito dětmi pracují

3. Pracovníci Speciálně pedagogického centra

PaedDr. Radmila Králová je speciální pedagog a vedoucí SPC

PhDr. Josef Novotný, CSc. je speciální pedagog, ředitel školy, spolupracuje na koordinaci péče o autisty

PhDr. Olga Opekarová, Ph.D. je psycholog SPC a koordinátor péče o autisty

Mgr. Martina Bezpalcová je psycholog SPC

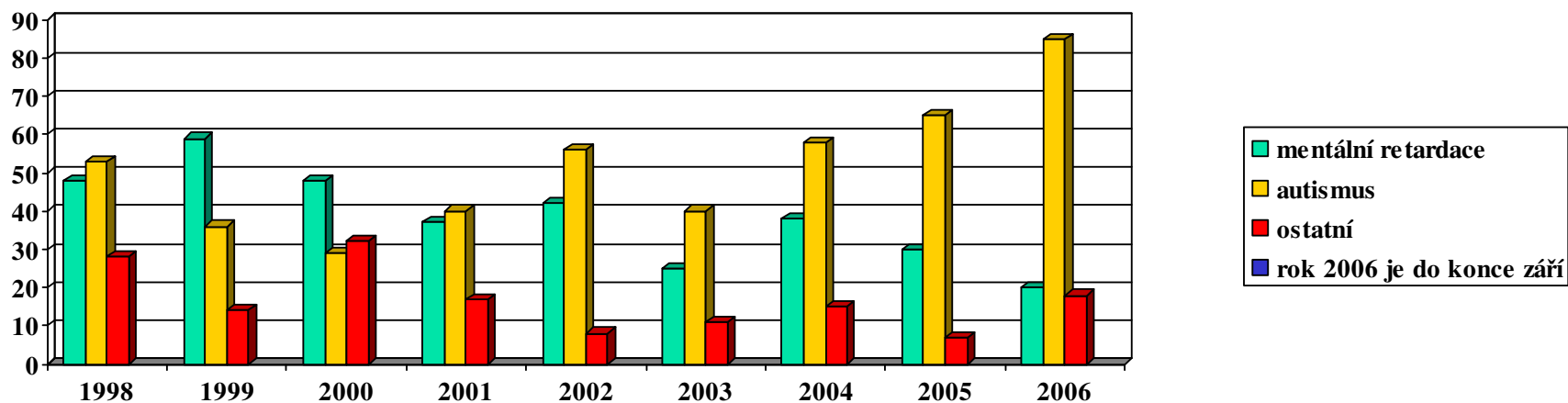
PhDr. Zoja Šedivá je psycholog-konzultant

PhDr. Jaroslava Zemková, Ph.D. je speciální pedagog SPC

Mgr. Marta Městková je logoped SPC

Michaela Novotná je sociální pracovníce

4. Počty klientů

5. Služby, které naše SPC nabízí

- poradenskou, diagnostickou, informační a terapeutickou péči v oblasti psychologické, speciálně pedagogické a sociální
- pomoc při vřazení dítěte do vhodného vzdělávacího zařízení
- pravidelnou spec. pedagogickou, logopedickou a logoterapeutickou péči pro děti
- konzultační, odborně školicí a hospitační služby pro pedagogické pracovníky a rodiče
- pomoc při dalším zařazení žáků po ukončení školní docházky
- pomoc pro získávání náležitých sociálních výhod a příspěvků
- spolupráci pro vytváření individuálních učebních plánů

6. Spolupracujeme

- Mateřské, základní a střední školy (speciální)
- Praktické školy
- PPP a SPC
- ÚSP a DÚSP
- Pedagogické fakulty vysokých škol a univerzit v ČR
- VOŠ
- Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR
- Stacionáře, Rhb. centra, Modrý Klíč
- Nadace
- Občanská sdružení (Autistik, APLA, Duha)
- Odborní lékaři
- Oddělení OPD
- Odborní specialisté klinik a nemocnic

7. Jak se k nám dostanete

Autobus č. 188, 208, 138, 139, 155

Trasa A stanice Želivského, na zastávku Plaňanská, zde přejít silnici a vrátit se cca. 100 metrů a zde doprava směr Malešický park, na začátku Malešického parku první ulička doleva. Jsme v budově Speciální školy.

8. Jaká byla situace na počátku projektu na území hl. města Prahy

Jednotlivá pracoviště pracovala izolovaně, informace byly distribuovány pouze na odborných setkáních a seminářích svolávaných pouze jednotlivci a nadšenci. Počet konkrétních klientů s poruchami autistického spektra (PAS) byl zcela neznámý. Informace a vědecky podložené

poznatky proudily především ze zahraničních zdrojů. Systém vzdělávání pro děti s PAS neexistoval či byl nejasný. Téměř bylo neznámé pojetí metodologie individuálního přístupu k žákům s PAS ve speciálních školách a už vůbec neznámé v běžných školách. Legislativa k integraci žáků s PAS byla v plenkách. Spolupráce školských zařízení s pediatry, neurology a pedopsychiatry ohledně následné terapeutické péče byla malá, výjimečná nebo žádná. Vzájemná informovanost o klientech s PAS a problematice PAS mezi všemi regiony ČR byla minimální. Existovala však velká motivace k řešení.

9. Stručná bilance současné situace

Díky výborné organizaci projektu jeho garantem (IPPP ČR) spojeného s výzkumným šetřením, dále díky inteligentní mezilidské spolupráci a nezištné výměně dat mezi jednotlivými regiony ČR a dále díky permanentně aktualizovaným informacím z MŠMT – týkajících se především legislativy a změn ve školském systému, a nakonec dále i díky pochopení a důvěře ředitelství SPC, mám jako koordinátorka péče o autisty jasná pravidla a pocit větší jistoty pro skutečně odbornou pomoc dětem s PAS a jejich rodinám. Konkrétní informace o poskytovaných službách pro veřejnost a zejména dostupnost služeb na území regionu hl. města se značně zlepšilo. Odborné zdroje týkající se PAS máme jak v českých překladech, tak v autorských pracích předních českých odborníků.

Na území hl. města stoupl počet odborně ošetřených autistů ve školských zařízeních o 20%. Nikoli však proto, že by klientů s PAS stále přibývalo, ale zlepšily se podmínky pro depistáž a diagnostiku. Spolupráce mezi odbornými a meziresortními pracovišti (školská, zdravotnická, sociální, mediální aj.) se v Praze velmi zlepšila. Velmi nás těší konstatování některých pedopsychiatrických pracovišť, že při systematické specializované péči na našem pracovišti a v dalších školských zařízeních mohlo dokonce dojít k jisté redukci medikací u některých dětí. Na území hl. města byly v daném období vytvořeny 3 do té doby zcela neznámé články v českém vzdělávacím systému. A to 2 samostatné třídy pro počáteční skupinovou integraci žáků s PAS do běžné základní školy s perspektivou individuální integrace do běžných tříd téže školy. Dále 1 samostatná třída pro žáky střední praktické školy.

Pracoviště Střední, Základní a Mateřské školy (speciální) v Praze 10, Chotouňské ul. se stalo již trvalým pracovištěm nejen pro studenty oborů speciální pedagogiky PedF UK, ale velmi dobře se také daří motivovat studenty nespeciálních oborů různých fakult vysokých škol a univerzit. SPC dále jako koordinační specializované pracoviště konzultuje či přímo vede některé závěrečné práce VOŠ, bakalářské nebo diplomové práce PedF a FF UK a FVL. Pracovníci SPC také přednášejí odbornou problematiku na některých učitelských fakultách vysokých škol a univerzit.

Na koordinačním pracovišti byly také ověřovány některé diagnostické pomůcky a didaktické metody (PEP-R, TSI, chystá se AAPEP, SON-R). Nelze dále přehlédnout, že si koordinátorky ze všech krajů vzájemně kolegiálně odborně pomáháme v jednotlivých regionech, podporujeme se, konzultujeme a vyměňujeme si operativně a nezištně své zkušenosti. To je poměrně vzácný jev v současných společenských trendech.

10. Čeho jsme ještě nedosáhli

- Chybí učebnice a didaktické pomůcky pro žáky s PAS
- Chybí propracovaná základní teorie pro volný čas klientů s PAS
- Chybí síť podporovaných a chráněných pracovišť a dílen pro žáky s PAS

- Doporučujeme zlepšení a sjednocení koncepce jisté databáze klientů s PAS v návaznosti na nutnost zajišťování osobních a pedagogických asistentů
- Chybí časový aj. prostor pro rodinnou terapii
- Chybí didaktika rodinné a sexuální výchovy klientů s PAS
- Chybí státní zařízení typu speciálního domova mládeže pro žáky s PAS na základních a středních školách

7.2 Kraj STŘEDOČESKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Vladimíra NEDBALOVÁ,
tel.: 731 581 323; e-mail: nedbalova@pppkolin.cz

Dobrý den vážené dámy a pánové,

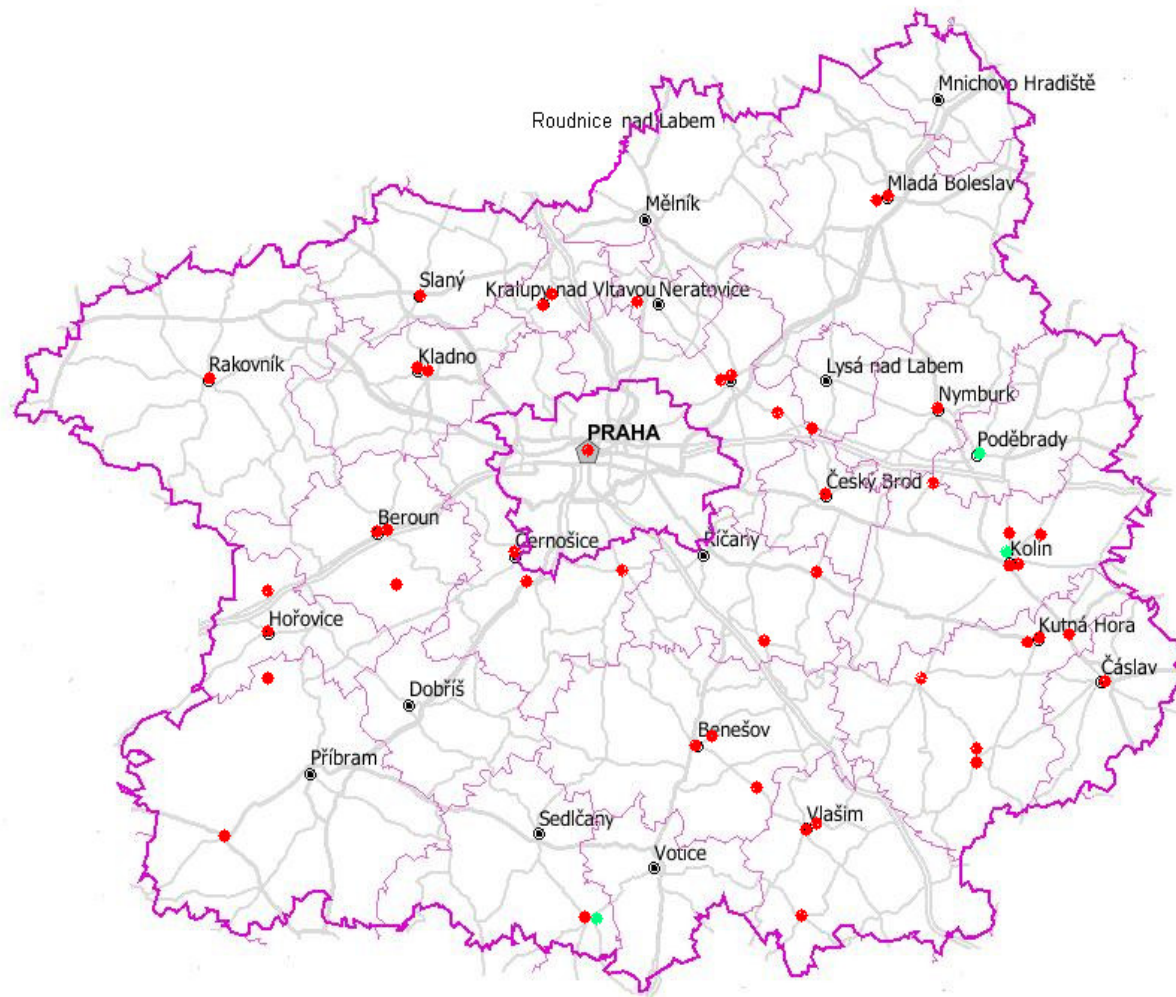
jmenuji se Vladimíra Nedbalová, pracuji v PPP SK v Kolíně jako speciální pedagog. Krajská poradna zastřešuje 13 odloučených pracovišť. Jako koordinátorka pro klienty s PAS ve Středočeském kraji pracuji spolu s kolegyní Václavou Břečkovou, učitelkou v „autistické“ třídě od ledna roku 2005. Do tohoto roku zajišťovalo péči o klienty s autismem SPC Vertikála. Někteří klienti i nadále využívají služeb tohoto specializovaného školského poradenského zařízení.

Velice stručně bych vás chtěla seznámit s péčí o děti s PAS ve Středočeském kraji, s tím co se podařilo, co plánujeme a jakou další pomoc by děti s PAS potřebovaly. Uvádím stav ke 30. 6. 2006.

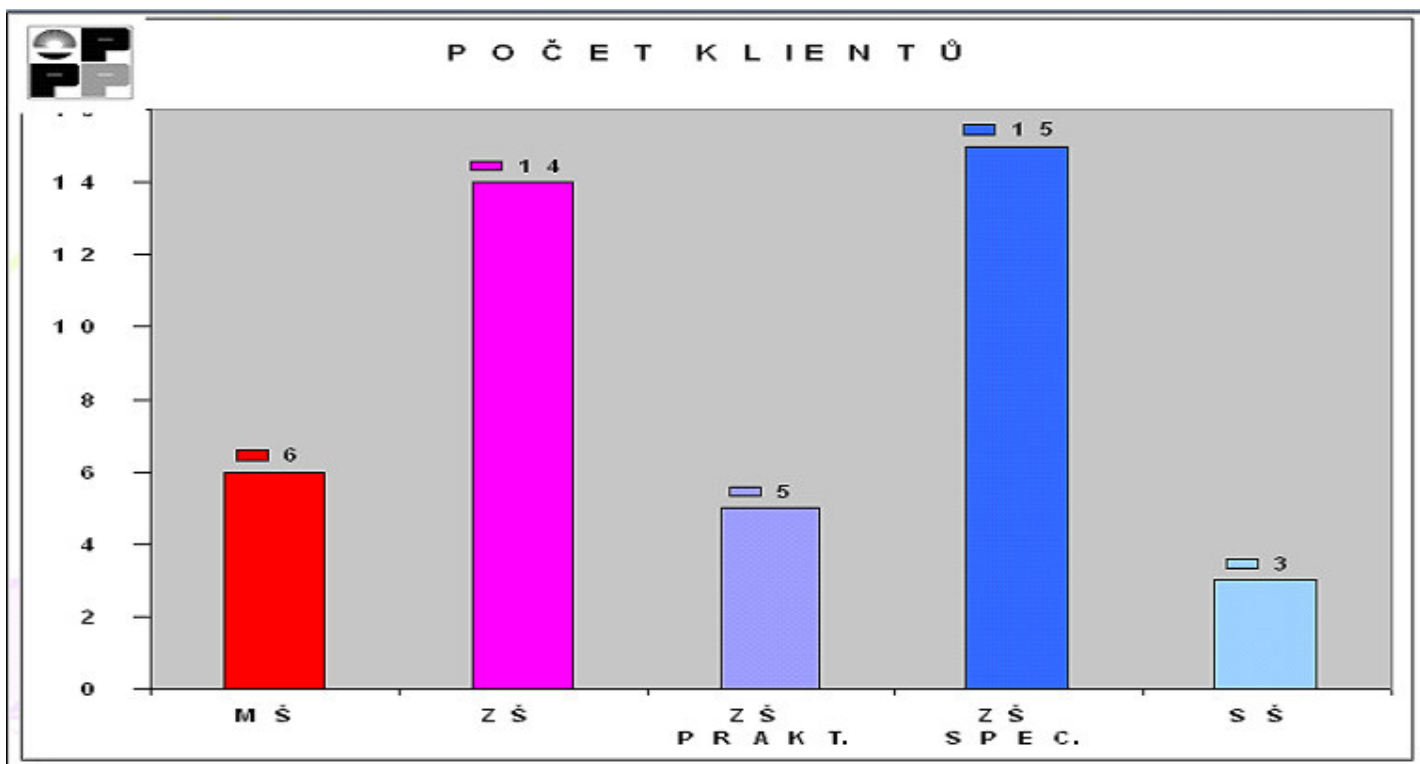
Rozložení školských zařízení, která mají v péči klienty s PAS ve Středočeském kraji, vidíme na mapce. Červeně jsou označena místa, kde jsou klienti individuálně integrováni, zeleně, kde jsou klienti integrováni skupinově.

Je patrné, že v kraji převažují individuálně integrovaní klienti, v místech, kde se sešlo více klientů s podobným postižením vznikly ve speciálních školách tzv. „autitřídy“ (od 1. 9. 2006 4. „autitřída“ v Kostelci nad Černými lesy).

V těchto „autitřídách“ jsou metody a formy výuky přizpůsobeny specifickým potřebám dítěte s autismem. Maximálně je zde uplatňován individuální přístup a strukturovaná výuka s vizuální podporou. Uplatňování těchto metod pomáhá učitelům zajišťovat druhý pedagog popřípadě asistent pedagoga.

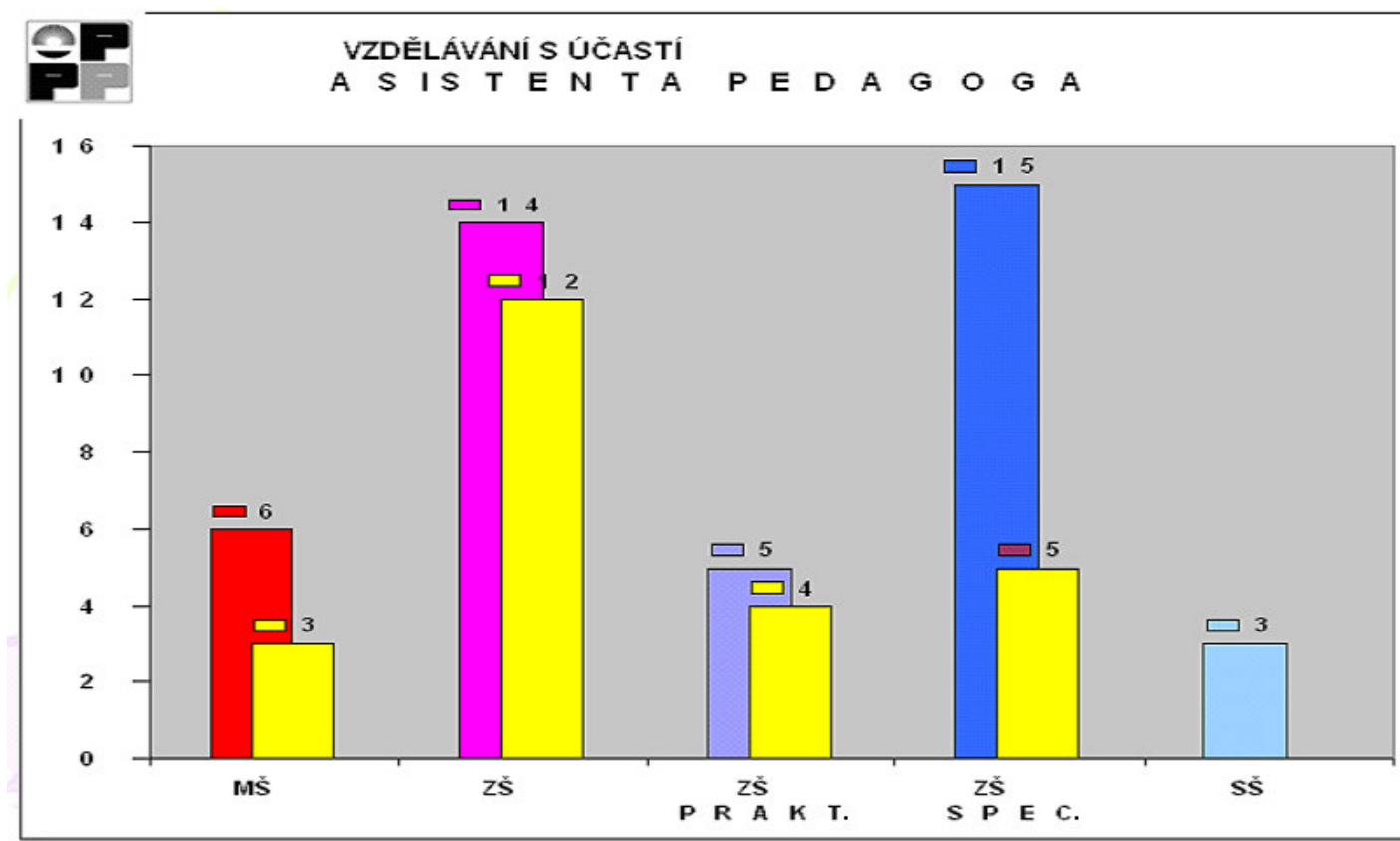
Aktuální rozložení klientů Středočeského kraje podle zařazení do typu škol vidíme v následujícím grafu:

Vyhodnocení grafu napovídá o nárůstu potřeb péče o klienty v systému základního školství. Na relativně rychlý nárůst počtu dětí s autismem nejsou základní školy ani běžné MŠ zatím připraveny. Při práci v terénu se setkáváme s obavami, nezájmem i odmítnutím přijetí dítěte s autismem do školského zařízení. Tyto obavy vyplývají z neznalosti problematiky, mnohdy z neochoty pochopit odlišnosti autistického dítěte. Dalším problémem, na který často narážíme, je zaměření učitelů základních škol především na plnění osnov, na požadavky na žáka v oblasti přizpůsobení se systému, kolektivu, neochota akceptovat speciální vzdělávací potřeby dítěte, na problémy se zajištěním, proškolením a finančním

oceněním asistenta pedagoga..... Učitelé a ředitelé základních škol, MŠ a SŠ mají doposud zkušenosti s integrací dětí se SPU, SPCH. Integrace dítěte s jiným typem zdravotního postižení není tak častá.

Děti s autismem vyžadují zcela odlišný způsob výuky, odlišný způsob komunikace, jiný způsob nábídky dovedností. Nároky na profesní dovednosti pedagoga pracujícího s dítětem s PAS jsou vysoké. Pedagog, který se věnuje dítěti s autismem, by měl mít teoretické znalosti o této problematice, schopnost teorii využít v praxi, zvládnout navázat kontakt s dítětem, přizpůsobit prostředí tak, aby bylo pro dítě s autismem přiměřené, najít vhodný způsob komunikace, posoudit vhodnost metod a zásad ve výchově a vzdělávání dítěte, měl by umět řešit problémové chování dítěte. Především by měl vidět dítě před sebou jako osobnost se všemi jeho zvláštnostmi.

Role asistenta pedagoga při individuální integraci, jak je patrné z grafu, je ve většině případů nezbytná.

Ze zjištěných specifík Středočeského kraje vyvstala potřeba stanovení priorit v rámci poskytovaných služeb, potřeba pomoci začleňovat tyto děti do systému základního školství, poskytovat metodickou pomoc učitelům, rodičům a asistentům pedagogů – a to nejen v ZŠ speciálních, ale i v ZŠ praktických, ZŠ, MŠ a SŠ.

Pro kvalitní péči je dále důležitá osvěta, široká obeznámenost pedagogů, rodičů i veřejnosti.

V PPP v Kolíně se jednou měsíčně vždy poslední středu v měsíci schází podpůrná skupina rodičů, pedagogů i asistentů pedagogů, kde se zaměřujeme na výměnu praktických zkušeností, na seznamování s problematikou autismu, se specifiky výchovy a vzdělávání dětí s autismem, zveme odborníky, řešíme aktuální problémy, doporučujeme přednášky, školení, poskytujeme rodině klienta informace i v oblasti zdravotní a sociální péče. Velmi přínosná se pro všechny zúčastněné ukázala nejen vzájemná podpora, ale i konfrontace různých úhlů pohledů na dítě, na jedné straně požadavky školy na dítě jako na žáka a individuální pohled na dítě ze strany rodičů. Při pravidelných setkáváních vycházíme z principu, že škola a domov jsou základními vyučujícími partnery, jejichž společným cílem je pomoci dítěti k dosažení optimální nezávislosti a adaptace v prostředí co nejméně omezujícím.

V oblasti diagnostiky je v České republice situace problematická. Díky neznalosti problematiky autismu je mnohým autistickým dětem dosud stanovována chybná diagnóza. V PPP SK je pouze jeden psycholog proškolený v oblasti diagnostiky PAS, vyšetření dosud zajišťovalo SPC Vertikála, APLA, FN Motol a Thomayerova nemocnice v Krči. V ojedinělých případech jsme se obraceli na dr. Opekarovou z SPC Chotouňská.

V rámci zabezpečení odborné péče a včasné diagnostiky od ledna 2005 pracuje v PPP SK odborná sekce Autismus, jejímž cílem je, aby na každém odloučeném pracovišti PPP SK byl alespoň jeden pracovník specializovaný na problematiku autismu. Tito členové sekce jsou postupně seznamováni s problematikou a diagnostickými metodami, zabezpečují zatím hrubou diagnostiku, pomáhají při výběru vhodné školy pro individuální integraci, při vyhledávání a zajišťování asistentů pedagoga. Výhledově plánujeme společné metodické návštěvy škol a proškolení cca 4 psychologů PPP v diagnostice PAS.

V rámci individuální péče provádíme zejména s předškolními dětmi individuální nácviky zaměřené na získání školně pracovních návyků, přizpůsobení se řízené činnosti. Při těchto nácvicích je uplatňována metoda strukturované výuky s vizuální podporou, a zúčastňuje se jich rodič nebo pedagog.

Provádíme metodické návštěvy ve školách, v rodinách, na jejichž základě vypracováváme IVP, poskytujeme pohospitační konzultace, konzultace nad plněním IVP, řešení problémového chování, metodické konzultace s kolektivy škol, metodické vedení učitelů i asistentů. V uvedeném textu jsou stanoveny prioritní okruhy pro náplň práce asistenta pedagoga.

V oblasti depistáže se zaměřujeme na spolupráci s dříve zmíněnými pracovníky jednotlivých poraden, na spolupráci s pediatry, neurology, pracovníky SPC pro mentálně postižené, s učiteli všech druhů a stupňů škol. Zúčastňujeme se setkávání výchovných poradců organizovaných jednotlivými poradnami v kraji, prezentovali jsme naši činnost na loňské krajské zdravotnické konferenci.

V oblasti depistáže, ale i následné péče hodnotíme jako přínosnou a nezbytnou spolupráci s klinickou logopedkou, obeznámenou s problematikou autismu, která se v rámci své péče zaměřuje na rozvoj komunikačních dovedností.

Spolupracujeme i s nestátními neziskovými organizacemi, jako je o. s. Volno, které poskytuje rodinám dětí s autismem respitní zástupnou úlevovou péči, napomáhá k začleňování rodin s postiženým dítětem do běžného života, organizuje mj. odborné přednášky a semináře, tím se podílí na zvyšování informovanosti veřejnosti o autismu. O klienty po skončení školní docházky pečuje v Kolíně nově vzniklé CDS ČCE, které je určené pro klienty s kombinovaným postižením a s PAS. Toto centrum nabízí sociální a pracovní terapii, podporování samostatnosti klienta, upevňování již získaných sociálních a pracovních návyků, zapojení do činností v dílně centra, přípravu na možnost získání pracovního místa v rámci programu podporovaného zaměstnávání.

Vybudovaná síť služeb je rozsáhlá, zahrnuje oblast poradenství, vzdělávání, zdravotní a sociální péče pro všechny věkové kategorie, ale zatím je z pochopitelných důvodů omezená pouze na oblast okolí Prahy a Kolína, proto bychom chtěli v následujícím období zaměřit pozornost na podporu a rozšíření takto komplexních služeb a aktivit do všech regionů kraje.

Pro uzavření mého krátkého vystoupení si dovoluji použít výrok amerického profesora Erica Schopllera, ředitele programu zaměřeného na speciální vzdělávání osob s autismem. Tento jeho výrok vyjadřuje nekonečnou trpělivost a úsilí rodičů i odborníků, kteří se osobám s autismem věnují.

„Vychovávat dítě s autismem je maratón, ne sprint.“

7.3 Kraj JIHOČESKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Věra KOPPOVÁ,

tel.: 387 311 945; e-mail: spcmp.cb@seznam.cz

Naše SPC je zřízené při MŠ, ZŠ a PŠ v Českých Budějovicích, Štítného 3 a sídlí v Husově ulici. V názvu naší školy je MŠ, což je poněkud zavádějící, protože se nejedná o speciální mateřskou školu, ale MŠ při nemocnici. Potřebu zřídit v krajském městě speciální MŠ nebo alespoň speciální třídu při MŠ pro děti s mentálním postižením nebo pro děti se sníženou mírou přizpůsobivosti či děti s autismem jsme cítili jako velmi potřebnou, což nám signalizovali problémy z MŠ. Proto to byl též jeden z prvních cílů, který jsme si vytýčili na začátku projektu. Tento požadavek se nám podařilo prosadit do komunitního plánu rozvoje města jako nejdůležitější bod, ale samotná realizace se k dnešnímu dni nepodařila.

V současné době již jednáme konkrétně s pí. ředitelkou Základní školy a Praktické školy Trhové Sviny o otevření třídy mateřské školy v elokovaném pracovišti České Budějovice. Tam, kde je možnost výběru, upřednostňujeme při integraci dětí s autismem ty MŠ, kde mají už učitelé zkušenosti a kde je třeba už i zavedený zkušený asistent, školy jsou vybaveny nábytkem i pomůckami, uplatňují vizualizaci a strukturu. Integrace v předškolních zařízeních probíhá zpravidla v MŠ v místě bydliště, pod vedením našeho SPC a vychází vždy z aktuálních potřeb a individuálních podmínek.

Podařilo se nám navázat velmi dobrou spolupráci s Krajským úřadem – odborem školství, Mgr. Tomanovou a Mgr. Hanusovou a Úřadem práce v Českých Budějovicích i v Táboře, kteří nám velmi pomáhají při zajišťování pedagogických asistentů při individuální integraci dětí a žáků v běžných MŠ a ZŠ, takže všechny děti s diagnostikou autismus mají asistenta. Problémy jsou při integraci dětí mladších 5 let a s financováním asistentů na ZŠ, pokud výše úvazku přesáhne 0,66% – 28 hodin úvazku vychovatele.

Při stanovení diagnózy autismus se opíráme o lékařskou diagnózu, spolupracujeme s FN Motol a PhDr. Krejčřovou v Thomayerově nemocnici. Vytvořit vlastní diagnostické pracoviště při Krajské nemocnici v Českých Budějovicích se nám nepodařilo, i když toto bylo jedním z úkolů, které jsme si v projektu vytýčili. Navázali jsme úzkou spolupráci s dětskou psychiatrickou MUDr. Jirákovou. Spolupráce s ostatními dětskými psychiatry, psychology, poradnami v našem kraji má spíš konzultační charakter. Někteří naši klienti jsou zapojeni do programu 5P ve spolupráci se Zdravotně sociální fakultou JU v Českých Budějovicích. Toto funguje na území města České Budějovice a Jindřichova Hradce.

Na území Jihočeského kraje působí dvě SPC zaměřená na péči o děti s mentálním postižením. SPC České Budějovice má s územní působností v okrese České Budějovice, Jindřichův Hradec, Český Krumlov a SPC Strakonice územní působnost v okresech Strakonice, Prachatice, Písek, Tábor a detašované pracoviště v Táboře a Písku.

Nejvíce diagnostikovaných klientů s autismem je ve spádové oblasti SPC České Budějovice, kde jsme více v osobním kontaktu s pediatry, logopedy a školami. Rezervy vidíme ve spádové oblasti SPC Strakonice. Celkový počet klientů vzrostl od počátku projektu z 35 na 63 (tj. o 100%). V současné době se toto číslo stále zvyšuje.

Podle umístění dětí v jednotlivých zařízeních převládá nárůst v mateřských školách. Nejvíce klientů je ve věkové skupině do 15 let. Pro nás z toho plyne v budoucnu věnovat zvýšenou pozornost předškolním zařízením a z druhé strany bude nutné řešit možnost dalšího vzdělávání a pracovního zařazení žáků, kteří dokončí základní vzdělávání. Problém je s výběrem odpovídající střední školy, odborného učiliště s možností vykonávat praxe s asistentem, ale hlavně v budoucnu možnost trvalého pracovního zařazení. Osvědčila se nám ISS stavební, PŠ a chráněné dílny Soběslav. Pomáhá nám spolupráce se ZŠ a PŠ Trhové Sviny, kdy paní ředitelka využila projektu EU k možnosti financování asistentů při praxi studentů v PŠ jednoleté. Praxe je zajišťována podle schopností i volby samotných studentů s možností pokračování v trvalém pracovním poměru. Většina našich autistických klientů je vzdělávána podle rehabilitačního vzdělávacího programu.

Pro metodické vedení učitelů, asistentů a rodičů se osvědčuje naše speciálně upravená místnost v SPC pro ambulantní práci s klienty. Místnost je vybavena vhodným nábytkem, pomůckami pro samostatnou i individuální práci s dítětem s autismem, ukázkou prostorové struktury a vizualizace. Pořádili jsme videonahrávky, které slouží jako názorná ukázka metodického postupu. Rodičům nabízíme vhodné počítačové programy a literaturu, kterou si mohou zapůjčit.

V minulém roce jsme u klientů, kteří měli velké problémy v komunikaci využili komunikační systém VOKS. U některých klientů se velmi osvědčil.

Za největší úspěch považuji, že se nám podařilo vytvořit rodičovskou skupinku, které se účastní i asistenti a učitelé dětí s autismem. Pravidelně se setkáváme každé dva měsíce u nás v SPC. Snažíme se rodiče informovat o novinkách v oblasti problematiky autismu, o aktualitách, o změnách v sociálně právních předpisech, pomáháme při řešení aktuálních problémů. Jsme rády, že iniciativa setkání není pouze na nás, ale rodiče sami přicházejí s návrhy, jsou otevření. Tímto jim můžeme nahradit alespoň z části psychohygienu, kterou pocítujeme pro rodiče nedostatečnou, přestože je velmi potřebná. Jednotlivé schůzky jsou tématicky zaměřené, nikoliv obecně, ale řeší konkrétní potřeby. Loni byla velmi úspěšná přednáška a videoukázka Mgr. Kuzdasové, lektorky vzdělávání podle Montessori. Pro letošní rok máme připravena tato témata: prvopočáteční čtení a počty, využití muzikoterapie pro děti s autismem – rozšíření nabídky volnočasových aktivit, dospívání a sexualita u dětí s autismem – odbornou pomoc nám přislíbila PhDr. O. Opekarová. Celou dubnovou schůzku chceme věnovat komunikačním tématům, na kterých budeme všichni pracovat celý školní rok.

V letošním roce chceme dále uskutečnit tyto projekty: rozšířit spolupráci s logopedy, se středisky výchovné péče vytvořit skupinu dětí školního věku, do které bychom začlenily děti s autismem pro nácvik sociálních dovedností mezi vrstevníky. Uskutečníme přednášku ohledně autismu pro

studenty PF JU a ve spolupráci s Zdravotně sociální fakultou JU zorganizujeme odborný seminář k autismu pro odbornou veřejnost, lékaře, studenty, rodiče.

Na závěr chci poděkovat MŠMT a IPPP ČR, konkrétně PhDr. Martě Teplé a PaedDr. Haně Šmejkalové za realizaci projektu, který nám v naší práci velmi pomohl a byl pro nás inspiračním. Děkuji i za metodické materiály, které byly v rámci projektu vydány.

7.4 Kraj PLZEŇSKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Alena BARTOŠKOVÁ,
tel.: 377 539 337, e-mail: spc_zbuch@quick.cz

Prezentovala: Mgr. Milena Petříková – ředitelka SPC

Na začátku projektu.....

V Plzeňském kraji bylo k účasti na projektu vyzváno SPC při ZŠ a OŠ Zbůch, V Sídlíšti 349. SPC bylo zaměřeno na problematiku klientů s tělesným postižením a více vadami.

Na začátku projektu mělo SPC 2 klienty s více vadami, u nichž lékař diagnostikoval autismus. Chyběly znalosti problematiky klientů s PAS, zkušenosti, diagnostické a metodické materiály, specialista na problematiku autismu. Krajský koordinátor se problematice klientů s PAS věnoval v rámci svého úvazku speciálního pedagoga pro klienty s tělesným postižením. Minimální byla spolupráce s dalšími odborníky, zejména s lékaři. V prvním období projektu – v přípravné fázi – byla pouze specializovaná třída pro děti s nízkofunkčním autismem v Základní škole speciální v Merklíně. Poradenské služby a metodickou podporu zde zajišťovala APLA Praha.

A po jeho realizaci.....

Zásadní změna nastala přidělením finančních prostředků na 1 celý úvazek pro krajského koordinátora pro Plzeňský kraj a zároveň speciálního pedagoga zaměřeného na problematiku autismu.

Spolupráce s odbornými pracovišti

Dnes je velmi dobrá vzájemná spolupráce s lékaři a dalšími odborníky. Většina nových klientů přichází z FN v Plzni, spolupráce probíhá při diagnostice i následné péči.

- 1) FN Plzeň – oddělení dětské psychiatrie, neurologie, stomatologie, rehabilitace
- 2) Kliničtí logopedi
- 3) Pediatři
- 4) Centrum pro zdravotně postižené v Plzni
- 5) Školská poradenská zařízení – (SPC, PPP)
- 6) Zejména při diferenciální diagnostice spolupráce s pražskými pracovišti – FN Motol, Fakultní Thomayerova nemocnice, SPC při Speciálních školách Chotouňská 476, Poradenské středisko APLA
- 7) **Školy a školská zařízení v Plzeňském kraji**

➤ **Klienti s PAS v péči SPC**

Na začátku projektu v péči SPC byli 2 klienti s lékařskou diagnózou autismus. Převážná část klientů nás oslovila v posledních 2 letech po navýšení zmiňovaného úvazku. Ke 30. 6. 2006 bylo v péči SPC 50 klientů s PAS. Převažují klienti ve věku 3 až 9 let.

➤ **Služby poskytované SPC**

SPC poskytuje standardní služby:

- psychologická a speciálně pedagogická diagnostika
- poradenské služby a konzultace
- sestavení individuálního programu rozvoje, pravidelná individuální speciálně pedagogická péče, zacvičení a metodická podpora rodičů
- včasná péče
- předškolní příprava dětí
- pomoc při vyhledávání vhodného školského zařazení pro klienta (předškolní, základní až středoškolské)
- zpracování odborných posudků a podkladů pro vřazení do škol
- sledování školní úspěšnosti klientů, spolupráce se školami a školskými zařízeními, metodická pomoc pedagogům, pomoc při zpracování individuálních vzdělávacích plánů
- půjčování kompenzačních pomůcek, hraček, didaktických pomůcek, odborné literatury
- nácvik specifických činností a nácvik používání kompenzačních pomůcek

➤ **Vzdělávání klientů s PAS v Plzeňském kraji**

- a) V rodinách
- b) Integrace ve školách
- c) Vřazení do škol bez integrace
- d) Specializované třídy

a) Klienti v rodinách jsou převážně děti ve věku 3 až 6 let, kteří nenavštěvují žádné školské zařízení. U nich je realizována individuální speciálně pedagogická péče podle individuálního vzdělávacího plánu v SPC nebo v rodině. Péče probíhá formou přímé práce s dítětem, metodického vedení a zácvičku rodičů.

b) Integrace realizována především v MŠ a ZŠ.

Na žádost rodičů speciální pedagog SPC vyhledá vhodnou školu či školské zařízení a usiluje o individuální integraci. Pomáhá škole zajistit speciální podmínky pro klienty s autismem:

- *Snížený počet žáků ve třídě*
- *Individuální vzdělávací plán*
- *Asistent pedagoga* (V současné době se asistent pedagoga účastní vzdělávání u 8 klientů, což je více než u poloviny integrovaných žáků, nejčastěji v MŠ a ZŠ)
- *Speciální pomůcky a metody práce, metodická podpora škol a školských zařízení.*

c) V ZŠ speciálních jsou klienti s PAS převážně vřazeni bez integrace.

d) Specializované třídy pro děti s PAS v Plzeňském kraji

- 1 třída pro děti s nízkofunkčním autismem v Merklíně, poradenské služby zajišťuje převážně APLA Praha.
- Od září 2006 při naší škole zatím jediná třída pro děti s PAS v Plzni – přípravný stupeň (při ZŠ a OŠ Zbůch). O třídu měli rodiče velký zájem a její zřízení podpořili iniciativním jednáním na krajském úřadu. Ve třídě je 5 žáků, výuku zajišťují 3 pedagogičtí pracovníci – učitelka, vychovatelka a asistent pedagoga. Využíváme principy strukturovaného vyučování (individuální přístup, strukturované prostředí, pracovní místo a úkol, vizualizovaný denní program). Pro podporu komunikace je u dvou žáků využívána metoda VOKS (Výměnný obrázkový komunikační systém).

Pro depistáž dětí s autismem využíváme Posuzovací škálu autismu v dětství (CARS). Při výchově a vzdělávání klientů s PAS nám pomáhají metodické materiály – Psychoedukační profil vývojové škály pro děti s autismem (PEP-R), Psychoedukační profil pro adolescenty a dospělé (AAPEP) a Výukové aktivity pro děti s autismem. Dále Edukačně-hodnotící profil dítěte s poruchou autistického spektra (0-7 let), Edukačně-hodnotící profil žáka s poruchou autistického spektra (8-15 let), které byly vytvořeny a ověřovány v praxi v rámci projektu. Při sestavování individuálního výchovně vzdělávacího plánu je nám nápomocen metodický materiál Tvorba individuálních vzdělávacích programů pro děti s poruchami autistického spektra.

Projekt Poradenské služby pro klienty s autismem hodnotíme jako velmi úspěšný.....

- Rozšířil systém poradenských služeb v Plzeňském kraji o chybějící poradenství pro děti a mládež s poruchami v oblasti autistického spektra.

- Rozšířil povědomí o problematice autismu mezi rodiči, pedagogy, zdravotnickými, sociálními pracovníky a veřejností vůbec.
- Zkvalitnil výchovu a vzdělávání dětí s PAS ve školských zařízeních, školách a ostatních kolektivních zařízeních.
- **Díky výborné a promyšlené přípravě projektu, podpoře IPPP ČR, MŠMT, KÚ Plzeňského kraje a ředitelství naší školy můžeme říci, že v Plzeňském kraji je specializované školské poradenské pracoviště pro děti a mládež s PAS, jsou položeny základy odborné výchovně vzdělávací péče pro děti a mládež s autismem.**

7.5 Kraj KARLOVARSKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Miluše PEŠKOVÁ,
tel.: 354 673 038, e-mail: spc_marianskelazne@volny.cz

Tuto prezentaci zpracovala a přednesla krajská koordinátorka paní Mgr. Dagmar Zdanovcová. Výše uvedený kontakt je již na novou koordinátorku.

Organizace

SPC při Základní škole, mateřské škole a praktické škole Karlovy Vary má 3 pracoviště – v Karlových Varech, v Sokolově, v Mariánských Lázních a celkem 7 speciálních pedagogů na plné úvazky, 3 psychology na celkový úvazek 0,9 a jednu sociální pracovníci na plný úvazek.

Péči o klienty s PAS provádějí speciální pedagožky SPC. Jejich práci koordinovala Mgr. D. Zdanovcová. Pro práci na projektu a úkolech vyplývajících z činností krajského koordinátora – informace, kontakty, konzultace, monitorování potřeb v kraji, spolupráce s pediatrií, KÚ, IPPP ČR, vyhodnocování aj. měla vyčleněny 2 hodiny týdně. Od září 2006 převzala úkoly koordinátorky Mgr. Miluše Pešková.

Spolupráce s dalšími odborníky

Přímo v našem kraji probíhala spolupráce formou předání informačních letáků s nabídkou poskytovaných služeb v SPC, předání adresářů zařízení a institucí pro klienty s PAS a formou konzultací.

Na stanovení diagnózy dětí přímo v Karlovarském kraji se podílí – MUDr. J. Bartková, dětský a dorostový psychiatr Karlovy Vary, PhDr. A. Kotrčová, klinický psycholog SPC Karlovy Vary a PhDr. M. Knetlová, klinický psycholog Cheb. K podrobnějším vyšetřením jsou klienti doporučováni především do FN v Praze Motole, APLA Praha, FTN Praha.

Nestátní neziskové organizace, se kterými jsme domluveni na spolupráci a můžeme je doporučit klientům s PAS, jsou Denní centrum Žirafa, Stacionář Chodov, Charita Karlovy Vary.

Jak probíhalo vyhledávání dětí s PAS a jejich diagnostikování

Prostřednictvím krajského zastupitele pro oblast školství, s nímž byla realizace projektu projednávána, byl informován zdravotní rada (informace pro lékaře). Všechna školská zařízení v kraji byla obeslána informacemi o poradenských službách pro klienty s PAS a dotazníky za účelem zjištění možného výskytu poruchy. Děti s podezřením na PAS přicházely do SPC z terénu především na doporučení psychologů, učitelů, lékařů, logopedů a žádosti rodičů. Pracovníci SPC vyjížděli do školských zařízení provádět depistáž.

Ve většině případů, kdy bylo potřebné další odborného vyšetření, jsme klienty kontaktovali na FN v Praze Motole, APLA Praha, SPC Vertikála Praha, FTN v Praze. Na začátku projektu bylo v Karlovarském kraji diagnostikováno 25 dětí s PAS, na konci projektu o 9 více tj. 34.

Další péče o klienty s PAS

Specializované zařízení pro péči o klienty s PAS zřízeno není, péče byla zajišťována v SPC. SPC má pro lepší dostupnost odloučená pracoviště v jednotlivých okresech kraje – Karlovy Vary, Sokolov, Cheb.

Děti z rodin docházely do SPC většinou 1x za 14 dní. Do rodin, které neměly možnost SPC navštěvovat (rodinná situace, špatná dopravní obslužnost ...), vyjížděly pracovnice SPC ve stejném rozsahu.

Ve školním roce 2005/2006 bylo za podpory a pomoci SPC připraveno otevření autistické třídy při ZŠ praktické a ZŠ speciální ve Františkových Lázních a speciální třídy (kombinovaná postižení i PAS) při ZŠ praktické a mateřské škole Toužim. Obě třídy byly k 1. 9. 2006 otevřeny.

Děti ve školských zařízeních

Celkem 28 dětí bylo integrováno v MŠ, ZŠ, ZŠ praktických a ZŠ speciálních a SŠ. Někteří klienti s PAS v kombinaci s dalším postižením jsou umístěni v ÚSP.

Speciální pedagožky SPC, v jejichž obvodu jsou školská zařízení s dětmi s PAS pomáhají učitelům se sestavováním IVP a spolupracují při zajištění asistenta pedagoga (ředitelka SPC informovala OŠMT KÚ o možnosti získat jej na ÚP, který pořádal rekvalifikační kurz „Asistent pedagoga“ akreditovaný MŠMT; tuto informaci měl KÚ podat žadatelům při vyřízení žádosti). Všechna zařízení navštěvují nejméně dvakrát ročně a ještě vždy v případě žádosti školy o pomoc. Rovněž konzultace s učiteli a rodiči poskytují kdykoliv v případě potřeby.

Ředitelé škol, kterým SPC vypracovalo posudky pro integraci žáků s PAS, byli zároveň upozorněni na nutnost požádat o asistenta pedagoga KÚ. Ředitelka SPC informovala OŠMT KÚ o možnosti získat jej na ÚP, který pořádal rekvalifikační kurz „Asistent pedagoga“ akreditovaný MŠMT. Na doporučení SPC krajský úřad všem žádostem o asistenta pedagoga vyhověl, ale další informaci jim nejspíš nesdělil. Ve většině škol je tedy asistent pedagoga zajištěn, ale ředitelé škol si při přijímání asistentů stěžují na nedostatek

uchazečů s odpovídajícím vzděláním. Školení asistentů zajišťují ředitelé škol, metodické vedení probíhá formou konzultací s pracovníky SPC. SPC nabídlo krajskému pracovišti DVPP základní seznámení s problematikou PAS a práci s klienty. Účastníky byli učitelé základních a mateřských škol. Žádosti o zařazení podobné školící akce pro asistenty do nabídky nebylo zatím vyhověno. SPC také rozesílá na školy nabídky školení (PAS), které obdrží od školících zařízení.

V červnu 2006 proběhlo setkání ředitelů ZŠ a ZŠ praktických a speciálních, ve kterých jsou integrováni žáci (bohužel se zúčastnili pouze zástupci ZŠ praktických a speciálních, s ostatními hovořila ředitelka SPC telefonicky). Bylo konstatováno, že integrace při dobré spolupráci pedagogů, rodiny, SPC a OŠMT KÚ je přínosem a zároveň byla shledána nutnost dalšího vzdělávání učitelů a asistentů těchto žáků. Možnost proškolení asistentů projednávala ředitelka SPC s krajským pracovištěm DVPP.

Problémy, které projekt provázely

Problémem stálého charakteru, který neprovází jen projekt, jsou prostory SPC. Slíbená stavební úprava a přestěhování do vhodnějších a větších prostor, kde by bylo zřízeno samostatné pracoviště pro péči o klienty s PAS a mohl pracovat koordinátor, je pro nedostatek financí a jiné priority KK stále odsouvána.

Nedostatek pracovníků SPC – psychologů (i nábor na fakultě je bezvýsledný) a speciálních pedagogů.

Co se podařilo

- celkově se zlepšila informovanost mezi rodiči a pedagogy o problematice autismu
- je zajištěna forma i časový harmonogram spolupráce a pomoci školám, ÚSP i rodinám pečujícím o děti s PAS
- daří se zajišťovat u integrovaných dětí asistenty pedagoga
- byly zřízeny dvě speciální třídy pro děti s PAS
- začínají se vzdělávat učitelé a asistenti

Ke zkvalitnění a rozšíření služeb v KK je potřeba

- další vzdělávání pracovníků SPC, pedagogů a asistentů škol, které integrují žáky s PAS
- podpora vzniku dalších zařízení – speciálních tříd MŠ, ZŠ, stacionářů a občanských sdružení
- setkávání rodičů, pořádání školení a kurzů pro rodiče, pobytové akce pro klienty a jejich rodiny
- legislativní zabezpečení spolupráce resortů školství, zdravotnictví a sociálních služeb

7.6 Kraj ÚSTECKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Vanda KORANDOVÁ,

tel.: 417 537 428, e-mail: info@spcteplice.cz; vanda.korandova@spcteplice.cz

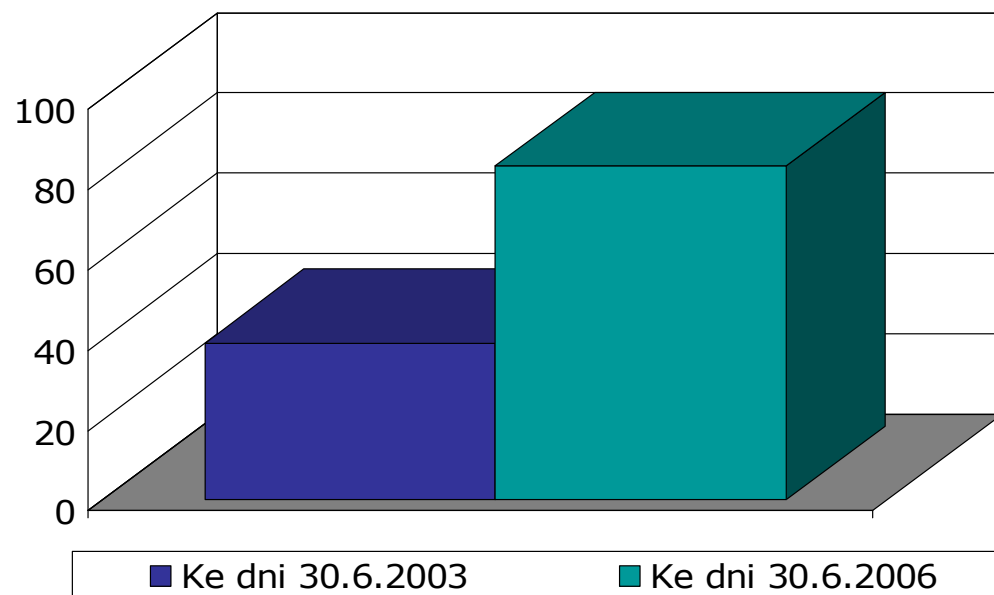
Koordinací poradenských služeb pro klienty s poruchami autistického spektra je v Ústeckém kraji pověřeno Speciální pedagogické centrum Teplice (dále jen „SPC Teplice“). SPC Teplice je součástí příspěvkové organizace Speciální základní škola a Speciální mateřské škola Teplice.

Tým SPC Teplice tvoří:

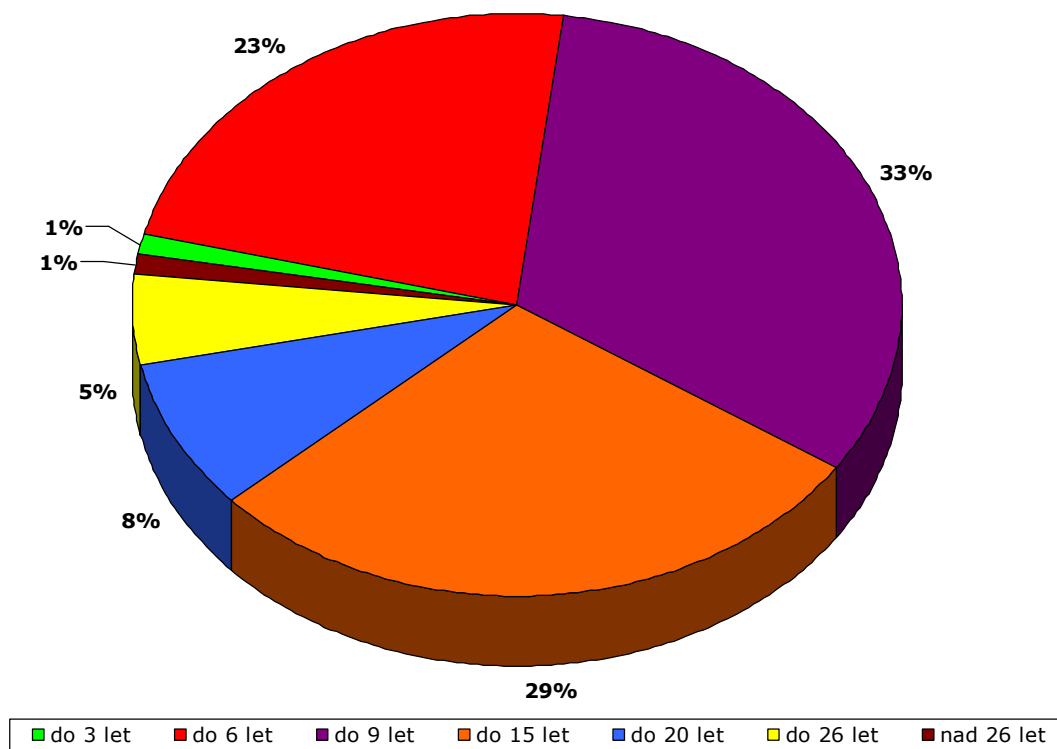
- 1 psycholog
- 1 sociální pracovníce
- 7 speciálních pedagogů
- *Pro zajímavost – v průběhu trvání projektu došlo v SPC ke změnám, při kterých se měnilo 1x sídlo, 1x vedení školy a 3x název!*

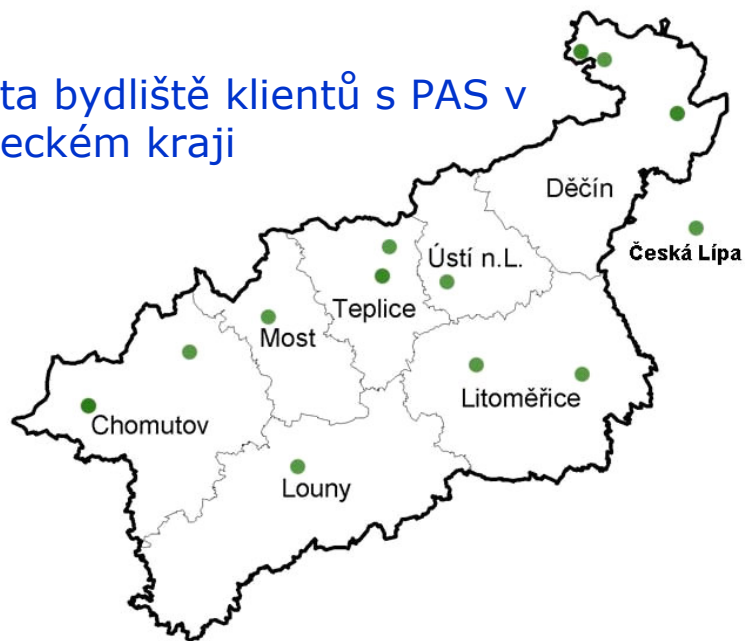
Vývoj počtu klientů s PAS v evidenci SPC Teplice za tři roky trvání projektu, od 30.6.2003 do 30.6.2006. Nárůst počtu klientů činí 159%.

Počty klientů s PAS dle věku

Místa bydliště klientů s PAS v Ústeckém kraji

Cestování za klienty SPC Teplice do jejich domovských regionů je náročné nejen časově, ale vzhledem ke vzdálenostem (zejména krajních částí hraničních okresů Ústeckého kraje) od Teplic nezanedbatelnou měrou zatěžuje rozpočet SPC na cestovné, který koncem každého kalendářního roku vypadá přibližně tak, jak uvádí příklad (pro zajímavost – za dobu trvání projektu ujela krajská koordinátorka pro autismus po území Ústeckého kraje cca 6500 km, což školu stálo 37 413,- Kč).

Sídla institucí, které poskytují
péči a služby klientům s PAS
v Ústeckém kraji

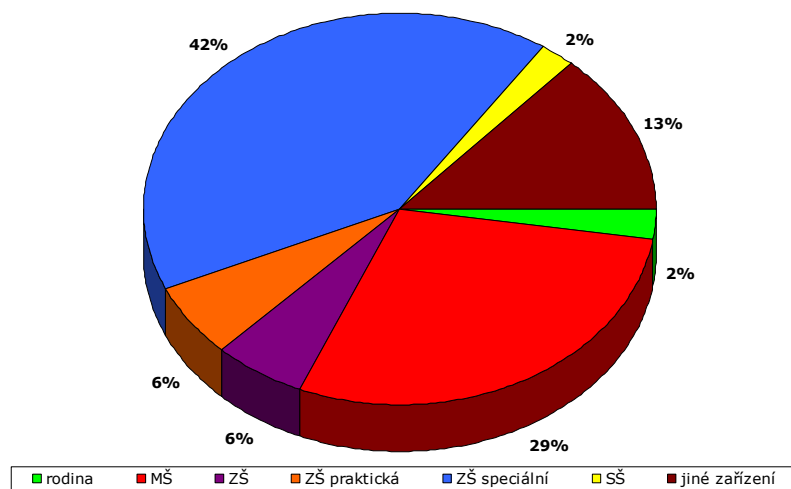

Instituce v Ústeckém kraji, které poskytují výchovu, vzdělávání a služby klientům s PAS

- Speciální školy, J. Palacha 1534, Most, tel. 476 700 000, e-mail: vedeni@specmo.cz
- Speciální školy, Pod Parkem 2788, Ústí nad Labem, tel. 472 772 029, e-mail: brh@volny.cz
- PPP, Karla IV. 348/3, Ústí nad Labem, tel./fax 475 533 232, e-mail: usti@pcsuk.cz
- ZŠ Vojnovičova 54, Ústí nad Labem, tel/fax 475 669 141, e-mail: zsvojnovicova@iol.cz
- SPC Litvínov, Šafaříkova 991, Litvínov
- Soukr. ZŠ a PrŠ G. Pelechové, Horní Poustevna, tel. 412 397 645, e-mail: skolygpa@interdata.cz
- Základní škola, Maršovská 1575, Teplice, tel. 417 562 392, e-mail: zs.marsovska@raz-dva.cz
- Gymnázium J. A. Komenského, 417 03 Dubí, tel. 417 530 732, e-mail: gymdubi@vol.cz
- Mateřská škola Jiřetín pod Jedlovou, tel. 412 379 150
- Centrum Srdíčko, Chomutov, tel. 474 656 177, email: reditelka20ms@mschomutov.cz
- Arkádie, Purkyňova 10, Teplice, tel. 417 577 774, e-mail: arkadie.archa@volny.cz

- SpZŠ a SpMŠ, Trnovanská 1331, Teplice, tel/fax 417 537 428, email: info@spcteplice.cz
- SPC Teplice, Trnovanská 1331, Teplice, tel/fax 417 537 428, email: info@spcteplice.cz
- Demosthenes, Mírová 2, Ústí nad Labem, tel. 475 259 344, email: demosthenes@volny.cz
- ZŠ praktická, Husovo nám. 7, Chabařovice, tel. 475 225 441, email: zvschabarovice@volny.cz
- Základní škola, Havlíčkova ul., Chomutov, tel. 474 624 122, email: reditel@9zscv.cz
- Speciální školy Chomutov, tel. 476 700 000, email: jana.pernekrova@msps.chomutov.indos.cz
- ÚSP Trmice, tel. 475 620 583
- ÚSP Háj u Duchcova, Kubátova 269, tel: 417 837 323, email: usp.teplice@centrum.cz
- ÚSP Ústí n./L., Čapkovského 82, tel./fax: 475 210 185, email: socialni.pece@volny.cz
- ÚSP Most, Svojsíkova 2733/52, tel.: 472 772 141, 472 771 204
- SPC Litoměřice, Šaldova 6,
- ZŠ praktická, Lovosice, tel. 416 734 011, email: jan.preiss@sps.litomerice.indos.cz
- MŠ Žatec, Studentská 1416, tel. 415 712 899
- MŠ Chomutov, Dřínovská 4606, tel. 474 656 177, email: reditelka20ms@mschomutov.cz

Počty klientů s PAS dle umístění v zařízeních

Vzdělávání žáků s PAS ve speciálních třídách

- počet tříd pro žáky s PAS ke dni 30. 6. 2003 – 2

- počet tříd pro žáky s PAS ke dni 30. 6. 2006 – 4

z toho:

- v mateřské škole	1
- v základní škole	0
- v základní škole praktické	0
- v základní škole speciální	3
- na střední škole	0

Pozn: počet tříd dle zahajovacích výkazů (UIV) škol Ústeckého kraje. Třídy, kde jsou zařazeni děti (žáci) s PAS jsou však častěji vykazovány jako třídy pro děti (žáky) se souběhem více vad.

Individuálně integrovaní klienti s PAS ve školách

- počet individuálně integrovaných žáků s PAS ke dni 30. 6. 2003 – **5**

- počet individuálně integrovaných žáků s PAS ke dni 30. 6. 2006 – **28**

<i>z toho:</i>	- v mateřské škole	8
	- v základní škole (I. stupeň)	2
	- v základní škole (II. stupeň)	1
	- ve víceletém gymnáziu	2
	- v základní škole praktické	7
	- v základní škole speciální	8
	- ve střední škole	0

Vzdělávání dětí a žáků s PAS s účastí asistenta pedagoga

- počet asistentů ke dni 30. 6. 2003 – **3**

- počet asistentů ke dni 30. 6. 2006 – **14**

<i>z toho:</i>	- v mateřské škole	4
	- v základní škole (I. stupeň)	0
	- v základní škole (II. stupeň)	1
	- ve víceletém gymnáziu	1
	- v základní škole praktické	1
	- v základní škole speciální	7
	- ve střední škole	0

PEP-R

V průběhu projektu bylo provedeno celkem 216 šetření PEP-R

Co se již podařilo

- počet klientů evidovaných v SPC Teplice se od počátku projektu k 30. 6. 2006 se zvýšil o 159%
- integrovat děti a žáky s PAS v mateřských školách a základních školách
- integrovat studenty na gymnáziu
- na základě doporučení SPC se ředitelům škol daří získat finanční prostředky na zřízení funkce asistenta pedagoga

- výměna informací a spolupráce s odborníky z rezortu zdravotnictví (zejména pediatri, dětské neurologové a psychiatři, stomatolog, chirurg psychologové, revizní a posudkový lékař)
- pravidelná spolupráce s pracovníky ÚSP – poradenská a metodická pomoc,
- podpořit vznik občanského sdružení APLA – Severní Čechy
- spolupráce se školskými poradenskými pracovišti v Ústeckém kraji, přiblížení poradenských služeb ke klientům
- spolupráce s médii – osvěta veřejnosti (rádio, tisk), webové stránky SPC

Jiné formy vzdělávání klientů s PAS v kraji (dle § 42 šk. zákona)

- počet dětí celkem (k 30. 6. 2006) – 4

<i>z toho:</i>	- ve věku do 15 let	3
	- ve věku do 20 let	1
	- klienti ÚSP	3
	v rodinné péči	1

U těchto klientů probíhá pravidelná spolupráce s rodinou i pracovníky ÚSP. Jsou pořádány konzultace a návštěvy (výchovně vzdělávací intervence speciálního pedagoga) dle potřeby – minimálně 1x měsíčně. Děti se účastní rovněž kurzů SPC.

Semináře, školení a kurzy SPC Teplice s tematikou PAS

- o autismu
- strukturalizace a vizualizace ve výchovně vzdělávacím programu klienta s PAS
- vzdělávací soustava – možnosti vzdělávání klienta s PAS
- alternativní a augmentativní komunikace
- individuální vzdělávací program
- integrace klientů s PAS do běžných typů škol a školských zařízení
- právní předpisy – individuální vzdělávání/jiný způsob vzdělávání
- PEP-R, EHP
- sociálně právní poradenství

Co je zatím problém

- počty dětí v mateřských školách (v současné době poptávka po místech převyšuje nabídku, velké kolektivy dětí nejsou pro integraci vhodné)
- proškolení pedagogů jednotřídních mateřských škol a jejich účast na seminářích, DVPP

- nedostačující finanční prostředky na učební pomůcky nejen v běžných, ale i speciálních školách (finanční prostředky jsou přidělovány na dítě / žáka / studenta)
- integrace žáků s Aspergerovým syndromem v kombinaci s PCH (1 žák Chomutov, 1 žák Ústí n./Labe, 1 žák Teplice – různé ročníky); řešením není zřízení třídy pro tyto žáky, nenavštěvovali by ji z důvodu dopravní vzdálenosti
- přechod žáků základní školy z 1. na 2.stupeň
- nedostatek finančních prostředků na cestovné pro pracovníky SPC
- profesní příprava
- péče o klienty, kteří ukončí vzdělávání ve škole

7.7 Kraj LIBERECKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Jana BRANDEJSOVÁ,
tel.: 481 312 140; e-mail: jana.brandejsova@zvs.turnov.indos.cz

Pro nemoc se krajská koordinátorka nezúčastnila semináře, příspěvek dodala v písemné formě.

Počet klientů s PAS v Libereckém kraji

Liberecký kraj patří v České republice spíše k menším krajům, a to nejen svou rozlohou. Na počátku projektu v roce 2001 zde téměř neexistovala systematická péče o děti s diagnózou pervazivní vývojové poruchy. Poté, co naše SPC vstoupilo do projektu, podařilo se nám postupně navázat aktivní spolupráci s větší částí „speciálních“ ZŠ a „speciálních“ MŠ a s ostatními poradenskými zařízeními v kraji. Většina našich nových klientů přichází do naší péče právě na základě doporučení škol a poradenských zařízení, a to vzhledem k podezření na autistické projevy v chování. Aktivní spolupráci navázalo naše centrum zejména s SPC pro vady řeči v Liberci a s PPP rovněž v Liberci.

V posledních 2 letech k nám nově přicházejí i klienti s již diagnostikovanou poruchou autistického spektra z klinických pracovišť – nejčastěji z FN Motol, ale i z APLA Praha. Někteří rodiče se informují pouze o službách, které centrum nabízí, jiní navážou aktivní vztah a přecházejí do naší péče.

Každý rok nám tedy nově přibude přibližně 15 nových klientů. V současnosti tak poskytujeme služby celkem 65 klientům s autismem, jejich rodičům a pedagogům. I v dalších letech očekáváme nárůst klientů.

Sít' škol pro žáky s autismem v Libereckém kraji

Liberecký kraj postrádá svůj „moderní“ historický vývoj. Vznikl totiž sloučením 3 okresů bývalého Severočeského kraje (Liberce, Jablonce n. Nisou a České Lípy) a 1 okresu bývalého Východočeského kraje (Semily). Tato skutečnost se promítla i do sítě škol poskytujících vzdělání žákům s pervazivní vývojovou poruchou. Již na počátku projektu, v roce 2001, existovaly 2 autistické třídy – obě v okrese Semily. V současnosti existují celkem 4 autistické třídy – i nadále všechny v okrese Semily. Třídy pro děti s PAS vznikly při tzv. DĚTSKÝCH CENTRECH, která poskytují zdravotní péči a zároveň vytvářejí zázemí pro „speciální“ MŠ a ZŠ. Ve zbylých okresech – Liberci, Jablonci n. Nisou a České Lípě jsou žáci s autismem vzděláváni nejčastěji formou individuální integrace v základních školách praktických a základních školách speciálních. Tyto školy jsou však vzhledem k podhorským oblastem až příliš „centralizovány“ do bývalých okresních měst.

Jako problematickou, nebo zatím nedořešenou hodnotíme prozatím situaci v samotném krajském městě Liberci, kde pro žáky s autismem chybí konkrétní MŠ a ZŠ, kam by mohli rodiče se svými dětmi docházet.

I přes tuto skutečnost se turnovskému centru daří – ve spolupráci s Odborem školství Krajského úřadu Libereckého kraje – nalézat školy, které jsou ochotny vstoupit do neznáma a pomoci nejen žákům s PAS, ale i jejich rodičům v komplikované situaci. Naše poděkování tedy patří:

- Speciálním školám pro sluchově postižené v Liberci,
- Mateřské škole Malínek v Liberci,
- Svobodné obecné škole v Jablonci nad Nisou.

Služby, které SPC aktuálně nabízí

V turnovském SPC pracují 2 psychologové a 1 speciální pedagog. Kromě dětí s diagnózou pervazivní vývojové poruchy, kterých je v současnosti 65, poskytují pracovníci služby i dětem s mentálním postižením. Jedná se tak o dalších, nezanedbatelný počet klientů. Přibližně 250 dětí a mladistvých.

V rámci personálních možností centra se snažíme poskytovat takovou odbornou péči, která vychází z potřeb konkrétních klientů a zároveň ze specifických charakteristik kraje. Pečujeme tedy o klienty nejčastěji od počátku – od vyslovení podezření na poruchu autistického spektra. Zajišťujeme primární psychologickou diagnostiku, a poté i kontrolní psychologická a speciálně pedagogická vyšetření. Poskytujeme poradenskou podporu zejména rodičům a „novým“ pedagogům. Pomáháme řešit konkrétní výchovné a vzdělávací obtíže. Realizuje přednášky o autismu a zajišťujeme odbornou literaturu. Pomáháme nalézat vhodná školská zařízení. V případě potřeby se aktivně účastníme tvorby individuálních výchovně vzdělávacích plánů, a to zejména u předškoláků. Podporujeme vyhledávání osobních asistentů a v rámci našich možností poskytujeme i sociálně právní podporu. V neposlední řadě stále aktualizujeme databázi lékařů, stomatologů, dalších odborníků a občanských sdružení v kraji.

Aktuální problémy v Libereckém kraji

Z pohledu krajské koordinátory se v Libereckém kraji nejvíce potýkají s nedostatkem asistentů pedagoga. Z celkového počtu 65 klientů centra má pouze jediný možnost vzdělávat se s asistentem pedagoga. V ostatních případech se snažíme zajistit alespoň osobní asistenci, a to nejčastěji v součinnosti s Centrem pro zdravotně postižené v Liberci. V některých případech se ale potřebná asistence nedaří realizovat a trpí tím zejména kvalita výuky.

Druhým problémem, o kterém jsme se již zmínili, je nedostatek vhodných tříd pro děti s PAS – tzv. „autitříd“. Zejména v krajském městě Liberci bychom uvítali vznik specializovaných tříd, a to jak při základních školách, tak i při mateřských školách.

Jako problematickou hodnotíme také nedostatečnou připravenost sociálního systému, přejímat do své péče dospělé klienty s autismem. Zatímco péče o školáky a předškoláky je již nastartována a mnohde výborně funguje, chybí v Libereckém kraji návazná péče v podobě chráněného bydlení, chráněných dílen a denních stacionářů.

Plány SPC v nejbližší budoucnosti

Za samozřejmost považujeme, vzhledem k rostoucímu počtu klientů, pokračování v naší práci a v poskytování již dobře fungujících poradenských služeb pro děti s autismem.

Kromě toho chceme i nadále naše služby rozšiřovat. V nejbližší době chystáme například první setkání pedagogů Libereckého kraje, kteří pracují se žáky s diagnózou autismus. Jedná se o naši iniciativu, která je ze strany pedagogů velmi vítána. V takových setkáních bychom chtěli následně pravidelně pokračovat.

V letošním školním roce, ale i v dalších letech bychom rádi pokračovali v realizaci přednášek o autismu na školách, kde jsou integrováni naši klienti. Naším cílem je, aby s problematikou autismu byli rámcově seznámeni všichni pracovníci školy, kam autistický žák dochází.

V letošním školním roce také plánujeme, ve spolupráci s ostatními speciálně pedagogickými centry Libereckého kraje, navázat aktivní spolupráci se sociálním a zdravotním odborem KÚ LK. Zde chceme poukázat na některé mezioborové problémy a souvislosti v problematice žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

V budoucnu rádi podpoříme i rodičovské aktivity.

Závěr

Na závěr našeho příspěvku nám dovoluňte poděkovat lidem, kteří se o problematiku vzdělávání dětí s autismem v Libereckém kraji zajímají a aktivně se podílejí na neustálém zlepšování služeb.

Chtěli bychom na tomto místě poděkovat všem paním učitelkám a pánům učitelům z Libereckého kraje, se kterými aktivně spolupracujeme – za jejich zájem, ochotu a trpělivost. Zejména pak děkujeme:

- paní učitelce Mgr. Jitce Vlkové z České Lípy,
- paní učitelce Mgr. Věře Bečkové z Turnova,
- paní učitelce Mgr. Stanislavě Kopřivové z Jablonného v Podještědí,
- paní učitelce Mgr. Zuzaně Teplé.

Dále tímto děkujeme za pomoc a spolupráci paní Bc. Haně Piňkové z Krajského úřadu Libereckého kraje.

Poslední poděkování patří všem krajským koordinátorkám a pracovníkům IPPP ČR, za vynikající metodické materiály, které jsou v naší každodenní praxi velmi užitečné.

7.8 Kraj KRÁLOVÉHRADECKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Eva JARKOVÁ,
tel.: 495 514 681, e-mail: specialnicentrum@seznam.cz;

Jmenuji se Eva Jarková a působím jako koordinátorka pro Královéhradecký kraj teprve krátkou dobu. Chtěla bych navázat na úspěšnou koordinátorskou činnost své kolegyně Mgr. Lenky Klárové, která je v současné době na mateřské dovolené. Pracuji v SPC Hradec Králové.

Počet zařízení

V Královéhradeckém kraji se v současné době klientům s poruchami autistického spektra věnují dvě SPC, a to v Hradci Králové a v Trutnově, menší počet klientů je i v péči SPC pro vady řeči v Náchodě. SPC nabízí pro klienty s PAS tvorbu IVP, pomoc při integraci dětí, speciálně pedagogickou diagnostiku, konzultace pro rodiny klientů s autismem, konzultace a metodickou podporu odborným pracovníkům ve školách, kde jsou zařazeni klienti s PAS, konzultace v rámci hospitací ve třídách i v rodině, zapůjčení odborné literatury a didaktických materiálů, zprostředkování kontaktů. Počet zařízení státních a nestátních je 21 a z toho je 17 denních zařízení. Dále Královéhradecký kraj nabízí pobytová zařízení pro klienty s PAS a to ÚSP Hajnice, ÚSP Markoušovice, ÚSP Domečky, Charitní domov pro MP děti a mládež, DANETU. Chráněné dílny a bydlení nabízí DANETA a Oranžový dům. Jejich kapacita je však velmi malá. Oranžový dům nabízí pobyt pro 16 klientů a Daneta pro 5 klientů.

Počty klientů

Počet klientů se od počátku projektu zvýšil o 84 % a to z 58 na 107 klientů. Většina klientů navštěvuje ZŠ speciální 58, ZŠ 30 klientů, 10 dětí máme v MŠ, 2 děti v jiných zařízeních jako jsou DD, ÚSP, 6 dětí je v ZŠ praktické a 1 klient v rodině. Rozdělení dle věkových kategorií vidíte na přiložené tabulce.

umístění/věk	do 3 let	Do 6 let	do 9 let	do 15 let	do 20 let	do 26 let	starší	celkem
Rodina	1							1
MŠ		10						10
ZŠ			22	3				25
ZŠ praktická					5	1		6
ZŠ speciální			12	46				58
SŠ (jaká) *								0
jiné zařízení (jaké) *	1		1	4			1	7
Celkem	2	10	35	53	5	1	1	107

* Dětský domov, dokončené vzdělání, ÚSP, Diakonie ČCE

Počty speciálních tříd a počet individuálně integrovaných žáků s PAS

Na počátku projektu byla pouze 1 třída pro žáky s PAS, v současné době počet tříd vzrostl na 3 a to při ZŠ speciálních (2 třídy jsou v Hradci Králové a 1 v Hostinném). Systém vzdělávání v těchto třídách je založen na strukturalizaci, individualizaci a vizualizaci. Maximální počet žáků ve třídě je 6. Ve třídě vyučuje speciální pedagog a asistent pedagoga. Komunikuje se s využitím alternativních způsobů komunikace a s každým žákem se pracuje dle jeho individuálních možností a schopností. Pro každé dítě je vypracován IVP, který je konzultován s rodiči a odborníky ze SPC. Velmi vzrostl i počet pedagogických asistentů, kteří byli na počátku projektu 2 a v současné době jich je 8 (z toho 4 na 1. stupni ZŠ a 4 na ZŠ speciálních). I díky nim je vzdělávání dětí s PAS jednodušší. Teď několik obrazových dokumentací.

Individuálně integrovaní žáci

Přibyli individuálně integrovaní žáci a to z 0 na 15 (z toho 4 v MŠ, v ZŠ na 1 stupni 5, na 2. stupni 2 a 4 jsou integrováni na ZŠ speciálních). Integrace se daří díky dobré spolupráci se školami, které děti integrují a také díky učitelům a asistentům, kteří jsou schopni přistupovat na nové metody práce, které jsou nutné při integrování žáka s PAS. Učitelé navštěvují odborné semináře a kurzy a konzultují případné problémy s odborníky ze SPC. Centrum nabízí pedagogům, kteří vzdělávají děti s PAS, pravidelné hospitace, pomoc při zavádění strukturované výuky, pomoc při tvorbě IVP. Problémem je nejistota v působení a financování osobních asistentů, kteří pomáhají dětem při komunikaci, orientaci v sociálních situacích a slouží jako doprovod. Asistenti jsou pro integrované děti nezbytní.

Spolupráce s lékaři

Podarilo se nám navázat kontakt a úzkou spoluprací s psychiatry z Královéhradeckého kraje a to MUDr. Čáповou a MUDr. Kunstem, dále spolupracujeme s MUDr. Zídkovou z rehabilitačního stacionáře v Hradci Králové a s některými obvodními pediatry. Dobrá spolupráce je i s ordinací klinické psychologie a to MUDr. Hublovou a Mgr. Cozlovou a samozřejmě nesmím zapomenout na Fakultní nemocnici v Motole. Klienti jsou však zklamáni dlouhou čekací dobou na vyšetření v Motole nebo na vyšetření v Praze u psychoterapeuta Mgr. Jůna a PhDr. Thorové. Celkově však musím říci, že se spolupráce s lékaři zlepšila. Ještě ale máme rezervy ve spolupráci s pediatry, kterým bychom se chtěli v příštích letech více věnovat a pořádat pro ně přednášky a semináře.

Spolupráce s rodiči

Rodiče si všeobecně chválí péči pracovníků SPC, kde získávají mnoho cenných informací od speciálního pedagoga, psychologa a sociální pracovnice. Samozřejmostí jsou telefonické konzultace. Mohou si zde půjčit i odbornou literaturu, kompenzační pomůcky a domluvit si individuální konzultaci či si vyžádat návštěvu v rodině. Na co si rodiče klientů stěžují, je nedostatek osobních asistentů, kteří jsou pro děti s PAS nezbytní.

Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi

Daří se nám spolupracovat se sdružením pro pomoc mentálně postižených Skok do života, které směřuje své služby k dospívajícím lidem s mentálním postižením, kteří potřebují získat schopnosti a dovednosti k pracovnímu uplatnění, ke kvalitnímu životu mimo vlastní rodinu bez ztráty dosavadního rodinného zázemí a sociálních kontaktů. Sdružení poskytuje klientům např. dramaterapii, edukační aktivity, jógu, pracovní aktivity apod. Dále spolupracujeme se střediskem rané péče Sluníčko, které nabízí služby pro rodiče s dětmi s nerovnoměrným vývojem a s dětmi handicapovanými ve věku do 7 let a s Centrem pro zdravotně postižené, které zajišťuje našim klientům asistenční služby a samozřejmě spolupráce je i s Hradeckou APLA.

Informovanost

Díky zlepšení informovanosti, ke kterému došlo formou prezentací na schůzích mateřských škol, ředitelů škol, lékařů, na krajské komisi pro koordinaci poradenských služeb, dále formou letáků a lepší orientace na webových stránkách, dochází ke zlepšení spolupráce mezi odborníky a i ke zlepšení informovanosti veřejnosti. V oblasti sociálních služeb se také zvýšila informovanost o problematice autismu, ale nadále zůstává problémem přílišná byrokracie a stále není řešena situace ohledně zaměstnání, bydlení a asistenční službě pro dospělé s PAS.

Závěr

Celkově lze říci že došlo v Královéhradeckém kraji ke zlepšení služeb klientů s PAS jak v oblasti poradenských služeb, tak v oblasti vzdělávání, v oblasti zdravotní péče i v oblasti sociální péče. Problémem je v současné době situace kolem navýšení finančních prostředků na financování osobních asistentů. Už v roce předešlém měli někteří rodiče finanční problémy se zaplacením osobního asistenta, proto si nedovedu představit, jak bude v letošním školním roce asistent financován, když již od září vzrostl poplatek trojnásobně. Na krajském úřadě již bylo apelováno a byli

jsme odmítnuti s tím, že kraj nemá v současné době peníze na dotování osobních asistentů. A bez osobního asistenta, který je pro děti s PAS nezbytností, nelze klienta vzdělávat. Do dalšího období bych chtěla zlepšit spolupráci s krajským úřadem, kde v současné době dochází k personálním změnám a odešlo několik schopných pedagogů, dále rozšířit množství speciálních pomůcek a vybavit SPC audiovizuální technikou a ještě více zlepšit informovanost jak odborníků, tak i veřejnosti.

7.9 Kraj PARDUBICKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Markéta JIRÁSKOVÁ,
tel.: 466 401 863, e-mail: marketa_jiraskova@volny.cz;

Dobrý den,

dovolte mi, abych se na úvod svého vstupu představila. Jmenuji se Markéta Jirásková. Pracuji ve Speciálně pedagogickém centru Svítání jako speciální pedagog pro školní věk a zároveň jako krajská koordinátorka pro autismus.

Speciálně pedagogické centrum je součástí soukromé Speciální školy pro žáky s více vadami Svítání v Pardubicích. Od roku 2002 jsem převzala po své kolegyni účast v projektu Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy „Systém poradenství pro klienty s autismem a příbuznými vývojovými poruchami“.

Za dobu existence tohoto projektu se systém péče v našem kraji výrazně změnil. Nejenom, že přibylo klientů, ale, a to považuji za podstatné, změnil se systém i kvalita výchovy a vzdělávání těchto klientů.

V současné době je v našem kraji celkem evidováno 146 klientů s poruchou autistického spektra. Oproti naprosto prvotní depistáži v terénu, která byla součástí projektu, je to nárůst o 12,5%.

umístění/věk	do 3 let	do 6 let	do 9 let	do 15 let	do 20 let	do 26 let	starší	celkem
Rodina		3						3
MŠ		7						7
ZŠ			4	1				5
ZŠ praktická			3	4				7
ZŠ speciální			14	24				38
SŠ								
Jiné zařízení							86	86
Celkem								146

Jak je patrné z tabulky, nejvíce klientů je ve věku nad 26 let. Péče o tyto klienty je zajištěna v Ústavu sociální péče ve Slatiňanech, kde působí výchovná skupina pro klienty s poruchou autistického spektra. Další početnou skupinou jsou klienti zařazení v základních školách speciálních. Zde je klientům poskytována péče vesměs ve speciálních autistických třídách. V kraji nám stále stoupá, i díky kvalitnější diagnostice, počet klientů integrovaných do základních škol. Tito klienti jsou integrováni v běžných třídách základních škol a při výuce jim pomáhají pedagogičtí asistenti.

Celkem je v pardubickém kraji integrováno 18 žáků do běžných mateřských či základních škol. Zatímco na začátku projektu v kraji neexistovala žádná speciální třída pro klienty s poruchou autistického spektra, dnes je v kraji celkem 5 speciálních tříd pro tyto klienty. Všechny třídy jsou zřízené při základních školách speciálních. Poměrně dobře se nám daří spolupráce s rodinami nejmladších klientů, kde je péče zajišťována přímo v domácím prostředí.

Co se týče zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb v kraji, prozatím narážíme na problémy v oblasti financování pedagogických asistentů. Z toho vyplývají nemalé problémy pro rodiče dětí s poruchou autistického spektra. Přesto se nám podařilo zajistit celkem 15 asistentů pedagoga, kteří se velkou měrou podílejí na úspěšnosti integrace klientů s poruchou autistického spektra v běžných školách.

V pardubickém kraji se nám daří navazovat leckdy velmi dobrou spolupráci s mateřskými i základními školami, které integrují žáky s poruchou autistického spektra. Je zde velmi dobrá spolupráce s jednotlivými pedagogy a ochota řešit problémy při zařazení těchto žáků do kolektivu třídy.

Já, jako koordinátora, zajišťuji v kraji metodické vedení pracovníků v SPC. Pořádáme setkání speciálně pedagogických center v rámci pardubického kraje. Úzce spolupracuji se Speciálně pedagogickým centrem Kamínek v Ústí nad Orlicí, které se rovněž věnuje klientům s poruchou autistického spektra. Jednotliví pracovníci speciálně pedagogických center potom zajišťují přímé metodické vedení u svých klientů, provádí depistáž v terénu, vstupní i průběžnou speciálně pedagogickou i psychologickou diagnostiku. Speciálně pedagogické centrum Svítání zaškoluje jednotlivé pedagogy, kteří pracují s klienty s poruchou autistického spektra, provádí vstupní zaškolení a instruktáž pro budoucí asistenty žáků.

V průběhu celého roku provádíme pravidelné hospitace ve třídách a jednotlivých zařízeních, kde jsou klienti umístěni. Pravidelně konzultujeme s pedagogy i rodiči případné problémy, které se mohou vyskytnout. Pomáháme při vytváření speciálních výukových podmínek, a to jak ve školním, tak i v domácím prostředí. Předáváme pedagogům metodické materiály a pomůcky.

V rámci odborných přednášek, pořádaných speciálně pedagogickými centry, pedagogickým centrem v Pardubicích a v rámci seminářů a pracovních schůzek, se snažíme o rozšíření povědomí o nutnosti speciálně pedagogických přístupů vůči klientům s poruchou autistického spektra. V uplynulých dvou letech jsem se účastnila Semináře vedoucích pracovníků ve školství. Uspořádali jsem ve spolupráci s Fakultní nemocnicí Hradec Králové a Dětskou Hamzovou léčebnou v Luži-Košumberku přednášku na téma „Autismus z pohledu lékařského“, psychologického a pedagogického. Pravidelně organizuji semináře na téma zavedení metody strukturovaného učení do vzdělávání dětí s poruchou autistického spektra a na téma možnosti vzdělávání dětí s PAS. V kraji jsou organizovány setkání rodičů dětí s touto diagnózou.

Z důvodu zajištění důkladnější depistáže se nám podařilo navázat kontakty s pediatrikou společností. Provedli jsme zaškolení pediatriků v oblasti nutnosti včasné depistáže poruchy autistického spektra. Máme navázané kontakty s psychology předškolního a školního věku. Dále jsme

navázali kontakt se Střediskem rané péče v Pardubicích. Spolupracujeme s Krajskou nemocnicí v Pardubicích, kde participujeme na projektu Zdraví 21, v oblasti Zlepšení duševního zdraví, konkrétněji v oblastech péče o klienty s duševními nemocemi a v mezioborové spolupráci a vzdělávání. Dále spolupracujeme se sociálními pracovníci a dalšími odborníky.

V Pardubickém kraji pracují dvě speciálně pedagogická centra, která pečují o klienty s poruchou autistického spektra. Do péče Speciálně pedagogického centra Svítání v Pardubicích a Speciálně pedagogického centra v Ústí nad Orlicí jsou přijímáni všichni klienti z Pardubického kraje. Prvotní informace o kontaktu na naše pracoviště mohou klienti nebo jejich zákonní zástupci získat jak od jednotlivých odborníků (z řad lékařů, pedagogů, sociálních pracovníků apod.), tak i pomocí informačních letáků a webových stránek těchto zařízení. Zároveň je zajištěna i informovanost na stránkách MŠMT.

Při přijímání klienta je nejprve provedeno screeningové šetření. V případě pozitivního výsledku šetření jsou kontaktováni odborníci, kteří stanoví potřebnou psychologickou diagnózu. Poté je speciálními pedagogy stanovena vstupní speciálně pedagogická diagnostika. Pedagogická diagnostika se opírá výrazně o výsledky stanovené pomocí testu: Psychoedukační profil (PEP-R). U velké většiny klientů, jejichž mentální věk odpovídá rozsahu tohoto diagnostického materiálu je pomocí testu stanovena stávající vývojová úroveň. Na základě toho je poté sestaven edukačně hodnotící profil klienta a následně je sestaven individuální výchovně vzdělávací plán, který zohledňuje veškerá poznaná specifika klienta. S individuální výchovně-vzdělávacím plánem jsou seznámeni jak rodiče klienta, tak samozřejmě i všichni pedagogové, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání klienta. Zároveň se podílíme na výběru vhodného asistenta ke klientovi. Při výběru asistentů je navázána úzká spolupráce se sociálními pracovníci. Sociální pracovnice nabízí poradenství při žádostech o sociální dávky a při zajišťování asistentů pro integrované žáky. V některých rodinách probíhají sociální terapie. Zároveň sociální pracovnice pomáhá zprostředkovat sociální služby v dalších institucích.

V Pardubickém kraji se nám podařilo navázat spolupráci s neziskovými organizacemi. S nimi vytváříme řadu společných aktivit. Spolupracujeme například s Občanským sdružením pro duševní zdraví. Společně s tímto sdružením se každoročně podílíme na pořádání Týdne pro duševní zdraví, Dnů otevřených dveří a pořádáme různé akce pro žáky. Jako dobrou můžeme hodnotit spolupráci s Centrem pro zdravotně postižené v Pardubicích, které poskytuje našim klientům osobní asistenci. Občanské sdružení Apolenka vytváří volnočasové aktivity pro naše klienty, jako například hiporehabilitace apod.

Samostatnou kapitolu bezesporu plní i Koalice nevládek Pardubicka. Toto občanské sdružení je tvořeno nestátními neziskovými organizacemi pracujícími především v sociální, školské a ekologické oblasti.

V kraji zajišťují propagaci svých služeb jednak na setkávání vedoucích pracovníků ve školství, dále potom na jednotlivých seminářích a přednáškách organizovaných SPC, KÚ, Pedagogickým centrem apod. Informace jsou zveřejňovány i na každoročních Týdnech pro duševní zdraví. Každý rok jsou organizovány dny otevřených dveří s videoprojekcemi, ukázkami metodických pomůcek, diagnostických materiálů, literatury apod. Vytvořili jsme informační leták, který je rodičům dostupný na veřejně přístupných místech (např. v ordinacích pediatrů, odborných lékařů, na školách a školských zařízeních apod.). Prezentace činnosti speciálně pedagogického centra a činnosti krajské koordinátorky proběhla také v médiích (regionální vysílání rádia). Dále jsou široké veřejnosti přístupné webové stránky.

Do dalšího období bych ráda, aby bylo zajištěné lepší a průhlednější financování pedagogických asistentů pro naše klienty. Zároveň by měl být vytvořen systém financování osobních asistentů pro klienty s poruchou autistického spektra. Dále bych se ráda podílela na zlepšení vybavenosti speciálních tříd pro žáky s poruchou autistického spektra.

Na závěr mého vstupu mi dovolu poděkovat paní PhDr. Teplé, PhDr. Šmejkalové a všem kolegům a kolegyním, kteří se nemalou měrou podíleli na úspěšnosti tohoto projektu.

7.10 Kraj VYSOČINA

Krajský koordinátor: Mgr. Ilona Dohnalová,
tel.: 567 323 516, e-mail: dohnalova.ilona@centrum.cz

V našem kraji došlo během projektu ke změně v působnosti koordinátora – od počátku zastávala funkci Mgr. Sojková z SPC Havlíčkův Brod. Na počátku roku 2005 se této funkce vzdala. Od října 2005 začal působit koordinátor na poloviční úvazek v SPC Jihlava, od ledna 2006 na celý úvazek. V současné době zastává tuto funkci Mgr. Ilona Dohnalová.

Na počátku projektu bylo v péči všech 3 SPC působících na území kraje Vysočina zařazeno 34 klientů s PAS. Od převzetí funkce Mgr. Dohnalovou během měsíců ledna až června 2006 došlo k nárůstu počtu diagnostikovaných klientů na 93 dětí. Během měsíce září 2006 je další nárůst o cca 12 klientů. Významný nárůst je i v oblasti individuálně integrovaných dětí s PAS – na počátku projektu to bylo 6 dětí, ke 30. 6. 06 již 43 individuálně integrovaných. Na počátku projektu byli 2 asistenti zajišťující péči u dětí s PAS, v červnu 2006 již 32 asistentů pedagoga. Klienti jsou v současné době zařazeni v celém spektru škol a školských zařízení, přičemž děti zařazené v tzv. „autitřídách“ tvoří přibližně 2/5 z celkového počtu.

umístění/věk	do 3 let	do 6 let	do 9 let	do 15 let	do 20 let	do 26 let	Starší	celkem
rodina		3	2		2			7
MŠ		21	4					25
ZŠ			2	7				9
ZŠ praktická				5	1			6
ZŠ speciální			5	31	4			40
SŠ				1				1
jiné zařízení			2	3				5
celkem		24	15	47	7			93

Na počátku projektu byly v Kraji Vysočina 3 „autitřídy“. 1 z nich byla zrušena a 2 třídy vznikly nově. V současné době jsou v kraji 4 „autitřídy“, je rozjednáno zřízení 1 výchovné skupiny se strukturovaným programem v ÚSP Křižanov. Tento malý počet „autitříd“ je ovlivněn zvláštnostmi Vysočiny a malou kumulací dětí s touto vadou na jednom místě. Proto je většina klientů zařazena v rámci individuální integrace ve třídách hlavního vzdělávacího proudu nebo ve třídách pro děti s jiným typem zdravotního postižení.

Pozitiva

- jako velmi pozitivní moment vnímám fakt, že se v našem kraji daří posunovat věk, v němž jsou děti diagnostikovány – u několika klientů se podařilo diagnózu stanovit již ve 2,5 letech. V celkovém hodnocení projektu zpracovávaném v IPPP ČR se ale již tyto děti k datu 30. 6. 06 zařadily do kategorie nad 3 roky věku
- postupně zlepšování vzhledu veřejnosti do problematiky ze strany veřejnosti – i když občas ne zcela vhodnými úpravami TV a tiskových zpráv dochází k vytržení informace z kontextu
- zlepšení v oblasti vzdělávání – před rokem 2005 nebyla ze strany koordinátorky nabídnuta žádná vzdělávací akce, v roce 2005 (ještě před převzetím funkce) jsem se spolupodílela s APLA Vysočina na uspořádání 4 seminářů (3x rodiče a pedagogové, 1x pediatři), v roce do června 2006 bylo uspořádáno 5 seminářů pro rodiče a pedagogy, na podzim 2006 další 6 akcí (2x asistenti pedagoga, 1x zdravotní sestry, 1x rodiče a pedagogové, 1x zdravotnický i pedagogický personál ÚSP Křižanov, 1x pedagogický sbor Katolického gymnázia Třebíč) – přednášející byli voleni z řad odborníků z APLA Praha (Dr. Čadilová), SPC Brno (Mgr. Žampachová, Mgr. Polenský), či osobně koordinátora
- zájemcům o akreditované semináře jsou doporučovány akce pořádané v rámci APLA (Praha, Jižní Morava), Autistik, IPPP ČR

- od září 2006 bylo zahájeno pořádání konzultačních skupinek pro rodiče a pedagogy – střídání 5 skupin v týdenních intervalech (takže každá skupinka se schází každých 5 týdnů) – skupinky jsou rozděleny na:
 - o rodiče dětí raného věku a dětí s těžkou symptomatickou
 - o rodiče dětí s lehčí symptomatickou a dětí s Aspergerovým syndromem
 - o pedagogové předškolních zařízení
 - o pedagogové školních dětí s těžší symptomatickou
 - o pedagogové školních dětí s lehčí symptomatickou a s Aspergerovým syndromem
- kontaktování psychiatrů v kraji – snaha o zajištění diagnostikování u dospělých klientů s podezřením na PAS

Negativa

- problematická spolupráce s odbornými lékaři – většinou nejsou rodiče dětí s PAS doporučováni do péče z jejich strany, sporadicky je dítě doporučeno od pediatra, výrazně lepší je spolupráce se školskými či klinickými psychology
- v kraji Vysočina zatím neexistuje pobytové zařízení pro klienty s PAS (kromě klasických ÚSP) ani zařízení nabízející odlehčovací péči
- chybějící návaznost v dospělém věku – nejen u klientů s PAS, ale i ostatních typů vad (kromě ZP – tyfloservisy, tyflocentra)

Plán pro další směřování aktivit koordinátorky

- pokračování vzdělávacích akcí – opět ve spolupráci s APLA
- pokus o zajištění volnočasových aktivit pro naše klienty v okruhu jejich bydliště
- postupné vytipování okruhu odborných lékařů, kteří dokáží vnímat speciální potřeby dětí s PAS a přizpůsobit tomu průběh vyšetření – zejména stomatologové, oční lékaři, psychiatři apod.
- pokračování aktivit ke zvýšení možností asistence v rodinách dětí s PAS

7.11 Kraj JIHOMORAVSKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Zuzana ŽAMPACHOVÁ,
tel.: 548 424 075, e-mail: zuzanazampachova@seznam.cz;

Historie

V Jihomoravském kraji má péče o klienty s autismem již dlouhodobou tradici. Na počátku 90. let byly pořádány přednášky a semináře na téma autismus, na kterých přednášeli většinou zahraniční lektori. V roce 1996 byla zřízena při zařízení Oblastní Charity Brno – Effeta ve spolupráci se Základní školou při FN u sv. Anny první třída pro žáky s autismem na Moravě. O rok později, v rámci projektu PHARE, navštívili Effetu a tuto nově vzniklou třídu, dva dánští supervizoři, kteří výrazně pomohli tehdejším pracovníkům a učitelům při zavádění metodiky Strukturovaného učení do praxe. V roce 1997 byl již připraven projekt vytvoření místa koordinátora péče o žáky s autismem v Brně, který měl vzniknout při SPC Sekaninova. Bohužel v rámci reorganizace státní správy se v té době ještě nepodařilo projekt prosadit.

Projekt Poradenské služby pro klienty s autismem a PAS

Ve městě Brně a v celém Jihomoravském kraji byla péče o děti a žáky s autismem podporována nejprve Školským úřadem v Brně, později i Školským odborem KÚ JmK. V srpnu 2001, kdy bylo zahájeno pokusné ověřování projektu Autismus, byly již v Jihomoravském kraji vytvořeny podmínky pro jeho naplnění. V té době v kraji existovala velmi silná rodičovská organizace – APLA-JM, která projekt také podporovala a stala se hybnou silou v prosazování důležitých rozhodnutí souvisejících s projektem. Pracovníci odboru školství Jihomoravského kraje, za všechny jmenujme tehdejšího vedoucího odboru Dr. M. Šifaldu a vedoucí oddělení speciálního školství Ing. S. Neubauerovou, byli u všech zásadních jednání a podporovali vznik poradenských služeb pro děti s autismem.

Díky tomu se podařilo začátkem roku 2002 vytvořit místo speciálního pedagoga se zaměřením na problematiku poruch autistického spektra v SPC při tehdejší Speciální škole na ulici Sekaninova v Brně, který současně vykonával i funkci krajského koordinátora. Již v r. 2003 bylo zřízeno místo dalšího speciálního pedagoga se zaměřením na PAS a od ledna 2004 také místo psychologa. Všichni tyto tři pracovníci byli poradenští pracovníci a pracovali v SPC při Speciální škole Sekaninova. S výraznou podporou OŠ KÚ JmK bylo zřízeno 1. 9. 2004 samostatné SPC pro děti a žáky s PAS, tehdy jako součást Zvláštní školy na Štolcově ulici. Toto SPC je garantem poradenských služeb pro děti a žáky s PAS

v celém Jihomoravském kraji. Personální obsazení SPC – psycholog, dva speciální pedagogové a od 1. 9. 2005 také sociální pracovníce na ½ úvazku, která je pro pracovníky a především pro klienty velkým přínosem.

Statistika k ukončení projektu

První analýzou v rámci projektu v roce 2003 bylo zjištěno, že v Jihomoravském kraji je 79 diagnostikovaných dětí a žáků, kteří potřebují poradenskou pomoc a podporu. V roce 2006 již byl počet těchto klientů 237, což byl více než 200% nárůst. V době vzniku projektu byly na území Jihomoravského kraje zřízeny dvě třídy pro žáky s autismem. V červnu 2006 to bylo již 14 tříd. Na počátku projektu nebylo žádné dítě ani žák s autismem integrován, v době ukončení projektu bylo integrováno 36 dětí a žáků s 28 asistenty pedagoga. V době ukončení projektu spolupracovali pracovníci SPC se 74 školami různých typů na území celého Jihomoravského kraje.

Podpora pedagogů a dalších účastníků péče, spolupracující organizace

Po celou dobu projektu byl poradenskými pracovníky kladen velký důraz na metodickou podporu pedagogických pracovníků, která probíhala a stále probíhá formou metodicko konzultačních návštěv přímo ve školách, metodickými semináři a kazuistickými semináři, které jsou přístupné pedagogům, rodičům i dalším účastníkům péče z celé Moravy. SPC spolupracuje také s dalšími organizacemi – poradenskými pracovišti v rámci Jihomoravského kraje (PPP, SPC, SVP). Zásadní význam pro kvalitu a rozvoj poradenských služeb pro klienty s autismem v Jihomoravském kraji byla a je spolupráce s Diagnostickým centrem pro děti a mládež s PAS při FN-DN Brno, klinika dětské neurologie, Černoplní 9, Brno.

Podpora rodiny

Důležitou součástí dalšího rozvoje služeb pro klienty s PAS, které úzce souvisí s poradenskými službami, je podpora rodiny a zajištění navazujících služeb, především odlehčovacích. SPC každoročně pořádá dva třídní kurzy pro rodiče, na kterých získají rodinní příslušníci základní vhled do problematiky PAS, mají možnost podívat se na práci učitelů v autistických třídách a konzultovat své aktuální problémy s dětmi. Součástí podpory rodiny v rámci poradenské péče jsou také Rodičovské skupiny, na kterých se setkávají rodiče dětí s PAS. Skupiny jsou rozděleny podle věku a míry postižení na čtyři podskupiny. Program tvoří pracovníci SPC, kteří skupinu moderují a odpovídají na dotazy rodičů. Odlehčovací služby zajišťuje úspěšně již několik let v Jihomoravském kraji APLA-JM. Společně s touto organizací se SPC podílí na proškolení volnočasových asistentů, vytvoření databáze asistentů pedagoga do školských zařízení a v neposlední řadě proškolení asistentů, kteří pracují přímo v rodinách v rámci odlehčovacích služeb. Společně s touto organizací také SPC pořádá semináře a kurzy k problematice autismu, spolupodílelo se na organizaci dvou mezinárodních konferencí a superviduje některé projekty APLA-JM.

Závěr

V Jihomoravském kraji se postupně daří díky spolupráci všech tří resortů, které se podílejí na péči o klienty s autismem (zdravotnictví, školství, sociální služby), vytvořit základ pro účinnou, funkční a komplexní podporu pro lidi s PAS a jejich rodiny. Pokud rodina dítěte s PAS bude informovaná o všech možnostech, které mají jejich děti ve zdravotní péči, ve vzdělávání i v době volného času, bude péče o ně velmi dobrá. MŠMT svou podporou projektu Poradenské služby pro klienty s PAS výrazně přispělo k vytvoření dobrých podmínek péče a připravilo základ pro další rozvoj kvalitních a funkčních služeb zajišťujících podporu dětí a žáků s PAS.

7.12 Kraj OLOMOUCKÝ

Krajský koordinátor: Mgr. Kateřina LAMAČOVÁ

tel.: 585 414 709, e-mail: lamacova@zsmat.cz; reditel@zsmat.cz

Vážené dámy, vážení pánové,

dovolte mi, abych vás seznámila s některými fakty a zajímavostmi ze své cesty, na které provázím děti s poruchami autistického spektra a jejich rodiny. Nechci vás zahrnout čísly, grafy a tabulkami, i když právě v těch si mnozí autisté libují, ale chci vás také na chvíli pozvat do světa, který se sice v mnohém liší od toho, který znáte, ale je stejně zajímavý, pestrý a v mnohém inspirativní.

Cesta, kterou absolvuji já i mí kolegové společně s dětmi a jejich rodinami je většinou hodně dlouhá, trvá mnohdy řadu let.

V současné době naše SPC pracuje v obsazení dva psychologové, dva speciální pedagogové. Ke změně došlo v r. 2005, kdy byla posílena pozice psychologa. To mělo význam zejména z důvodu psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky, která je pro zahájení včasné intervence nezbytná.

Společně s kolegyněmi cestujeme za našimi klienty často do odlehlých míst regionu. Olomoucký kraj, to je nejen úrodná Haná kolem Olomouce, ale i Jeseník, Vidnava, Šternberk a další místa, tam všude žijí děti s autismem. Snažíme se, aby měli všichni klienti dostupnou a kvalitní péči. Na počátku projektu – v r. 2001 byla oslovena všechna školská poradenská pracoviště Olomouckého kraje. Byl to začátek nové spolupráce mezi PPP a SPC, která vyústila v založení krajské asociace SPC. Na pravidelných setkáních několikrát ročně, kterých se účastní i zástupci odboru školství KÚ, společně řešíme aktuální problémy, týkající se např. změn v legislativě a individuálních i skupinových integrací. Poradenští pracovníci tak jsou po celou dobu průběžně informováni o průběhu projektu, jsou jim předávány metodické materiály, videokazety apod. V rámci spolupráce mezi speciálně pedagogickými centry byl rovněž vytvořen poradní sbor ze zástupců pro jednotlivé „pedie“, který posuzuje integrační posudky všech SPC.

Individuálně integrovaní žáci k 30. 6. 2006

	Počet dětí	
MŠ	10	Počet individuálně integrovaných žáků s PAS na začátku projektu celkem 4
ZŠ I. stupeň	6	
ZŠ II. stupeň	4	
ZŠ Praktická	4	
ZŠ Speciální	10	
SŠ	0	
CELKEM	34	Počet individuálně integrovaných žáků s PAS k 30. 6. 2006 celkem 34

Je důležité konstatovat, že individuálně integrované děti a žáci s autismem mají zajištěnu speciálně pedagogickou podporu, včetně pedagogické asistence v rozsahu, který navrhuje naše SPC.

Pedagogická asistence u žáků s PAS k 30. 6. 2006

	Počet dětí	
MŠ	10	Počet asistentů na začátku projektu celkem 4
ZŠ I. stupeň	6	
ZŠ II. stupeň	4	
ZŠ Praktická	4	
ZŠ Speciální	10	
SŠ	0	
CELKEM	34	Počet asistentů k 30. 6. 2006 celkem 34

Posudky pro integraci zpracovává pro KÚ SPC pro klienty s PAS, je tak zajištěn jednotný postup při posuzování speciálně pedagogických potřeb dětí a žáků.

Cílem naší práce je pomoci rodinám při zajištění výchovně vzdělávací intervence, ale často společně řešíme i sociální, zdravotní a právní problémy.

Z následující tabulky je patrné, že většina dětí do 6 let navštěvuje mateřskou školu a to buď formou individuální integrace nebo navštěvují třídu pro děti s autismem přímo v MŠ. Velkým úspěchem je existence 2 tříd MŠ pro děti s PAS, které fungují v Olomouci a také v Šumperku. Ostatní děti jsou většinou individuálně integrovány v MŠ v místě bydliště s podporou asistenta pedagoga.

Děti s vysocefunkčním autismem, příp. Aspergerovým syndromem jsou vzdělávány v běžné základní škole nebo ve speciální třídě. Ostatní žáci jsou individuálně integrováni v ZŠ v místě bydliště.

Největší počet dětí je vzděláván ve třídách ZŠ praktických nebo speciálních. Jedná se o děti s nízkofunkčním autismem, které jsou vzdělávány podle vzdělávacích programů pro zvláštní nebo pomocnou školu, případně podle rehabilitačních osnov. Vzdělávání dětí je podmíněno finančně i prostorově nákladnými podmínkami.

Umístění / věk	Do 3 let	Do 6 let	Do 9 let	Do 15 let	Do 20 let	Do 26 let	starší	Celkem
Rodina	2	1	2	0	0	0	0	7
MŠ	0	21	4	0	0	0	0	25
ZŠ	0	0	5	11	0	0	0	16
ZŠ Praktická	0	0	0	5	1	0	0	6
ZŠ Speciální	0	0	13	35	11	0	0	59
SŠ	0	0	0	0	0	1	0	1
Jiné zařízení	0	0	0	1	0	1	1	3
CELKEM	2	22	24	52	14	2	1	117

Je dobré, že v rámci projektu vzniká a stále se rozvíjí jednotná metodika, vycházející z principů TEACCH programu, který je dobře využitelný zejména v podmínkách škol i ostatních kolektivních zařízení. Takzvaná strukturalizace a vizualizace, pomáhající dětem řešit obtíže v komunikaci, sociálním chování i oblasti zájmů je v současnosti v řadě škol hojně využívána.

Pomocí této metody byla zařazena do vzdělávání i řada dětí, v minulosti označovaných jako nevzdělávatelných. A co víc, metoda opustila i brány škol a pomáhá i v ústavech sociální péče. S novým školským zákonem, který zrušil tzv. osvobozování dětí od povinné školní docházky, také učitelé docházejí do denních pobytů a stacionářů a vzdělávají děti v místech, kde mají zajištěnu i nutnou zdravotní a rehabilitační péči. Takto vzniklo několik tříd např. v ÚSP Vincentinum Šternberk nebo ÚSP Jeseník.

Detašovaná třída pro žáky s těžkým kombinovaným postižením a autismem funguje např. také ve stacionáři Šimon v Jeseníku. Klienti tak mají zajištěn jednotný přístup, který je využíván jak ve výuce, tak v běžném provozu zařízení. Do značné míry je eliminováno problémové chování a následně i medikace.

Dosavadní výsledky projektu služeb pro klienty s autismem v oblasti školství dokazují, že jsme se vydali správnou cestou. I v Olomouckém kraji pracuje několik rodičovských skupin – v Šumperku je to místní APLA, v Olomouci pak občanské sdružení JaN /Jdeme autistům naproti/. Při

pravidelných schůzkách se rodiče nejen vzájemně poznají, ale sdělují si zkušenosti, dozvídají se novinky z oblasti legislativy apod. Zástupci rodičů se podílejí i na komunitním plánování, které by mj. mělo řešit volnočasové aktivity dětí s PAS. Za nezbytné považují zlepšit pomoc rodinám v oblasti sociálních služeb a zdravotnicví.

Skutečnost, že autismus, pokud není ve spojení s mentální retardací, dosud nebyl zahrnut mezi postižení, opravňující ke získání různých sociálních příspěvků, je přinejmenším alarmující. A smutná vyprávění rodičů, zažívajících mnohdy ponižující jednání na různých komisích, jen dokreslují celkově složitý a nepřehledný systém, ve kterém je bohužel nejvíc trestán ten, kdo má snahu se o své dítě postarat vlastními silami v domácím prostředí. I když dítě nemluví a nedává zjevně najevo své city, neznamená to, že je mu jedno, kde a s kým žije. Věřme, že nový zákon o sociálních službách dá rodinám víc možností, jak rozhodovat o svém způsobu života.

Slíbila jsem vám výlet do trochu tajemného světa dětí s autismem. Časem možná přijdete na to, že mnohé jen lépe poslouchají a dívají se kolem sebe. Mějme to na paměti a snažme se, aby na konci té naší společné a často namáhavé cesty, byly pokud možno usměvavé a spokojené děti.

7.12 Kraj MORAVSKOSLEZSKÝ

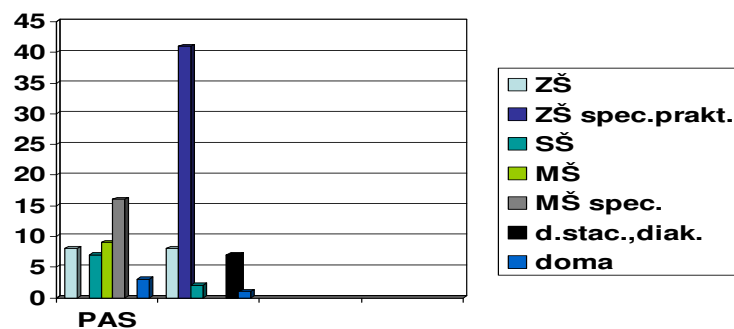
Krajský koordinátor: Mgr. Pavla Olšáková

tel.: 596 746 805, e-mail: speckola@quick.cz;

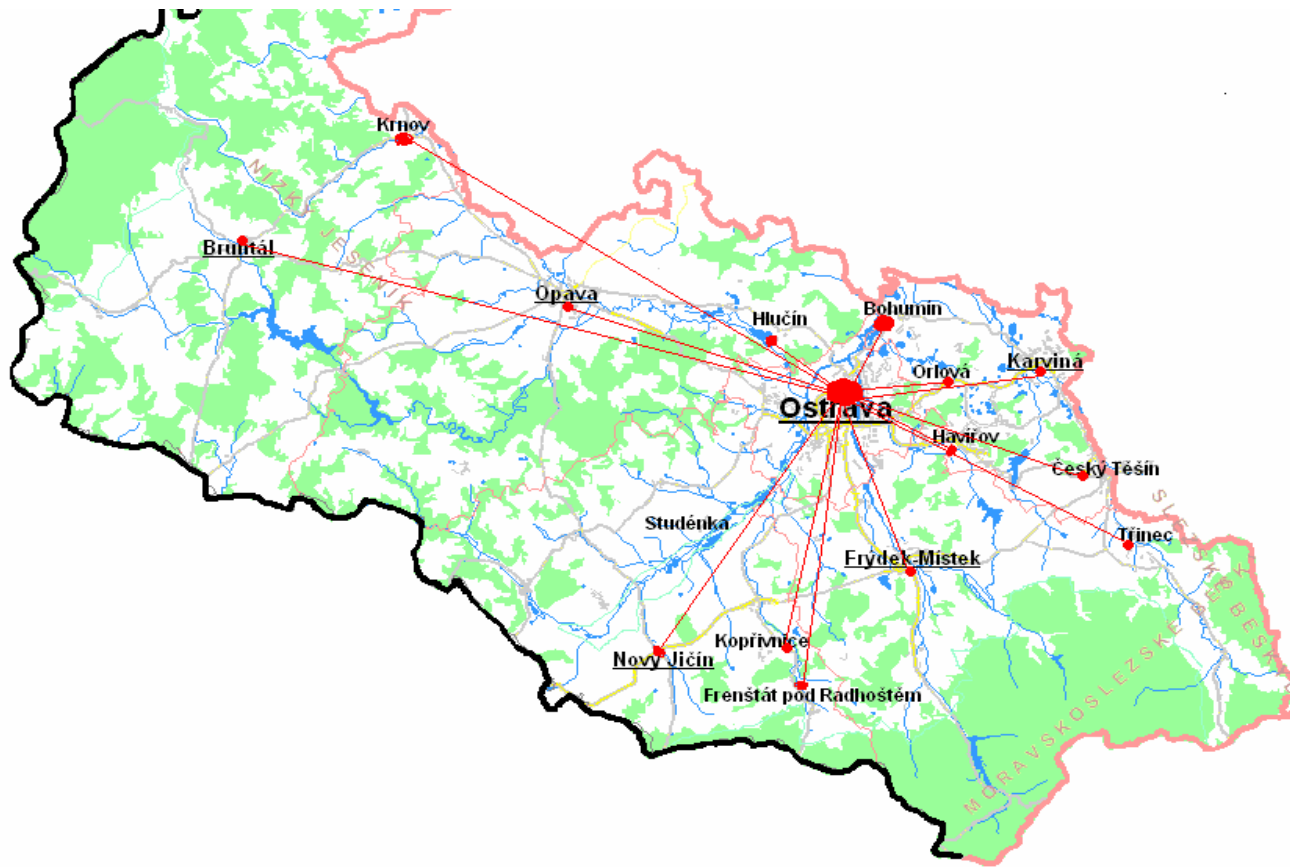
Počet obyvatel v Moravskoslezském kraji	1,273.575
Dle statistik by v kraji mělo být dětí a mládeže s PAS do 26 let	804
Počet dětí / rodin, kteří se zúčastnili dotazníkové akce 2001/2003	73
Počet žáků zapsaných v SPC pro PAS do roku 2003/2004	54
Počet žáků zapsaných v SPC pro PAS v roce 2005/2006	158
Počet dětí a mládeže s autistickým postižením, kteří nejsou v SPC pro PAS	20
Věkové rozmezí dětí v SPC pro PAS	3-20let

Zařízení	PAS	PAS + MR	Osobní as./ as.pedagogický
Základní školy	8	8	2/8
Základní školy- speciální praktické		41	13/8
Střední školy	7	2	1/5
Mateřské školky	9		1/1
Spec. mateřské školky	16		2/5
Dětský stacionář		7	1/0
V domácí péči	3	1	
Skupinová integrace – speciální třída pro děti s autismem	1 (4 žáci)	12 (52 žáků)	

SPC pro PAS:

Počet výjezdů celkem:	140
Konzultace s učiteli:	83
Konzultace s rodiči:	100+tel., inter. 50
Konzultace s lékaři:	30
Konzultace s psychology:	průběžně
Počet komplexních vyšetření:	92
Jednorázové vyšetření:	10

Vzdělávací akce

- Říjen – schůze koordinátorů pro PAS v IPPP ČR, Praha
 - Duben – přednáška H. Jůna: Autista a puberta
 - Květen – školení VOKS + schůzka koordinátorů pro PAS v Telči
 - asociace SPC v Karviné, setkání odb. prac SPC v Karviné
- Dle možností účast na setkáních obč. sdružení Rainman

Akce SPC pro PAS

- Září – odborný seminář na našem pracovišti pro učitele dvou MŠ v Ostravě
- přednáška Včasná diagnostika v rámci Č.-F. dnů
- Říjen – schůzka k dipl. práci 4 studentů VŠ
- Listopad – kazuistický seminář v ZŠ, Frýdek Místek (11 pedagogů)
- ověřování skript „Tvorba individuálně vzdělávacích plánů“
- přednáška k problematice PAS na stř. škole Michálkovice, Ostrava
- schůzka k dipl. práci u 2 studentů VŠ
- Prosinec – přednáška na našem pracovišti „Metodika pro PAS“
- praxe studentů (náslechy, výjezdy, konzultace)
- Leden – přednáška u nás Rodina s aut. dítětem
- Únor – schůzka k dipl. práci u 2 studentů, praxe studentů
- Březen – schůzka k dipl. práci u 2 studentů (dotazníková akce), praxe studentů
- Duben – kazuistický seminář v ZŠ Kopřivnice (18 pedagogů)

Od ledna 2006 zavedl KÚ novou strukturu všech SPC v Moravskoslezském kraji

SPC v MSK	Bruntál	Opava	Nový Jičín	Ostrava	Frýdek-Místek	Karviná	Tel.
Bruntál, Rýmařovská	MP, VŘ						554717563
Opava, Slezského odboje	TP	MP, TP					553626092 553212484
Opava, Havlíčková	ZP	ZP, VŘ	ZP	ZP	ZP	ZP	553627004
Nový Jičín, Komenského			MP, TP				556701380
Ostrava- Poruba, Spartakovců	SP	SP	SP	SP	SP	SP	596937818
Slezská Ostrava, Těšínská				MP	MP		596238036
Ostrava- Zábřeh, Kpt. Vajdy	AUT	AUT	AUT, VŘ	AUT, VŘ	AUT, VŘ	AUT	596768131
Frýdek- Místek, Hálkova				TP	TP	TP	558438644
Karviná- Nové Město, Komenského						VŘ, MP	596311289

Problémy SPC pro PAS

1. Probíhají akreditační kurzy na asistenta pedagoga v rámci Úřadu práce v kraji – chybí databáze účastníků kurzů (v rámci měst).
2. Další vzdělávání žáků s PAS po ukončení ŠD.
3. Problémy VFA, AS při vyřizování sociál. záležitostí (ZTP/P, auto aj.).
4. Asistenční pomoc při mimoškolní činnosti, ve školní družině.

Úspěch SPC pro PAS:

1. V rámci možností kraje přidělování asistentů pedagoga integr. žákům na základě doporučení SPC.
2. Spolupráce se zástupci kraje a spolupráce s rezortem zdravotnictví.
3. Od září 2006 navýšen počet pracovníků SPC pro PAS o 1 spec. pedagoga Mgr. Ivetu Galuškovou (na konci září 2006 již 180 klientů).

7.14 Kraj ZLÍNSKÝ

Krajský koordinátor: Bc. Jarmila VIDLÁŘOVÁ

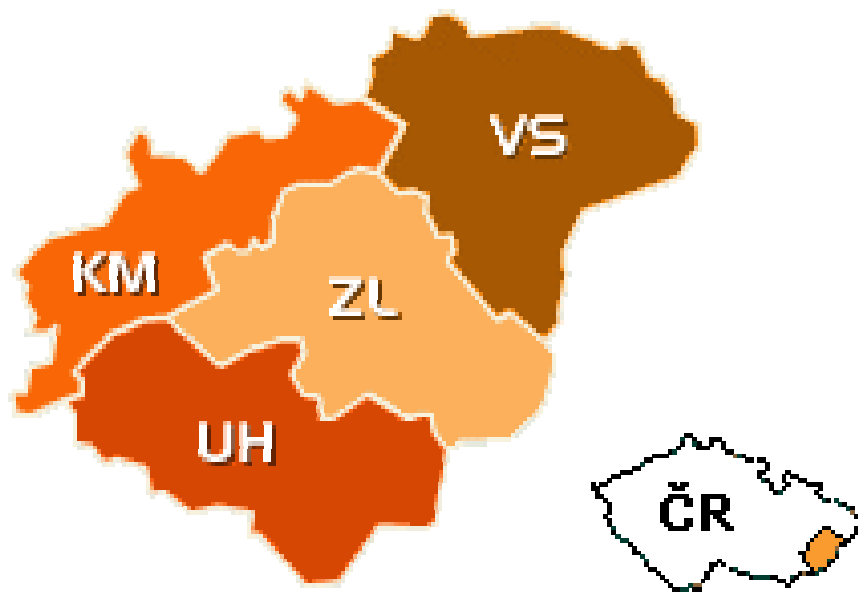
tel.: 573 345 236, e-mail: kromeriz.spc@spspzvv.kromeriz.indos.cz

Péči o klienty s PAS zajišťují v kraji dvě SPC

SPC při ZŠ a MŠ speciální Kroměříž
/působnost pro okres Kroměříž a Vsetín,
kontakt: Bc. Jarmila Vidlářová /

SPC při ZŠ speciální Středová Zlín
/působnost pro okres Uherské Hradiště a Zlín,
kontakt: Mgr. Lenka Opravilová/

Počty klientů v okresech k 30. 6. 2006

Kroměříž	24
Uh. Hradiště	3
Vsetín	11
Zlín	23

Počet klientů s PAS v péči SPC:
na začátku projektu – 0
k 30. 6. 2006 – 61

Rozdělení dle diagnózy k 30. 6. 2006:
Aspergerův syndrom: – 12
Autismus: – 47
Rettův syndrom: – 2

Čeká na stanovení diagnózy: – 22

Klienti dle umístění a věkových kategorií

umístění/vek	do 3 let	do 6 let	do 9 let	do 15 let	do 20 let	do 26 let	starší	celkem
rodina		2						2
MŠ		2	9					11
ZŠ			4	11				15
ZŠ praktická			1	6	2			9
ZŠ speciální			5	10	1			16
SŠ				1	2			3
jiné zařízení					3	3		6
celkem	0	4	19	27	8	3		61

„Autistické“ třídy

K 30. 6. 2006 – pozn.: v režimu autistické třídy – 3 třídy /ZŠ a MŠ speciální Kroměříž, ZŠ a MŠ Vsetín, ZŠ praktická Rožnov pod Radhoštěm/.

Počet individuálně integrovaných žáků s PAS k 30. 6. 2006

Celkem 58

MŠ – 11
1. st. ZŠ – 10
2. st. ZŠ – 5

víceleté gymnázium –	1
ZŠP –	8
ZŠS –	21
SŠ –	2

Vzdělávání žáků s PAS s účastí asistenta pedagoga:

počet asistentů na začátku projektu celkem:	0
počet asistentů k 30. 6. 2006 celkem:	9
z celkového počtu 9 asistentů:	v MŠ – 2
	na 1. st. ZŠ – 5
	na ZŠS – 2

Osobní asistenti

Ve spolupráci s o. s. AUXILIUM působí ve vsetínském regionu 3 osobní asistenti.

Loner. Při ZŠ speciální Zlín, Středová vytvořeno v roce 2003 sdružení rodičů dětí s PAS, schůzky 2-3 ročně. Otevřeno pro zájemce z celého kraje.

Spolupráce s SVP Kroměříž a Domek Zlín – program 5 P

začátek projektu: 0 klientů

k 30. 6. 2006: 5 klientů

Informovanost veřejnosti o problematice PAS

veřejnost laická	– základní informace, rozhovory a zveřejňování akcí atd. v místním tisku, besedy v ČRo Brno
studenti	– besedy, semináře, praxe, vedení závěrečných a diplomových prací
pracovníci SPC, PPP, SVČ	– semináře úvodní + dle zájmu
ředitelé škol	– úvodní semináře k problematice
učitelé	– úvodní semináře zaměřené na depistáž, semináře dle objednávky, pracovní dílny pro učitele pracující se žáky s PAS
asistenti pedagoga	– úvodní semináře, pracovní dílny

Krajský multidisciplinární tým

Vzhledem k vysoké vytíženosti odborných republikových pracovišť /Praha, Brno/ a prodlužování čekacích dob na vyšetření se začíná jednat o vytvoření krajského týmu pracovníků zaměřených na problematiku PAS /neurologové, pediatři, pedopsychiatři, psychologové, speciální pedagogové/.

Přílohy

Příloha 1.

Krajští koordinátoři pro problematiku PAS

KRAJ	JMÉNO		ULICE	PSČ	MĚSTO	TELEFON	E-MAIL
Hl. m. Praha	PhDr. Olga Opekarová	SPC	Chotouňská 476	108 00	Praha 10	274 772 945	spcchotounska@volny.cz
Středočeský	Mgr. Vladimíra Nedbalová	PPP	Jaselská 826	280 02	Kolín	321 722 116	nedbalova@pppkolin.cz
Jihočeský	Mgr. Věra Koppová	SPC	Štítného 3	370 00	České Budějovice	387 311 945	spcmp.cb@seznam.cz
Plzeňský	Mgr. Alena Bartošková	SPC	Zbůch u Plzně 349	330 22	Zbůch u Plzně	377 931 648	spc_zbuch@quick.cz
Karlovarský	Mgr. Miluše Pešková	SPC	Vítězství 29	353 01	Mariánské Lázně	354 673 038	spc_marianskelazne@volny.cz
Ústecký	Mgr. Vanda Korandová	SPC	Trnovanská 1331	415 01	Teplice	417 537 428	vanda.korandova@spcteplice.cz
Liberecký	Mgr. Jana Brandejsová	SPC	Sobotecká 242	511 01	Turnov	481 312 140	jana.brandejsova@zvs.turnov.indos.cz
Královéhradecký	Mgr. Eva Jarková	SPC	Hradecká 1231	500 03	Hradec Králové III.	495 514 681	specialnicentrum@seznam.cz
Pardubický	Mgr. Markéta Jirásková	SPC	Komenského 432	530 02	Pardubice	466 409 918	svitani.spc@seznam.cz
Vysočina	Mgr. Ilona Dohnalová	SPC	Demlova 28	586 01	Jihlava	567 323 516	dohnalova.ilona@centrum.cz
Jihomoravský	Mgr. Zuzana Žampachová	SPC	Štolcova 16	618 00	Brno	548 424 075	zuzanazampachova@seznam.cz
Olomoucký	Mgr. Kateřina Lamačová	SPC	Svatoplukova 11	771 00	Olomouc-Řepčín	585 414 709	lamacova@zsmat.cz
Moravskoslezský	Mgr. Pavla Olšáková	SPC	Kpt. Vajdy 1a	700 03	Ostrava	596 746 805	specskola@quick.cz
Zlínský	Bc. Jarmila Vidlářová	SPC	F. Vančury 3695	767 01	Kroměříž	573 345 236	kromeriz.spc@spspzvv.kromeriz.indos.cz

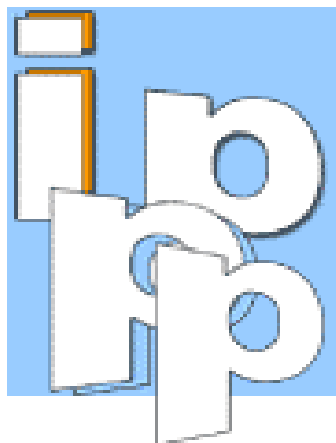
Příloha 2.

Seznam literatury vydané Institutem pedagogicko-psychologického poradenství ČR po roce 2000 vztahující se k tématu autismus

1. Čadilová, V., Žampachová, Z. *Edukačně-hodnotící profil dítěte s poruchou autistického spektra (do 7 let)*. Praha: IPPP ČR 2004. ISBN 80-86856-02-X.
2. Čadilová, V., Žampachová, Z. *Edukačně-hodnotící profil žáka s poruchou autistického spektra (8-15 let)*. Praha: IPPP ČR 2005. ISBN 80-86856-12-7.
3. Čadilová, V., Žampachová, Z., a kol. *Specifika výchovy, vzdělávání a celoživotní podpory lidí s Aspergerovým syndromem*. Praha: IPPP ČR 2006. ISBN 80-86856-20-8.
4. Čadilová, V., Žampachová, Z., a kol. *Tvorba individuálních vzdělávacích plánů pro děti s poruchou autistického spektra (metodický materiál)*. Praha: IPPP ČR 2006. ISBN 80-86856-17-8.
5. Jelínková, M. *Autismus IV. Péče o dospělé klienty s autismem*. Praha: IPPP ČR 2001. b. ISBN.
6. Jelínková, M., Netušil, R. *Autismus V. Hra a hračka v životě dítěte s autismem*. Praha: IPPP ČR 2001. b. ISBN.
7. Jelínková, M. *Autismus VI. Diagnostika a možnosti korekce chování u klientů s autismem*. Praha: IPPP ČR 2002. b. ISBN.
8. Jelínková, M., Netušil, R. *Autismus. Pětidílný sborník*. Praha: IPPP ČR 2003. b. ISBN.
9. Jelínková, M. *Autismus VIII. Pedagogicko-psychologické hodnocení a výchovně vzdělávací strategie u žáků s autismem*. Praha: IPPP ČR 2004. ISBN 80-86856-00-3.
10. Krejčířová D. *Autismus VII. Diagnostika poruch autistického spektra*. Praha: IPPP ČR 2003. b. ISBN.
11. Opekarová O., Šedivá, Z. *Psychologická diagnostika žáků s poruchami autistického spektra ve speciálně pedagogických centrech*. Praha: IPPP ČR 2006. ISBN 80-86856-16-X.

PORADENSKÉ SLUŽBY, VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A ŽÁKŮ S PORUCHAMI AUTISTICKÉHO SPEKTRA

Hana Šmejkalová a kol.

Vydal Institut pedagogicko- psychologického poradenství ČR
Novoborská 372, 190 00 Praha 9
Jako svou 61. publikaci

Vydání první, Praha 2007
ISBN 978-80-86856-31-5